Khawvêl Mamawh Chhânna

Rev. L. Sangzela

Khawvel Mamawh Chhanna

Rev. F. Sângvêla

Khawvêl Mamawh Chhânna
— Rev. F. Sângvêla

Revised & Enlarged
2th Edition - 2010

A man : Rs. 70/-

Copies - 1000

Published by The Publication Board,
Baptist Church of Mizoram.

Printed at
Baptist Printing Press
Serkawn - 2010

A Ziaktu Thuhma

Kum 20 a lo liam ta reng mai. Mizoram chhûng leh pâwnah Thlarau piantharna zawnga Pathian chatuan chhandamna kawng hmuh duha zawngtu tam takte tân Crusade leh Camping kan neih thinnaah nula/tlangvâl tam takin harsatna an neih leh thuzawhna tam tak an neih te chu chhinchhiahin a chhânna ka lo ziak ve a. Chu chu lehkhabuah siamin, a bu hmingah pawh *"Khawvêl mamawh chhânna"* tiin ka vuah a.

Kum 20 liam tawh hnuah pawh mi thenkhatin chhiar duhin lei atân min rawn dîl thîn a. Mahse kei pawhin copy kawl lai ka lo nei tawh lova. Mi tutenemaw mamawhna neia lo kal te, pêk tûr ka nei lo chu ka nilruah a tla na riau mai a. Thu kan sawi kan sawi thei lova, kan hman bawk lova. Mite mamawh a lo nih ve a, an thlarau nun siam danglama a lo awm hlauh chuan a ropui dâwn êm mai a, an lo chhiar mai tûr siam chu kan tihtûr a ni tiin chhut nawn leh tûrin kan BCM Communication lamah ka dîl a. Annin tha tiin min lo pawmpui bawk a, an chungah ka lâwm hle a ni.

Revised hlek a, tih belh deuh pawh a tûl ang tiin ka han en nawn leh deuh va. A tlângpuiin tûnlai mamawhna pawh la phuhru thovin ka hria a. Eng emaw lai te chu siam tha hlek hlekin, tlêma zâwng ka belh hlek bawk a. Chhiartute tân chhiar nuam zâwk anih ka beisei.

Chhut nawn leh tûra Computer-a min type saktu ka fateho chungah lâwmthu ka sawi a. Min chhutsak leh tûra min phurpuitu Rev.Lalchâmliana chungah pawh lâwmthu ka sawi a. Ngun taka min lo endiksaka lo chhiartu Pi H.Lalkimi chungah pawh lâwmthu ka sawi a ni.

Tûnlai khawvêla Pathian zawngtuten Lal Isua an lo neiha nun kawng dik zawha khawvêl hun an lo hman theihna tûra kawng kawhhmuhtu, counselor tân kaihruaitu leh Pathian zawngtute tân Pathian an hmuh theihna hmanrua a lo nih hlauh chuan, chu chu ka lâwmna leh lehkhabu ka siam chhan pawh hi a ni. Chhiartute leh hmangtute Lalpan malsâwm ṭheuh rawh se.

F.Sangvela
Serkawn, 30th September 2006.

Chhuahtu Thuhma

Khawvêl Mamawh Chhânna chhut nawn a lo ni leh ta hi a lâwmawm hle. Tûn tuma mi hi a ziaktuin a ennawm leh a, tha lehzual tûra ngaih a ni. He lehkhabu hi chhandamna zawngtute, rinna kawnga naupang zâwkte tân chauh ni lovin Kohhran hruaitu, Pathian thusawi thîn mite leh Team-a rawngbâwl thîn te tân pawh lehkhabu tha tak a ni.

Dated Sêrkâwn
2nd. Oct. 2007

Rev. Lalbiaksânga
Secretary
Baptist Publication Board.

A Chhûnga Thu Awm Leh Zawnawlna

BUNG 1
Piangthara inngai, dik si lote zawhna leh chhanna

BUNG - 2
Mihring sualna thua zawhna leh chhanna

BUNG 3
Simna leh piantharna thua zawhnate

BUNG 4
Misualte leh hremhmun chungchanga zawhna te

BUNG 5
Bible chungchanga zawhna

BUNG 6

Phek No

Piantharna kawnga zawhna te

BUNG 7
Krista hnen pan dawna harsatna te

BUNG 8
Chhandam nih inhriatchianna kawnga zawhna te

Phek No

BUNG 1

PIANGTHARA INNGAI, DIK SI LOTE ZAWHNA LEH CHHANNA

1. *Baptisma ka chang tawh a, Isua hminga Baptisma chang chu piangthar an ti mai sia a, piangthar ka ni ve mai lo vang maw?*

Mi thenkhatin Baptisma chan loh chuan chhandam ni thei lo tûrin an ngai thîn. Baptisma hi ka ring a, kei ngei pawh Baptisma ka chang a, mahse tuia Baptisma chan hi piangthar chhinchhiah leh chhandam nihna chu a ni lo. Baptisma chana pian thar leh chhandam nih theih anih chuan kan kohhranah phei chuan Pastorte chauh hian baptisma an chantir thei a, Pastor tel lo chuan a pian thar theih loh a va ni mai âwm ve? Thlalêr ram tui awm lohnaah chuan tuia Baptisma chan theih a ni dâwn si lo va, thlaler rama mite tân chuan pian thar theih a ni dâwn lo tihna a ni ang. Mi motor chhûnga an chuan laite, Thlawhtheihna chhûnga an chuan laite, Indo buai êm êm laitein mi a lo piangthar a, tui tel lo pawh hian Thlarauvah mi a piangthar thei a ni. Isua ruala mi sual khenbeh pawh kha Kraws chungah tuia Baptisma a chan kan hre bawk hek lo. Mahse Isuan, "Vawiinah ka hnênah Paradis-ah i awm ve ang" a ti a ni. Chuvângin tuia Baptisma i chan avâng ringawt chuan ngaih tithain chhandam nih inring rêng rêng suh. *Mahse* a kawng zawh dik lote kalsan a, Lalpa hnêna a kir leha a nun Lalpa hnêna a pêk avânga baptisma a channa chuan awmzia a nei a ni.

'A ringa Baptisma chang chu Chhandamin an awm ang a, a ring lo erawh chu thiam loh changin an awm ang (Mk. 16:16) tih a ni. Chanchin Tha ringa Baptisma chan chuan awmzia a nei a, Isua chhandamna pawh mahni tân chiaha ring ngam si lo, Baptisma chang ve ringawt chuan awmzia a nei lo. Baptisma chan loh hi thiam loh channa a ni lo va, Isua rin loh hi thiam loh channa a ni zâwk. 'Tupawh amah ring chu thiam lohvin an awm lo vang, tupawh ring lo chu tûn apangin thiam lohvin an awm' (Joh. 3:18). Quaker pawl te, Salvation Army te hian Baptisma an chang ngai lo va, Lalpa zanriah an ei ngai bawk hek lo. Mahse chhandamin an awm lo vang kan ti thei lo.

Isuan '... mi tupawh tuiah leh thlarauva an pian loh chuan Pathian ramah an lût thei lo vang' a ti a (Joh. 3:5). Tui tih hi Bible-a a lo lan apiangin mi thenkhat chuan Baptisma tihnaa puh zêl an tum thîn. Tui tih hian Baptisma a kâwk fo lêm lo. Heta tui a tih pawh hi Baptisma a sawina a ni lo. Hebrai-ho thu ziak dân chuan an thil sawi uar duh chu tawngkam hrang pahnih, kawh thuhmun siin an sawi thîn. Baptistu Johana thu sawi pawh kha lo en ila, 'Thlarau Thianghlim leh meiin baptisma in chang ang' a ti a. Meiin baptisma kan chang dâwn em ni ang? Hnai lo ve, Thlarau Thianghlim leh meiin tih chu thil thuhmun tawngkam hranga sawina mai a ni a. Thlarau Thianghlim tihna ve ve an ni. Chutiang bawkin heta Tui leh Thlarau a tih pawh hi thil thuhmun sawina a ni a, 'Thlarau' tihna mai a ni. Thlarau vah, Thlarau ngeiah chuan in piangthar tûr a ni a tihna a ni mai.

'Sim ula, in sual ngaihdam nân baptisma chang theuh rawh u' tih kan hmu (T.T. 2:38). Sim hi a pawimawh hlê. Simna tak takah chuan rinna a tel nghâl a. Rinna dik

takah chuan simna a tel nghâl bawk a nı. Isua Krista rinna chuan simna a siam nghâl a, sual laka zalênna a siam a ni. Sual sim zawh chuan Lalpa Isua kan rınna ngei kha puanchhuah a ngai leh a, Peteran "Baptısma chang rawh u" a ti a ni. Heı hi ringtu Baptisma kan chan thin ang hi a ni. Baptisma hian rınna hı kal khalh ta sela chuan ring lotute baptisma channa a ni ang

Mi thenkhat chuan Petera hian Baptısma hı chhandamnaah a puang chhuak nia ngaım Petera hian a thelh loh chuan keını pâwl chuan kan thelh dawn lo an ti leh ngawt a. Petera ngeı hıan "Tupawh amah (Isua) chu ring apiang a hming avânga sualte ngaihhnathıamın an awm ang, tih heng a chanchın hı zawlneı zawng zawngın an hriattir thin kha" a ti a (T.T 10:43). 'Chutı a nih chuan Pathianin Jentailte pawh nung atân sim a phal ta a nih tak chu tiin Pathian an fak ta' tih kan hmu (T.T 11:18). 'Chutichuan Unaute u hre rawh u, Amah avâng chuan sual ngaihhnathiamna (sual ngaihdamna) thu in hnênah hrilh a nih hi, tupawh a rıng apiang engkımah ama thiamchantîrın an awm' tın min hrilh bawk (T.T 13: 38, 39).

'Amaha mite hnênah a lo kal a, amaha miten an lo lâwm si lo. Nimahsela amah lâwm apıangte chu an hnênah Pathian fate nih theihna tûr a pe, a hming ringtute chu. Chûng mite chu thisen hrin an ni lova, tisa duhzâwnga hrin an ni hek lo, mipa duhzâwng pawha hrin an ni hek lo, Pathian hrin an ni zâwk e' (Joh. 1:11-13). 'Tupawh a ring apiangin Amah avânga chatuana nunnna an neihna tûrin (Joh. 3:16). Hêngte hi en bawk rawh- Rom 1:16; 3:19-26; 4:5 Gal. 2:16; Eph. 2:8,9 Phil. 3:9).

Pathian Thlarau chuan Pathian Thlarau ngeia piangthar kan ni tih min hriattîr thin' (Rom 8:16). Thlarau ngei chuan Pathian fate kan nihte, Chhandam kan nih tawhte, kan sual zawng zawng min ngaihdam sak tihte min hriattîr a, ka nunin a hriat chian ngei chu ka hrilh che a nih hi. Nang pawh hian i la hre fuh lo va, Baptisma i chan khân i tih tûr tia ngaiin i tawngpâwng ngaihthat ve a, tih tûr zawng zawng hi i ti zo sêng dâwn lo. Thiltih (Baptisma) tel lova ngaihtha thei lote hian thlarau lamah hriattîrna an la dawng lo a ni ang.

Isua hnathawh zawhsa duh tâwk lova, i thiltih i la rinchhan fo chuan Isua i ring zo lo tihna a nih chu. Chhandamna hi nanga lo tih ve ngai rêng reêg lovin Krista'n Kalvari tlângah a ti zo vek tawh a, thil dang i tih belh a ngai lo. Tih tûr a hnutchhiah lo che. Baptisma ka chan avângin chhandam ka ni, i lo ti rawk ange. Isua Krista i rin vâng chauhvin a thlâwna thiamchantirin i awm a ni tih hria la. I thiltih (baptisma) ring lo la, Isua ring rawh. Isua chu i tân lo nei ang che.

2. ***Kohhran upa ka ni a, ṭhahnem ka ngaiin thilpêk leh kohhran hnathawhah pawh ka pelh ngai lo va, Zai-pâwl hruaitu pawh ka ni tawh a. Tûnah hian Sunday Sikul Superintendent ka ni a, chhandam ka ni mai lâwng maw?***

Pathian thuin a sawi dân ngaihtuah lo hian kan awmdan azira chhandam nih inringa, lo ngaih that ve hi a awl viau. Kohhran hruaitu nihna avâng te, Kohhrana i dinhmun leh i thahnem ngaihna zawng zawng hi engmah a ni lo ti ila, i rilru a na mai thei. Nimahsela kan thiltih that leh rawng kan lo bawlna zawng zawngte hi tam hlê

mah se, chhandam nihna chu a ni lo va, min chhandamtu leh min chhandam theitu pawh a ni hek lo.

Judate hotu pakhat Nikodema pawh mi tha sawisêl kai lo, sakhuaa thahnemngai, zirtîrtu tling pawh kha Lal Isuan 'I piangthar ngei tûr a ni' tiin a hrilh a. Pian tharna tel lo chuan Kohhran hruaitu nih hi awmzia a awm vak lo. Thlarau ngei chuan hnial rual lohvin Pathian fa kan nih leh Krista zara chhandam kan ni ngei tih min hriattir thîn a, chutiang chu i la tawng lo a nih chuan ngaih thain thu mai lo la, ngaihven rawh. I piangthar em tiin ka zâwt che a. Kohhran Upa ka ni a, Sande Sikul Superintendent ka ni a, kohhrante pawh ka lo din ve a, sâwma pakhat pawh ka pe tiin i sawi zut zut a I pian thar thu pawh min hrilh thei tlat lo va, pian tharna hi i la chang lo a ni ang. Pastor piangthar lo a awm theih a. Missionary piangthar lo pawh a awm theih. Nihna pawimawh chelh hi piantharna a ni lo ve.

3. ***Ka ṭawngṭaina Pathianin a chhâng ve ngei mai a, Piangthar lo ṭawngṭaina Pathianin a chhâng lo an ti si a, ka piangthar a ni ve mai lo maw?***

Ṭawngtaina Pathianin chhâng ngeia i hriat avâng chuan thlamuang mai suh. Thinlung tak taka miin Pathian a biak chuan chhânin a awm fo thîn rêng a ni. Mi pakhat chuan Crusade, Camping leh Campaign-naah ka piangthar tih mai mai, ka ring lo êm mai, an tlu leh thuai zêl si a, hmân lai mi te min tluk lo êm mai, kei zawng ka chang thûk êm a nia, a lo ti a. Ka han zawh chian chuan rei tak dam lovin a lo awm a, a taksate pawh a vûng vek tawh a. A beidawng lutuk chuan Pathian a au ta a, a na chu a lo dam ta vek mai a. Natnain a kiansana a lo dam

tâkna chu chhuang êm êmin a ngaih a lo ti tha ve hle hi a lo ni a. Mahse a lo la piangthar dêr si lo.

Ṭawngtaina Pathianin a chhâng thîn hi a fa ka nih leh kan pian thar vâng pawh ni lovin, thinlung taka diltu chu Lalpa'n a chhâng thîn mai a ni. Kornelia Sipai za hotu pawh Pathian ngaihsak, Pathian tih mi, tawngtai fo thîn a ni a, a tawngtainate leh a thilpêk thute kha hriat reng tûrın Pathian hnênah a thleng chho tih min hrilh a (TT 10:4). He mi hnu hian Tirhkoh Petera hmangin Pathianin Kornelia chu a tipiangthar ta a ni. Petera'n heti hian a sawi tak nghe nghe kha "Pathianin mi duhsak bîk a nei lo tih dik takin ka hria e; nimahsela hnam tin zîngah tupawh amah tiha fel taka ti apiang a lâwmzâwng mi an ni thîn" tiin (TT 10:34,35).

Piangthar tawngtaina chauh a chhâng lo va, mi sual ber tawngtaina pawh Pathianin a hria a, a chhâng a, a thinlung chu tihvâra lo awmin a piangthar thîn a ni. I tawngtaina chhânin a awm avângin ngaih tha mai lo la, i piangthar em tih hi chiang rạwh. Damna chang narân hi an piangthar lo, tawngtai hlawhtlin hi piangthar tihna a ni bawk lo.

4. ***Bible chhiar hi ka tuipuiin ka peih ve hlê mai a: Mi piangthar lo chuan Pathian thu chhiar te hi an tuipui thei dâwn em ni?***

Bible hi inchhiar tui ve theih tak a ni a. Thu harsa pui pui hre thei nih châk avânga chhiar tui te, mi dangte hnialna atâna Pathian thu chhiar ngun leh chhiar tui viau te Pathian thu hi khawvel tawngkam mawi berte an nih avâng hian miten hriat tumin an chhiar nasa thîn.

Ṭhenkhatin Bible hi vawi hnih vawi thum ka chhiar chhuak tawh tia lo uanpui tâwk lah bo lo. Mahse chhandamin an awm si lo. Lal Isuan "Pathian Lehkha in chhiar ngun thîn, a chhûngah chatuana nunna awmin in rin avângin: chûng lehkha chu ka chanchin hriattirtu chu a ni si a. *Nimahsela* nunna nei tûrin ka hnênah in lo kal duh si lo" a ti (Joh 5:39,40). Bible chhiar ringawt chu Nu[illegible] neihna a ni si lo va, Isua hnêna kal a ngai zâwk a ni

Isua hnena thinlung pe phal chuang si lo, in[illegible] nikhuaah chuan Bible châng sawi chhuah tûr pawh hre tak, Sermon tha pui pawh sawi thei tui taka a thu pawh sawi chhuak ve thei si, nunna tak nei lo hi an tam êm asin. John Banyana pawhin "Bible ka chhiarin, chhiar nuam ka ti êm êm a, ka thu leh nu[illegible]lanah te pawh pawn lam lan dân thlengin ka danglam [illegible], mite ang bawkin Pathian tilâwm niin ka inring a. Chutiang chuan kum khat lai chu ka bei a. Mahse pawn lam hnawih vâr mai ka lo ni" a ti. Setana pawh hian Bible hmangin Lal Isua ngei pawh lo thlêm tawh thîn a ni a, Setana hian mi piangthar lote rilruah pawh Pathian thu tuipuina hi a pe thei tho a ni. Chuvângin Pathian thu tui taka chhiar theih avângte chuan lungawi mai lo la, Kristaah nunna tak chu i nei tawh em tih ngaihtuah nawn leh rawh. Lalnu Kandaki ro enkawltu mitilreh pawh khân tui takin Zâwlnei Isaia lehkhabu a chhiar a, a awmzia chu a hre lo a nih kha (TT 8:26-40).

5.*Mi dangte aiin ka sual chuang bîk lo va, hêng ka ṭhiante ho hian 'vân ram ka kal ang, ka piangthar, an ti a. Hêng hote mah hian vân ram an kai chuan kei pawh ka kai ve tho tho mai lâwng maw?*

Mi dangte nun leh i nun i teh kual vêl mai mai a, thianteho hi vawi hnih vawi thum Camping-ah an kal tawh rêng a. Piangthar inti, thar tak tak si lo, piangthar suak, nunna taktak hmu lo an ni mai thei. Hêngho nun dân leh khawsazia anga i awm avânga i lungawi ve mai a nih chuan nang pawh chu i ngaihtuah awm lutuk. Mi dangte nun bih kual zui zui chîng mite hi an piangthar lo duh riau. Nangma anpui mi tam tak zîngah chuan i intithlamuang ve chawp a. Nova hun laia mihring suahsualna avânga Pathian hremna an tuar khân mi fel Nova te chhûng mi pariat chauh lo chu tui lêt chuan a tiboral vek a nih kha (Gen 7:22-24).

Mahni, sual lovah inngai mah ila, Pathianin mi sual min tih tlat chuan hrem kan tuar tho tho dâwn. Kristaa nunna nei, mi felte chauhin van ram an chang ang. Pathianin "mi zawng zawngin thil an tisual tawh vek a, thil tisualtu chu an thi ang" min tih lai pawhin kan hre tha duh lo va, mi dangte aia sual lova kan inngaih avâng hian Pathianin mi sual lovah min chhiar dâwn chuang si lo. I thiante hi inhumhim nân hman i tum a, nangmah chauh inngaihtuah la. I thiante, mi dangte nun dânah buai rêng rêng suh, i thiante hi inthlamuan nân hmang lo la, anmahni avâng hian hremhmunah i liam mai tûr a nia.

6.*Rinna avânga khawngaihnaa chhandam tih hi ka pawm tlat a, chhandamna bo theih tawh loh pawh hi ka pawm asin.*

Rinna avanga khawngaihnaa chhandam kan nih dân hi Bible-ah kan hmu rêng a. He mi thu dik hi nghet taka pawm ve tlat si, mahse Pathian khawngaihna avang

liau liauva Chhandam an ni tih inhre chuang si lo hi mi tam tak an awm a ni. London khawpuia kal tawhte chuan khawpui chanchinte chu an sawi a, ngaihthlak nuam kan tiin an thu sawi zawng zawng chu a dik vek pawh kan ring a. Mi dangte hnênah pawh tui takin kan hrilh ve leh vek thei a. Khawpui hmu tawhte thu sawi chu ring vek mah ila, a chanchin'an sawi theih angin sawi thei ve mah ila, keimah ngei chu London-ah chuan ka la kal si lo Thu kan pawm leh kan rinte hi kan chang vek lo thei a ni tih hi rin tûr a ni.

Kum 1960 vêl atang khan Pian tharna thu leh Chhandam nih inhriat chianna hi Zoramah chuan kan sawi uar tan deuh va. Kha tih lai khân Upa tam tak chuan Chhandam nih inhriat chian tih te, ka piangthar tih te chu an âwih thei lo. Mahse Kohhran ini tam berin he lai nun hi an lo hmu chiang a, sawi a tam tâk êm avângin a thu hrim hrim hi chu an pawmin an sawi ve thei a; mahse Pathian khawngaihna avâng chauhva chhandam an nihna hi an la hmu fiah lo thei tho a ni. A thu chu ka pawm an ti a, arûk tak chuan an âwih hahdam zân lo deuh. Piangthar nunin nun an tum ve a, a thu an hre thiam a, an nunin a hmu si lo. A pawi tak tak a ni.

Hetiang mite hian arûk takin an rawngbâwl tawhna te, an thahnemngaihna te an chhuang rilru a, he lai mi sual zui ui leh awm tha duh lo hovin ka piangthar an tih te ai chuan nghet zâwk leh tha zâwka inngaihna an nei tlat a. Lal Isuan 'Mi fel takte lam tûra lo kal ka ni lo va, mi sualte zâwk lam tûra lo kal ka ni' a tih thute hi an man chiang thei lo (Mk. 2:17).

Chhandamna bo theih tawh lohzia hi i pawm tlat ni mai thei. "Tupawh ka hnêna lo kal chu ka hnawtchhuak tawp lo vang" tih te, "An hnênah chatuan nunna ka pe a, kumkhuain an boral lo vang a, tûman ka kut ata min chhuhsak hek lo vang' tia Lal Isua thu sawite chu a dik pawmin kan pawm a, huai takin kan sawi ve mai thin.Mahse an nun tak hian a hmu chiang lo thei tho a ni. Thlarau nunin bo tawh lohna Krista hi hmu chiang se a va lâwmawm dâwn êm. Thudik pawma pawm ve mai mai hi a awm a nia, 'Krista Isua rin avângin Pathian fate in ni vek si a' (Gal 3"26) tih hmu fuh si lo hian a thu hrim hrim hi pawm theih a ni. Mahse rinna avanga khawngaihnaa chhandam tih thu pawm hi pian tharna a ni ber lo. Piangthar lo pawhin an pawm ve tho asin.

7.Ka ṭhian pakhat chu Baptist Kohhran aṭangin United Penticostal Kohhranah a lût a, Penticostal Kohhran mi zawng zawng chu Chhandam kan ni vek dâwn a, Kohhran pâwl dangte chu chhandam an ni lo vang a ti a, a dik thei ang em?

He leiah hian Kohhran inti, kohhran pawl hrang hrang an tam a, mahni awmna pawl sawi mawi tum tam tak an awm bawk. Pâwl pakhata member nih hi chhandamna a ni lo va, a kohhran pawl hi thlarau chhandam thei a ni lova, eng kohhran pâwl mah hian chhandamna a pe thei bawk hek lo. Mihring chhandam thei kohhran pâwl a awm lo a ni. Kohhran pakhat aṭanga kohhran danga luh hi chhandamna chu a ni lo. Kohhran pâwlin min chhandam lo ve.

Thlarau lam pian tharna la chang ve lote hi chuan Kohhran Pâwlah hian pian tharna leh chhandamna awma

rinna an nei tlat a, an awmna Kohhrana an beidawn tawh chuan kohhran pâwl danga kal chhuah ngai tlatin an hre thin. Kohhran membera a lo tel vena leh hming ziakna bua an hming ziak a lo nih chuan a ngaih a tha a; an hlima an lâwm a. An lâm theih chuan chu chu thlarau ber emaw tiin thlarau thilpêk changah an inngai ve a. Ṭawng hriat loh phuahchawpa an tawng ve theih chuan an lung a awi thîn. Hei hi Setana hmanrua a ni.

Piangthar si lo pâwl hrang hranga kai dun dun ho, Kohhran pâwla chhandamna zawng, kohhran pawla thlamuanna zawngte hian an hre lo a ni. An kawng zawh dik lo atanga Pathian hnêna lêt si lo va, Kohhran pâwl hrang hranga lêt thînho hi an ngaihtuahawm nasa. An Kohhrana an lungawi loh vâng te, an kohhran chhûnga hruaitu nihna chan loh vâng te, kohhran thununna an ngaihtheih loh vâng te, an pâwla an tuitlâk mang loh vâng te, an thiltih sual vânga zilha an awmna ngaih theih loh vâng te, an taksa hlimna leh phûrna duh ang tâwka an hman chhuah ṭhat theih loh vâng te, miten kohhran member duhthawhna avângin pâwl danga pakai an chîng thin a, an kalsan tâk kohhran pâwl chu an sawichhe hneh thei hlê. Pathian ram tizau lova Kohhran ram zauh tum ve ringawt te hi a dik lo.

Lal Isua chhandamtu ngei chu ringa neitu, Krista thisena leite, Fa nih changtute hi mi piangthar leh chhandam tûrte chu an ni mai. Mi a lo pian thar tawh hnu chuan he mi kohhran pâwl aṭang hian rawngbâwlna nei ila a ṭha ang e, a tih chuan rawngbâwlna remchâng leh ṭha zâwk a tihna bera awm chu a dik. Krista thlamuanna la chang si lova Kohhran pawla thlamuanna leh hlimna zawng ho hi an tidik lo a ni.

8.*Inkhâwm leh Sunday sikul kaite ka peih thar ve riau va, Thlarau pawlna ka chang a nih hi tiin ka lo ngaih tha ve mai asin.*

Sunday sikul kai leh Biak ina inkhâwm peih hi a ṭha hlê a ni. Hêng hunahte hian Pathian thu mite hnê aṭangin kan dawng a, pian tharna pawh kan dawng thei a ni. Mahse chutiang i tih peih thar tâk viau avâng chuan duh tâwk mai lo la. Kristaa nunna thar chu i chan tawh em tih hi i rilruah ngaihtuah zâwk ang che. Ringtu dik tak chuan inkhâwm a thlahthlam ngai lo tih hi kan hria. Inkhâwm peih apiang leh Sunday Sikul kal peih apiang an piangthar tihna chu a ni lo.

Kan sakhaw mina hi kan Zoram kohhran mipuite BO-na kawngpui zau tak a ni. Kan mi lian leh khawsa thei deuhte chu Lalpa tân an nun pein pian tharna chiah chang lo mahse, thilpêk lamah tam tak tak pawisa sum an pêk theiha a châng chânga Biak In an rawn kal ve zeuh chuan Upa hote ka an hup ve tlat a. I piangthar lo, i awmdân a dik lo tiin an hau ṅgam dêr tawh si lo. Mi tam berte tih dân anga Biak Ina a rawn lan ve zeuh zeuh chuan an ngaih a ṭha ve ngawt mai ṭhîn alâwm.

Missionary hmingthang Hudson Taylor pawh kha a pi leh pute kaihhruaina hnuaiah a naupan têt lai aṭangin a tlangvâl thleng khân inkhâwmte chu a thlahthlam ngai lo rêng rêng a, mahse a piangthar lo. Kristianna hi kan ngaisâng, mahse Krista chu kan duh lova hnawksak tihna kan nei tlat si.

Ka naupan laia Aizawla kan awm laite pawh khân, Pathianni zînga Sunday school kalte pawh ṭhulh

duh chuang hauh si lo, khawvèl mi tlatte kha an tam êm êm mai. An nun chu a danglam chuang lo. Sakhaw mite thiltih ang an tih khân an lungawi a, an ngaih an titha ve mai mai a ni. Awmzia a nei tak tak lo. Iûn hma aia inkhâwm leh Sunday sikul i kal peih chu a tha hlê, chutah chuan tâwp mai lo la, Krista chhandamna hi hmu tûrin i nunna chhût ngun ang che. Pathianin thutaka a hruai luhna tûr che atân hmanrua pawh a ni ve mai thei a nia

9.Naupang ka nih lai aṭangin Kristian ka ni ve tawh a. Chhandam nih lohte chu ka lo inring ngai bîk rêng rêng lo va. Chhandam chu ka ni ve mai lo vang maw?

Pathian thuin Kristaa kan dinhmun chiang taka min hrilh pawma mahni chanpual atân seng luh tum nachâng hre lo hian, Kristian sakhuaa ka lo tel ve tawhna lama inbenbel kan tum tlat thîn hi mi tam tak tih fuh loh leh dik lo chu a ni. Kristian i lo nih tawhna lam atangin Pathian i dawr ve a, a lawm tlâk nih tumna i nei ve tlat ṭhîn hi a pawi a ni. Mahni inkhawngaih i ti na hlê a, chhandam nih i duh ve a. A vâng leh chhan vak pawh awm lovin hetia Kristian i intih ve a, i lo awm sual lutuk lêm loh hi chuan chhandam ni ve mai tûrah i inngaị ngawt ṭhîn. A dik lo hul hual a ni.

I nu leh paten Kohhranah an lo hlân che a, Baptisma i chang ve a, member puitling pawh i ni ngei mai. A hming chauhvin Kristian i in ti a. I hming chu Kohhran hming ziaknaah a chuang ve pawh a ni ang. Kristian nih hrim hrim hi chhandamna a ni lo. Kristian sakhua hi min chhandamtu a ni lo va, Krista hi min chhandamtu a ni. Lal Isua hi kawng leh thutak leh nunna chu a ni (Joh. 14:6). Isua Krista hi engtin nge i tih ve dâwn tih hi a pawimawh zâwk.

Kristian hruaitu hmingthang tak mai Pandita Ramabai chanchin an sawi thîn. Hindu sakhua atangin Kristian sakhuaah a rawn inlet a. Kohhran mi lo ni vein Baptisma pawh a chang ngei. Kum riat lai chu Sâpho zîngah rinawm takin Kristian sakhua chu a zui ve a. Bible thute pawm vekin a thu zirtîr ang chuan a nung thîn a. Mahse pian tharna chu a lo la hre rêng rêng lo mai a. Krista chu amah ngei chhandamtu a nih pawh a hre bawk hek lo. Kristian sakhua chu nghet takin a pawm a, mahse Krista chu a nei si lo. Krista chhandamna chu chang si lovin, thinlung thlâk thlengna pawh nei lovin thilte chu tih tûr rêngah ngaiin thatho takin a lo bei thîn a. Kum riat hnuah chuan misual bo, chhandam ngai, thlarau thi leh chatuan nunna mamawh a ni tih a lo in hmuchhuak ta a. Chu mi darkar atang chuan a nun zawng zawng chu a lo danglam ta a ni. Kristian sakhuaa Krista chu a nun ngeiin a lo hmu chiang ta. Inlet mai ni lovin, mi piangthar, Thlarau Thianghlimin a siam thar leh ngei chu a lo ni ta a ni.

Ka lo ngaih ve dan thin chuan, "Pathian ngaihdamna atân thil tûl ber chu sual simna leh sual bânsanna hi tâwkin ka lo hre thîn a. Baptisma chan te chu pianthartîrtu emaw siamthar lehtua ngaiin, Isua hminga baptisma kan chan te chuan ka sualte chu silfai ngeiin ka lo ring thîn. Hindu sakhuaa ka awm laia ka ngaihdan khân ka rilru a lo hneh fova, Baptisma ka chan hnu kum riatah chuan ka awm dân chu ka lo hmuchhuak ta a ni. Krista chu a lo ni, Kristian sakhua mai chu a lo ni lo" tiin amah ngeiin a sawi a ni. Kei pawh ka naupan lai atangin Isua chu ka ring ka ti a, kum 17-ka nihin ka piangthar chauh a ni.

Nang pawh hi inngaihtuah chiang teh? Kristian sakhuaah i nghet ve tlut ringawt mai a. Kristianna chuan a chhandam lo vang che, Kristian sakhuaa Krista chu i la nei lo a nih hi. Krista chu nangmah ngei chhandamtuah leh i nuna Lal ber atân i lawm luha i pawm a, i lo neih ngei a ngai ani. Chutiang a nih loh chuan Van ram i lût dâwn lo.

10. ***Thlamuanna tak tak.pawh hi ka nei ve a, thih hlauhna pawh ka nei bîk hauh lo mai a, mipiangthar chuan thih thlamuanna an nei ṭhîn an ti a, Piangtharah ka lo inngai ve tlat asin.***

Thih hlauh tawh lohna nun thlamuanna tak tak hi mi piangtharte chuan an nei ngei mai. Mahse thlamuanna tih hi chhutchian a tûl riau. Kan mithmuh leh kan bul hnaia hlauh tûr kan hmuh chiah loh avânga thlamuanga inngai leh hlau lova inngaih mai hi a awm theih a ni. Mi huaisen chuan hlauh tûr a nei lêm hlei nêm. Pathian thlamuanna ni lêm lo, mihringte huaisenna avânga hlauh loh te, thil awm dân leh nihna tak kan chhût chhuah that duh loh vâng leh ngaihthahna hrim hrim avàng pawh hian hlauh tûr pawh a hlauh loh theih tho a ni. Ramhnuaia Mizo sipaia kan tan lai khân kan battalion commander chu a huaisen hlê. India sipai nêna inkah pawhin a thin a phu ve ngai lo. Zân thim leh Thlarau sual, ramhuai te hi a hlau lo, Thih pawh hi a hlau chuang rêng rêng lo. Mahse thlarau chhandamna kawngah chuan engmah a ni lo. Thlamuang ve mai mai hi a awm theih.

Mi sualte chu 'kumkhaw hremnaah an kal ang' (Mt 25:46) tiin Lal Isua ngeiin a sawi a. Hei pawh hi miin hremhmun awm a rin loh vangin hrem chu a hlau lovin

thlamuang a inti pawh a ni mai thei. Mi sual chu hrem tur ni mah sela, mi sualin mi suala a inngaih tlat loh chuan hremna chu a rilru pawhin a ngaihtuah ngai lêm lo vang. Pathian thuin hremna chungchâng a sawi hi ngaihtuah ngai rêng rêng loh chuan, hlau lo leh thlamuanga inruat ve mai hi awl tak a ni rêng a ni. Lal Isuan "Thlamuanna ka hnutchhiah a che u, keima thlamuanna ka pe a che u, khawvêlin a pêk angin ka pêk loh che u hi" a ti a (Joh. 14:27). Lal Isua min pek thlamuanna hi mi piangtharte chuan an nei a, mi piangthar si lo thlamuanga inngai ve ringawt ho hi chu 'khawvêlin a pêk thlámuanna' ang hi an chang ve a ni ngei ang.

Pathian pawh hlau lo' Setana pawh hlau lêm lo; Chatuan hremna pawh hlauhna châng hre lo khawp hian kan awm thei bawk. Khawvêl hian engemaw chen chu thlamuanna min lo pe thei a ni. Hlauhna neih loh ringawt hi piangthar tihna pawh a ni lo. Pathian thlamuanna ni lo thlamuang ve ringawt mai pawh hi bumna a ni e. Thlamuanna nei apiang hi an piangthar tiin Bible-in min hrilh lo. Thlamuanna hi pian thar leh thar loh teh nan hmang tawh rêng rêng suh. Thlamuang tak hian hremhmunah i kal veng veng mai tûr asin.

11. *Nikuma kan khuaa Salvation Camping an neih khân Counsellor hnênah ka inhlan ve a, ka piangthar ve tawhin ka inhre ve tlat a ni.*

Counsellor hnênah maw i inhlan? Counsellor hnêna i inhlan chuan i piangthar lo vang. Pathian hnênah alâwm inhlan tûr, INHLAN tih tawngkam hi kan hmang lar ve viau va. Inhlan awmzia tak hre lo hian Counsellor hmaa "Lal leh Chhandamtuah ka pawm ta che" an va tih

theih chuan inhlânah an inngai ve ringawt a. An nun chhûngril erawh chu a khawih danglam chuang lo. Lal Isua hnênah an nun an pe lo va; an duh thlanna an hlân phal chuang lo va. Counsellor hmaa va tawngtai ve theih kha emaw inhlanna an ti thîn. Ṭawngkama inhlân si, thinlung chhûngril pe si lo hi inhlân a ni lova, mahni inbumna mai a ni.

Kum 1960 vêl atang khân Isua Lal leh Chhandamtua pawm ṭih hi kan thu hman lar ber a ni. Setanan he mi thu hmang hian chhandamna zawngtute thinlungah bumna a siam sak a, tawngkam maia Lal leh chhandamtua pawm inti a, va tawngtai thei kha inhlannaah a pawm sak ta tlat mai a, tisual palh pawh kan tam ta ngiang rêng a ni. Isua hnênah an nun hlân lovin an nun chu anmahniin an hum tlat a Lalpa tân pe lovin anmahni duhdânin an nun an khalh leh tho thîn. Hetiang inhlanna hian mi mal chhûngril nun a khawih pha lo va. An nunah danglam a thleng lo va, khawvêlin a changzui nghal a, an nunah Krista a lal lo.

Hetiang avâng hian piangthar suak, a der, testimony nalh taka sawi thei Krista nei si lo, inti piangthar, piangthar tak tak si lo, piangthar zingah piangthar awma awm tum, a rûka mi dangte nun ang zo lova inhre ru tlat si, ka piangthar fuh lo a ni tih zak tawh ang reng ho hi an buaithlâk duh hle.

Ṭawngtai ri ngai lo chuan tawngtaite hi kan zak a. Ṭawngtai thu chham tur tak ngial pawh hi kan hre lo. Kan huphurh lutuk hi thin a phu dut dut a, thlanfim a chhuak a, kan zâm hle mai. Eng emaw ti tia han tawngtai ve tâk chuan leibat tlâk ang huai hian kan thâwl ve hawk

a, kan zângkhai ve deuh hawk thîn. Ritphur tla thla ang huaia kan awm hian rilru a nuam ve a, danglam ve deuhvin kan inhria a, hetianga rilru han thâwl hawk hi piangthar ve ta emaw intih mai a awl rêng a. Chuta lungawi ve ta mai, awmhmun khuar nân hman ve tlat tum pawh a awm theih a nia. Nang pawh fimkhur rawh, Krista chhandamna nei si lovin, Krista hnênah nun hlan si lo va, Counsellor hmaa va tawngtai theih ve mai kha piangthar a ni lo. I nunah Lalpa a lal lo; khawvêl thilah duh tâwkin i inhmang a, Pathian chibai bûk leh fakna inkhâwm tûrin Biak In i rap ngai lo. Bible i chhiar ngai lo, i tawngtai ngai bawk lo. Hmânah ka inhlan ve tawh rawn tih ngawt hi hetiang chuan vawi 100 pawh rawn inhlan mah la, awmzia a nei rêng rêng lo vang tih ka hrilh ang che.

12. ***Ka hlimin ka lâwmin ka lâm ve tawh a. Thlarau pâwlna pawh thûk tak ka chang ve tawhin ka inhria a, piangthar lovah chuan ka indah thei chuang lo.***

Pathian khawngaihna avânga mi sual thiam loh chang tawh hnu, thiam chang a lo ni tih a inhriat hian, a hlimin a lâwmna a sâng hle. A taksa ngeia Pathian faka a bân pawh phar chhuah hial duhin Pathian fak a duh thîn. A dik e. He mi kârah hian tihsual theih a awm a ni. Mi piangtharte hi hlim deuh sârh reng leh lâwm deuh reng tûra ngaihna kan nei thîn a. Mahni nuna hlimna leh lâwmnate a lo awm châng chuan danglam ve fea inngaiin piangthara inrin mai pawh awl tak a ni thîn. Mi thenkhat chuan Lal Isua pawh an zawng lêm lo a ni ang, "ka va hlim si lo ve" an ti mai thîn.

Mihring hian hlim leh lâwm hi piangthar chhinchhiahna emaw kan ti ngawt thîn. Hlim hi kan lo

châk hlê a ni âwm e. Mi pakhat hnênah chuan a pian thar leh thar loh ka zâwt a. Ani chuan 'Hmânah chuan ka hlim nasain, ka lâwm ve hle thîn' tiin min chhâng a. Lâwm leh hlimna hi piantharna chhinchhiahna a ni ber lo vang. Piangthar chu an hlim thîn tih chu kan hria. Anmahniah danglam an zawng a, piangthar chhinchhiahna tûr an dap vêl a, sawi ve tur tingin lâwmna leh hlimna engemaw chu an lo chang ve nial bawk si.

Mihring nunah hian thil danglam chi hrang hrang a lo thleng ve fo rêng a. Kristian ram a ni a, kan hla thu leh kan inpâwlhona atangte leh Pathian thu kan ngaihthlâk atangte pawh hian engemaw ti tia danglamna leh rilru min tihlimtu tawng lo hi kan awm lo mai thei. Hlimna leh lâwmna changtute hi mi piangthar chu ni vek dâwn ila, Mizoramah hian pian tharna thu sawi a ngai tawh lo rêng rêng. Hlimsângho phei chuan keini ai hian hlimna leh lâwmna an chang sâng emaw tih tûr hian thu an sawi thei a. Mi piangthar an nih leh nih loh lama buai lo hian an hlimna chan hi keini ho hlimna chan ai hian a thûk zâwk ti vêl mai mai hian an buai a. Pianthar thu hrilh dâwn pawhin an harsa hle. Keini aiin an induh zâwk a, an indah sâng zâwk.

Mi sual an nihna leh chhandam ngai an nih hrilh dâwn pawhin an lo hlimna leh lâwmna chan tawh lam an thlir a, an intunhliah zung zung zêl a. Piantharna tak thleng lo hian lâwmna nasa tak a chan theih tho asin. He mi avâng hian a ni, Zorama mi hlim inti, thutaka nung si lo, thutak hmu fiah si lo ho hian lâwmna leh hlimna chhuangin an in sawhsawn duh hauh lo anih chu. Nang pawh i hlimna leh lawmna chu chhuang mai lo la, Thlarauah chuan nun thar i nei tawh tak zet em tih

inngaihtuah chiang zâwk rawh. I dinhmun hi a la dik lo. Kan lâwmnate hi piangthar chhinchhiahnaa kan ngaih chuan a dik lo va, Bible chuan Thlarau Thianghlim kan neih hi piangtharte chhinchhiah nân a hmang zâwk a ni.

Keini Mizo hote hi kan pi leh pu atangin Lâm uar hnam kan ni âwm e, kan hlim leh lâwmnate puanchhuah nân lâmte hi kan hmang thîn a. Kohhran mite an lâm loh chuan hlim lova ngaia mahni ngei pawh lâm theih loh chuan thlarau nunah chau chhe dêrah kan in ngai fo thîn. Lâm thei khawpa mi a lo hlim chuan piantharna a chang emaw an ti mai thin. Zan khat pawh nu pakhat ka kâwm a, a pian thar dânte ka zâwt a. Ani chuan "Nikum khân kan zaikhawm a, hlim takin kan zai a, ka lâm chhuah lai pawh hre lovin nasa deuh mai hian ka lo lâm chiam mai a, ka hlimin ka lâwm êm êm mai a. Kha mi bâka pian tharna kha awm tawh chuangin ka ring lo" a tia lawm. Bible min hrilh dan chu a ni lo maw le.

Mite hian hlim leh lâwmna leh danglamna nasa tak changa lâm thei hiala an awm hian an lo duh tâwk viau va. Kawng dik zâwk zawn an tum lo va. Thutaka innghat piantharna ni lo, mahni lama danglamna lo dap leh thin hi Setana hmanraw tha tak a ni. Mi tam tak chu he laiah hian an tawm lui tlat a, a pawi hle. Lâm thei lo lâm theih tak hi pian tharna a ni lo. Thutaka nung pha si lo hian Lâm lamah an nung a, hei hi a tâwk lo a ni.

Rebeki pawh Isaka nupui a nih hma khân tangkarua leh rangkachakte chuan cheiin a awm a, chutiangin cheiin awm mah sela Isaka nupui a ni chuang lo. Hlim, lâwm, lâm hi pian thar hma (Isua kan neih hma) pawh hian thûk takin a chan theih a ni.

13. *Crusade-ah thu sawituin sâwmna a siam a, ka pên chhuak ve a. Dan zawh rual loh hian ka mittui a tlaa ka ṭap a, khatiang kha ka la tawng ve ngai lo va, ka piangthar ka lo ti ve mai a, a dik em?*

Mi dangte tap kan han hmuh hian he mi chu a tap a, a piangthar fuh âwm hlê mai kan ti ngawt thín a. Pian thama kan chan chuan ṃahni lamah thil thleng awm ngei tûra ruatna kan nei a, tap ngai lo a lo tah chuan danglam fêah ngaiin piangtharah kan dah thîn. Ṭahna hi kawng hrang hrangin a awm thei: (a) Pathian hmáa mi sual nih inhriatna atangin a tah theih a (b) Zawn ngaihna hriat tawh loh lutuk avânga beidawng tah a awm thei bawk (c) Mi dangte tap kan hmuhin kan tap thei ve mai bawk (d) lungngaih vâng leh hlim vânga tah pawh a awm thei (e) Isua tuarna khawngaih avâng ringawt pawhin thenkhat chu an tap thei (f) Isua Krista min chhandamna hriatna thara kan hriat hian lâwm vângin a tah theih bawk.

Nula-hote pawh hi a huhova Pathian thu an ngaihthlâkin pakhatin tap chunga a tawngtai chuan mi dang pawhin tah ve vek tur emaw an ti a, an inhru tui thei zêl bawk. Thlarau Thianghlim zara chhandam nih inhriatchianna nei lova mahni taksaa thil lo thleng atanga pian thar leh pian thar loh kan teh dawn chuan kan tidik hauh lovang. Ṭap thei zawng zawng an piangthar anga, tap thei lote hi an piangthar lo tihna a ang mai dâwn. Hla phuahtuin 'Ṭahin min chhandam lo' tiin a sawi kha. Rorelna ni ropuiah i din hunin "Krista chu engtinnge i lo tih ve" tia an zawh hun che chuan, "Ka khawngaih êm maia ka lo ṭahpui ve' tiin han chhâng teh. Pâwn thim thamah chuan paih nghâl i ni ang. I lo tah ve thin tawhna kha lungawina tlâk a ni lo. Van rama luh theihna ticket a ni lo ve.

14.*Ka zu in leh pawisa khelh leh meizûk, kuva ei te pawh ka tawpsanin ka bânsan ta vek a, kohhranah hian tel tam ve zêl ka tum tawh a, heti bâk hian piangtharte pawh an awm chuangin ka ring lo, piangthar ka inti ve mai.*

A lâwmawm hlê chu. Nimahsela zu in tâwpsana thil sual dang i tih thinte i bansan ringawt khân Bible-in sim a tih hi a la tling lo. Hêng thil ei, zûk leh hmuamte chu a tha lo a ni tih i hriat hrim hrimna atang pawhin mi pangngai tân chuan tâwpsan chi a ni rêng a. In chhungkhurin a tuar a, Kohhranin a tuar a, mi mal nunin a tuar bawk a, han chhunzawm zêl tlâk chu ni hek lo le. Hêng thil i tâwpsan tâk avâng hian piangthar chu i ni lo. Rûl pawh a vun a inlipa, savaah a lo piang chhuak chuang lo va, Rûl tho a lo chhuak leh a ni. Pâwn lam langah chuan intidanglam ve viau mah la i chhûngril nun zawng zawng hi Isuan a chan vek loh chuan awmzia a awm lo. Thlak thleng vek a ngai alâwm. Nangma lo intih danglamna mai mai chu Pathian ngaih chuan awmzia a nei lo. Thlarau Thianghlim tihdanglamna a ngai.

Zu leh sa, nulât tlangval sual kawng tin rêng, i nun khuahkhirh thintu aiah hian Krista chu Lalberah hmang tawh la, Isuan i nun a khuahkhirh tawh zâwk dâwn nia. I lo insum ve ṭang tang nate hi Pathian thinlung khawihtu a ni lo va, Krista i lo pawmna zâwk kha Van khawpui nghawrnghîng theitu a ni zâwk. I thil sual tih thinte i tih tawh loh avâng hian chhandamna lo chang ta la, i chhandamna i hlawh chhuak thei a ni ang a; Krista chu i tân kraws-a a thih kher a tûl lo tihna a ni. I chhandamna hi Kristaa i neih leh neih lohvah chauh a innghat. Bible chuan "Fapa neitu chuan nunna chu a nei" a ti(I Joh.5:12).

I nun dân lo tihdanglam kual vêl a tûl lo. Nimahsela mi piangtharte chuan an nun kawng sual chu an duh tawh lo va; Krista thilte an duh tawh zâwk thîn a ni. Nungchang siam ṭhat hi pian tharna a ni lo. Kan nun sual tâwpsan mai a tâwk lo va, ka nun hian Lalber atân Isua a lâkluh kher kher a ngai a ni. Amah chauh hi nunna a ni (Joh.14:6)

15. *Ka mumang lamah vân ram ka lo kal a, mi tam tak hnutchhiaha leia awm te ka hmu a, vân ram chu ka kai ve ngei ngei ang ka lo ti bur mai asin.*

Mumang hmanga Pathianin kan hnêna thu a sawi thin châng chu a awm mahna, mahse mumang lama vân ram kal avâng ringawta chhandam nih lo inrin ve chu a dik lo vang; Rinna avânga khawngaihnaa chhandam kan nih min hriattir laia 'tupawh mumang lama Vân ram kal apiang chuan Vân ram an hmu ang' kan tih mai chuan Pathian thu hi a daw dâwn tlat. Tupawh a ring apiangin Chatuan nunna an nei tih kan hre si. Mumang tamna apiangah buaina a tam si a. I mumang lamah chuan eng ang pawhin lo awmin vân ram chu lo fang kual mah la, eng tihna mah a ni lo. Chûngte chu innghahna tlâkah i ruat rêng rêng em ni?

16. *Sakhaw mi tak nih ringawt hi chhandam nih nân a ṭangkai lo i ti em ni kha?*

Ti e, chhandamna atân chuan Sakhaw mi nih ve ringawt hian awmzia a nei lutuk lo. Mahse Kristian Sakhuaa Krista neih erawh chu chatuana nunna a ni. Pharisaite pawh an sakhaw mi êm êm a, mahse chhandam an ni lo (Lk. 7:36-50). Lal Isuan, "In felnain Lehkhaziaktute

leh Pharisaite felna hi a khûm loh chuan Vân ramah in lût tawp lo vang tih ka hrilh che u anih hi" a ti (Mat.5:20). Kornelia mi fel tak, Pathian tih, tawngtai thîn, chawnghei thîn, thil pe thîn a ni a, mahse, mi bo, chhandam ngai a ni tlat (TT 10:2,22). Paula pawh a naupan têt atanga sakhaw mi lutuk Pathian tâna mi thahnemngai, serhtan, Dân zawm tha lutuk a ni. Mahse Pathian hmaah chuan mi sual ber a ni. Sakhaw mi, mi sual tak a ni ringawt mai. Mi sual bo a ni tih a inhriat hnu chuan amah ngei pawhin 'Mi sual ber ka ni' a tih kha (I Tim. 1:15).

John Wesley pawh Pastor a ni a, Kristian a inti a, Pathian thu a chhiar thîn, Biak inah pelh hauh lovin a inkhâwm a, a tawngṭai thin. Chawlhkar khat chhûngin vawi hnih (Nilai leh Zirtawpni) apiangin chawngheiin a tawngtai thîn. Ni tin darkar khat emaw darkar hnih emaw sakhaw thil avângin a inserh hrang thîn. America rama Indian-ho zîngah missionary hial pawh ni vein Chanchin Ṭha a tlangaupui a. A rawngbâwlnate chu hlawhchham hlein a inhria a, England ramah a lêt leh ta. Chhandam a lo la ni hauh lo. "Tunge min chhandam ang" tiin a au chhuak hial a ni. Missionary ni tûra a chhuak pawh kha 'Ka thlarau chhandamna hmuh ka inbeisei vâng a ni" a ti hial a ni. A va lungchhiat thlâk êm!

John Wesley ang hian Sakhuana lamah hian tan i la ve tawh em? Mizo fate zîngah hian heti taka sakhaw mina kawnga kal peih pawh hi an awm ka hre lo. Nang lek phei chu inchhuang tûr i ni hlei nêm. I sakhaw ngaihsakna kawngah hian chhandamna hmu khawpin i bei lo rêng rêng. Wesley-a te mah an sakhuana kawnga an lo hlawhchham tawh chuan nang phei chu i hlawhchham lehzual ang. I beisei vena kha a thlâwn liau

liau a ni tih lo hre tawh ang che aw. Nikodema Judate zirtirtu chhuanvawr, sawisel kai lo pawh kha Isuan "I piangthar ngei ngei tûr a ni" a ti miau mai (Joh.3:3,5,7).

17. ***Thil sual ti lova tha taka kan nun chuan chhandam kan ni ve thei mai lo vang maw?***

Mi tam takin thil sual lian leh langsar tak takte an tih lêm loh chuan tha tâwkah inngaiin, Pathian ram chu hmu ve mai tûra inngaihna an nei thîn a. Nun dân mawi, nungchang tha leh mi tha tak nihna ringawt hian chhandam thei ta sela Isua hi a thih kher kher a ngai lo. I inchhandam theih chuan Isua chu i mamawh lo a nih chu. I thiltih that avânga vân ram i kai thei a nih chuan 'Ka tha êm mai a, ka chhûngril nun a thianghlima, Pathianin vân ram min kaitîr a nih hi. Isua chhandamtu chu ka mamawh hran lo va, keimah ka inchhandam a nih hi' tiin au chhuak ngei ang che.

Pathian tilungawi tûr hian tumah hi kan tha tâwk lo. 'Kan felna lai ber pawh silhfên bawlhhlawh ang a ni si' (Is. 64:6) 'Tûmah mi fel tak rêng an awm lo, pakhat tê mah an awm hauh lo' tiin Pathianin min hrilh bawk (Rom 3:10). Tûmah thil tha ti rêng an awm lo (Rom 3:12) 'Mi zawng zawngin thil an tisual tawh vek' (Rom 3:23) min ti leh nghâl. Kan fel tâwk a nih chuan 'Isua chu mi fel takte lam tura lo kal a ni lo asin (Lk. 5:32) Pathian thianghlim hmaah chuan kan sualna hi zêp rûk theih rual a ni lo. Petera chuan a fel loh leh tlin lohna a han in hmuhchhuah chiah chuan 'Lalpa mi sual ka ni' a ti ngawih ngawih mai asin. Joba chuan Lalpa hmaa a fellohna a han hmuh chuan 'Ka inten êm mai' a ti bawk. Isaia chuan hmui bawlhhlwh pu mi anih a hriat chhuah chuan 'Ka chung a va pik êm' tiin a au chhuak pawp mai.

Hêng mite hi mihring zîngah chuan mi fel, thianghlim leh sawisel kai lo berte zînga mi an ni a, mahse Lalpa thianghlimna êngah chuan an tlin lohzia an inhmu chiang kher asin. Nang ngei pawh hian i fel tâwk lohzia leh i ṭhat tâwk lohzia chu Thlarau zârah han inhmu fiah teh rêng la chuan i nungchang ṭhatna te, i nun dân mawi leh i felna zawng zawngte chu chhuan tlâk a ni lo va. Pathian hmaa thiam min chantîr theitu a ni lo tih i hre chiang ve kher ang. I bei dawng tawh sela, i felna hlîp la, Lalpa hnênah tlu lût la, Lalpa felnain inthuam zâwk ang che.

18. *Kan thiltih ṭhatte hi kan chhandamna atân a ṭangkai hauh lo maw?*

Mi tam tak harsatna awm ṭhîn chu an rilruin thil tha ti tam ve hlein an inngai a. Pathian hmaah pawh chhuan tûr neiin an in hria. An nuna Krista lalbera hmang tûra han hrilhin, a pehhêlna an zawng a, an thil lo tih ṭhat awmchhun te chu an rilruin an fawmkhâwm a. Chûng an thil ṭha tihte chu Pathian pawhin pawm pui ve a, chhandam la nih ve mai tuṛa inrinna an nei thin. Mi rethei hnênah thil an pe a, ḍam lo an kan peih a, thawhlawm tam tak tak an pe a, Biak in sakna atân an sum an pe tam bawk si. Kohhran pawhin an chhawr êm êm bawk. Chuvâng chuan Van ram kai ve mai hi an inring a ni.

Unau duh tak, chhandamna hi thilthlawnpêk a ni asin. 'Pathian thilthlawnpêk chu chatuana nunna a ni' (Rom 6:23) tih min hrilh. Thiltih ṭhata lei chhuah theih a ni lo. Thilthlawnpêk a nih avângin man pe lova a thlâwna neih/ dawn chi a ni. Martin Luther pawh hian a tiltih ṭhata

chhandam nih inbeiseina a nei ve tlat thîn a. Vawi khat chu Roman puithiamte nên Rom khawpui an tlawh a. Rom khawpuiah chuan Petera leihlawn, *Seala Saneta*, leihlâwn thianghlim an tihah chuan sual ngaihdamna chang turin thingthi ngatin leihlâwn thianghlim an tihah chuan a lâwn chho ta a, chutia a lâwn chhoh lai tak chuan 'Mi fel chu rinnain a nung ang' tih aw a hre ta tlat mai a A dinhmun dik tak chu Pathianin a hmuhtîr ta a. A nunna chu Pathianin rawn chhun êngin, nun thar a lo nei ta. A thiante puithiamho thlarau nun kawng pawh chu ngaihsak hman lo chuan Krista hnên lam a pan ta a ni.

Bible atangin Pathian felna tih thute a zir a, a thlarau nun chu zalênin a lo awm ta. Kristaah mi thar a lo ni ta a, Roman Catholic leh Pope chhiahhlawh a ni ta lo va, ni tinin Pathian thu chu a nun atân a hlu chho ta hliah hliah zêl a ni. Rom bung 1:17 thu hmang hian Pathianin Martin Luthera chu nun thar neiin a siam ta a. Bible chuan 'Rinna avânga khawngaihnaa chhandam in ni; nangmahni thawhchhuah a ni lo va, Pathian thilpêk a ni; thiltih avâng a ni lo ve, chutilo chuan miin an chhuang dah ang e' a ti (Eph. 2:8-9). 'Thil fel taka tih, keimahni ngeia tih te chu, chu mi avâng ni lovin' tiin Bible-in min hrilh (Tit. 3:5). 'Nimahsela, hna thawk lo va, Pathian ngaihsak lo, thiamchantîrtu, ring zâwka rinna chu ama felnaa ruat a ni; Mi a thiltih angte a ngaihtuah lovin, Pathianin mi felah a ruat zâwk a ni (Rom 4:5,6). I thiltih that leh i lo chhuan ve êm êm thinte chu engmah tham a ni lo. Nangmah chhandam thei tûr che a ni lo. Krista chauh hi nangmah chhandam theitu che chu a ni. Thiltih that bânsan la, chatuan nun neitu Krista hnênah inpe mai rawh. Chu zawng chu i tih theih a ni e.

19. ***Pathian thu pawh ka awi ve a, a dân pawh ka zâwm ṭha ve viau asin. Chhandam ka ni mai lo vang maw?***

Pathian dân chu i zâwm chiah amaw? A nih i zâwm famkim vek thei em le? Pathian chungchâng leh a chanchin an sawite chu i lo hre ve a, i lo awih ve a, rinchhan leh innghah tak tak nân leh thil dang zawng zawng aiin in nuna lalber atân i hmang ngam tak zet maw? Pathian thu ka awih, a Dân ka zâwm ve te kan ti a. Mahse Lal Isua ngei khan 'In zînga tûmahin Dân in zâwm lo ve' a ti zâwk asin (Joh 7:19). Nang ai chuan Isua thu sawi chu a rintlak zâwkin ka ring. 'Tupawhin Dân zâwm kim mahsela kawng khata a tihsual si chuan a zaah chuan thiam loh changin a awm tawh a ni' tih Bible-in min hrilh (Jak. 2:10).

Dân hi kan lo zawm kim thei lo tih Isuan a lo sawi tawh a, ka zâwmkim ti mah ila a kim hlel deuh zawng a ni ang. Kawng khat chauh pawha tihsual chuan kan tling zo lo. 'Chutichuan Dân thiltih avângin mi tûmah Pathian mithmuhin thiam changin an awm lo vang (Rom 3:20); Isua Krista rin avâng chauhvin mi thiam changin an awm zâwk' tih min hrilh a ni(Gal. 2:16). Dân avânga felna a awm si chuan Krista chu athlâwnin a thi a ni ang' (Gal. 2:21). Pathian lung tiawi khawpin tumah hian Dân kan lo zawm theih loh avâng hian Dân zawm tumin Pathian tlawn lungawi tum lo la, Pathian lungawina ber chu a Fapa neih chhun lo *lawm* hi a ni mai (Joh. 1:12) tih hriain Krista chu pawm mai la. Amah ngei chu i neih hnuah Pathian Dân chu Thlarau Thianghlim ṭanpuinain i la zawm thei dâwn ṭan chauh a ni.

20. ***Hmânah chuan ka piang thar ka ti ve tawh a, ram thim lama missionary-a kal ve hial duhna pawh ka nei a. Chuvângin ka pian tharna chungchângah chuan chiang tâwk viau chuan ka inhria asin maw le.***

I pian tharnaah hian chiang tak tak la chuan tunah ka hnênah hian i lo kal hran a ngai lo. I chhûngril kil khatah chuan ka la piangthar chiang meuh lo a ni âwm mang e i tih deuh kha. Ṭûn hnu pawha i nun rêng rêng han en hian ka ring thei lo che. Kum 15 dâwn lai a ral tawh a, i nunah han harh ve deuh hlek hun pawh nei chuang lovin i nung lo êm êm reng ringawt mai a. Tlu leh tûr chuang pawh i awm lo a ni ang. Bible châng hnih khat tal pawh he lai hian min tihlim mang e tih tûr pawh i nei si lo. Sual lutuk chu i ni mang si lo, kohhranah chhawr theih lutuk pawh i ni si lo. Awmkhâwm nikhua pawha tawngtai tûra sâwm hlau ta rêng rêng mai che. Testimony min zâwt thut ang a, ka sawi thiam si lo vang ti rilruin i ti dui reng mai. Hetiang mi hi mi rinhlelh awm tak an ni.

Ram thim veia Missionary hial kal duhna nei han tih lêmah mihring hi kan inang lo êm mai a, mi rethei chanhai, hnufual lutukte mit ngeia han hmuh chuan kan rilruah khawngaihna tak a awm ve a. An tâna han inhman ve mai duhna hial te pawh hi an lo nei ve fo rêng a ni. Ka sawi tawh John Wesley ngei pawh kha piangthar hauh si lovin Indians-ho zîngah missionary hna thawkin a kal ve daih nghe nghe kha. Mi dangte veina nun hi pian thar hma pawhin a neih theih a ni.

Pu Billy Graham, khawvêl evangelist ropui pawhin Crusade a neih dâwnin Counsellor atân ram,

danga missionary thawk lai mêkte a sâwm hlawm a. Crusade ṭan hmain Counsellors training a neihpui ta hlawm a. Missionary tam tak chuan Thlarau piantharna an chang ta a ni. Chuvângin mahni sakhaw vawn atâna ṭhahnemngaih avang ngawt pawhin missionary- a kal an tam a, hnam hnufual chawikan duhna tak tak te an nei ve thei a, thlarau bote Isua hnêna hruai tûr tak taka chung lam kohna hre lêm lo pawh hian rawngbâwl duh ve ngawtna leh missionary-a kal duh ve ngawtna te pawh hi a awm thei teh meuh asin.

BUNG 2

MIHRING SUALNA THU A ZAWHNA LEH CHHANNA

1. *A nih leh kan ṭhatna te, kan thiltih ṭhat te, kan hnathawh te, Dân kan zawm ve te pawh eng atân mah a ṭangkai si loh chuan chhandam nih chu a va han harsain mihring dinhmun hi Pathian hmaah hian a lo va lâk tlâk loh awm êm êm ve maw le? Pathian pawm tlâk kan lo ni lo rêng ém ni?*

Pathian thu Bible atanga kan hmuh danin Mihring hi Pathian hmaah a lâk tlâk loh êm kher atin a ni. Pathian laka bo tawh hnu, boral fate, nunna nei lo, Pathian dân bawhchhetu, Pathian hmêlma, Pathian tilâwm thei tawh lo, ânchhe dawng mi sual, mi bawlhhlawh, chhe zo vek tawh, mitthi, mitdel, tlinna nei tawh lo, thatna reng nei tawh lo kan ni a. Chuvângin Pathian hmaah chhuan tûr kan nei lo êm a ni. Kan nihphung pangngai rêngah kan tling lo va, theihpatâwpa ṭhat ka lo tum ve te, ama lawm tlak ni tûra nun ka lo tum ve hrâm hrâm te, a dân zâwma mahni intih nun kan lo tum ve thin te, ama tâna tangkai ve tuma ka lo bei vena te, Pathian tlawn lungawi ka lo tum vena zawng zawng hi a tling lo vek a. Van ram chang ve tûra Pathian lawmtlak a tling zo lo a ni.

Kan dinhmun hi beidawn thlâk tak asin maw reng le? Khawvel mihringte ngaihtuah dan leh sakhaw hrang hrangte pawhin an lo tih anga kan ṭhatna leh tlin vena lam aṭanga Pathian dâwr ve tûra inngaihna keini Kristiante zîngah pawh hian a lo awm lian hle mai.

Keimahni lungawi tâwka tha ve viauva ka inhriat a, Pathian tân thawk tam tâwka ka inhriat chângte, thil tha pawh ti tam ve tâwka ka lo inhriat chuan Pathian ka chungah lâwm ve tûrin ka ring a, ka ngaih ka ti tha ngawt thin a. Ka ngaih thatna hmun kha a dik si loh chuan a pawi thlawn mai a ni. Pathianin keimahni chhandamna kawng a buatsaihna lam thlîr lova, keimahni lo indapchawp ve dan kan ken kawh len lutuk chuan kan Pathian thu (Bible-a ziak zawng zawngte) chu kan tân chhawr tûr a awm ve dâwn lo tihna ni.

Pathian thu ang a nih loh va, kan ngaihtuah dan ang anga chhandam nih lo tum ve hi kawng bona lian lutuk, hlauhawm ber chu a ni. Mi bo i ni a, kawng dik i hmu thiam tawh lo va. Pathianin kawng dik lovah i awm tih a hria a. Amah zâwkin rawn zawn chhuah che a tum a ni. Kristan min zawng a, a thlâwn liau liau va hmuh theih leh mi zawng zawngin kan lo neih theih tûrin a siam a. I ngaih dânin kal tawh lo la, Pathianin Kristaa nunna kawng a siam lam hı en rawh. Mifingten chhût chhuah an tum nasa a, mahse finna hmanga chhût chhuah theih a ni si lo Nangma lo tum ve dan kha tâwp la, Pathian thu min hrilh dan lam hi ngaihtuah tawh zâwk ang che. I chhût ang leh ngaihtuah dan ang hian mi tam takin an lo bei tawh a, mahse tûmah an la hlawhtling ngai lo.

Khawvel sakhaw hrang hrang bia hian an felna te, an thiltih thattein Pathian an lo dâwr a, a duhsakna chang ve tûra inngaiin an urhsun hle thîn. Chutiang chu lo ni dâwn ta sela, keini mi sual tân chuan Chatuan nun neihte chu theih dan kawng a awm lovang. Mi tha leh dân zâwm theite tân chauh a inhawng dâwn niin a lang. Mi zawng zawng huapa Pathian kawng min buatsaih hi

hmufiah tawh la, mi zawng zawng hlawhchhamna kawngah beidawng tawh la, kawng dik chatuan nun kawng Lalpa siam chu enin rawn pan ve rawh. 'Lal Isua chauh hi kawng leh thutak leh nunna chu a ni, amaha kal lo chu tumah Pa (Pathian) hnênah an thleng ngai lo a ni (Joh. 14:6).

2. *Boral fate kan ni maw?*

Ni e, mi boral tûr kan ni tih Bible-in min hriattîr hi kan ngaihsak tha duh lo va. Pathian chu mi khawngaih thei tak a nih avângin boralna lama kan kal chu a remti bîk lo vang tiin kan rilru kan lo tithlamuang ve thin. Lal Isuan leia a rawn kal chhan a sawi hian kan nihna a tichiang hle.

'*Boralte* zawnga chhandam turin mihring Fapa hi a lo kal a ni rêng a ni' a ti (Lk.19:10). Mahnia indap hmu thei chu ni ila Isua khawvela a alo kal hi a tûlna a awm lo. He khawvel mihring suala tlu tawh, boralna kawng zawha ni tin liam dul dul te, kawng dik lo an zawh a ni tih hre hauh si lo, thlamuang tak leh hlim taka hma lam pan thinte, an hmabâk chhiatna râpthlâk lo thleng tûr hre si lova, thu muang tlat te hian Boralna kawng an zawh a ni tih an hre thei tlat lo. Kawng dik chu an hmu thei lo. An zawnna kawng a dik lo. Anmahniin an inzawng hmu thiam si lo. Chung mite leh keimahni ngei hi zawng chhuak tûrin *Boralte* chhandam tûrin a lo kal tih min hrilh. Unau, boral tûr boralna kawng zawh mêktu i ni. Mi boral i lo ni. I chan a chhe êm mai. Inngaihtuah la, boralna hmun aṭang hian nunna kawng Isua lam lo hawi rawh.

3. ***Bo kan lo niin, boralna kawng kan lo zawh mek reng a lo ni maw?***

Teh reng mai. Bible chuan 'Kan za hian Berâm angin kan vâk bova, mahni kawng kawngah kan pêng theuh va' tiin min hrilh a(Is. 53:6). Lal Isuan 'Berâm bo ang te, Duli bo ang te, Fapa tlanbo angtein' tehkhinna hmangin kan nihna a rawn tilang chiang hle thîn (Lk. 15:1-35). Zâwlnei Isaia chuan "Aw vânte u ngaithla ula, Aw leilung beng chhi rawh, Lalpa chuan thu a sawi e. Fanaute ka châwmin ka tiseilian a, ka chungah an hel ta si a. Bawngpain a neitu a hria a, Sabengtung pawhin a pu chaw pêkna a hre bawk a, Israel-ho erawh chuan an hre si lova, ka mite chuan an ngaihtuah lo ve'tiin (Isaia 1:1-2) Tirhkoh Petera chuan 'Berâm bo anga in bo kha' tiin min hriat tir leh ta (I Pet. 2:25). Hebrai ziaktu chuan... engmah hre lote leh kawng bote min ti (Heb. 5:2). A ni lo lama pêng vekah min puh tawh a ni (Sam 14:3).

Kan nihna tak hi kan hre lova, Pathian min siamtu hian chiang lutukin kan dinhmun hi a hmu si. Kawng bo kan ni a, kawng dik lova pêṇg, mahni duh dan leh ngaihtuahna ang anga kal ve ringawt, nunna kawng awmna lam pawh hre thiam thei tawh lo, mi vâkvai leh rethei chanhai kan ni tih min hmu tlang vek a ni. Lainatna leh khawngaihna chin tâwk nei lovin min rawn zawng leh ta a. Zâwlnei Hagaian 'In kawngte chu chhût rawh u' a tih ang khân kan kawng zawh lai hi kan chhût ngun tûr a ni. Kawng dik chu kan pen san a, mahse kawng dik emaw tiin kan la kal zêl a. Khualzin pakhat pawh Aizâwl aṭangin Silchar kal a tum a, mahse kawng dik lo lam zawhin Lunglei lamah a lo kal phei ngian ngian mai a. He lamah chuan kal suh kawng dik lo a ni, chhim lam

kawng i zawh a, engtinnge Silchar i thlen theih ang. Lêt leh vat rawh an tih pawhin he lam hi kawng dik zâwk a ni ka thleng tho tho ang a ti tlat mai a. A va â êm! He pa ang hian keini pawhin chatuan nunna kawng chu kan pênsan a, kawng dik lo chu kan zawhin khawvel mipuite hi kan kal ngut ngut hlawm a. A va pawi tak êm! Nang chuan kawng dik lo i zawh a ni tih hriain, Krista Isua hnênah lo kîr vat rawh.

4. ***Nunna kan nei lo i ti a, Nunna chu kan nei reng a ni lawm ni? Nunna chu kan nei lova maw?***

Tûna i nunna kha Pathian chuan nung a ti lo che a. Thlarau nun lamah Pathian nên inzawmna in neih tawh loh avâng khân Pathian chuan nunna nei lo a ti che a ni. Lal Isua ngei khân 'nangmahniin Nunna nei hek lo che u,' a ti a (Joh. 6:53). Pathian nunna nêna nun intawm thîn kha mihring suala a lo tlûk tâk hnu khân Pathian nunna nên chuan a lo inthen ta. An lêng dûn thei ta lo. An inlaichînna a chhe zo ta a. Pathian thlarau nena inzawmna a chat ta. Chuvângin thlarau lamah chuan a nung ta lo a ni. Lal Isuan khawvela a lo kal chhan sawiin 'Nun an neih nân, tam taka an neih nân lo kal ka ni' a ti (Joh. 10:10). Mihringte hian Nunna chu nei ila Lal Isua khawvela a lo kal kher hi a ngai lo vang. Nunna nei lote nun an neih theiha chatuan nunna chu an chan ve leh ngei theihna tûrin nunna Krista chu a duh apiangte tân neih nghal mai theih tûrin mi zawng zawng tân pêk a lo ni ta.

Kan mihring pianpui nunna ringawt hi chuan chatuan nun a daih lo va; kan dam chhûng daih chauh a ni. Kristaa nunna min pêk erawh hi chu chatuan daih nunna, Thlarau nun chu a ni a, 'chatuan nun thlengin a

chik chho vang' tiin min hrilh tawh a ni (Joh 4:14). Nunna nei lo hian mahni intih nun chawp te kan tum thîn a. Nunna neituin min tih nun kan ngai zâwk a ni. Krista tel lova Nunna nei thei tûra i inngaih chhûng chuan Krista nunna tuikhur chu pan i tum lo vang. Mahni i in dap buai ang a. Mahse mahniin nun kan nei thei lo a ni tih i hriat chian hunah erawh chuan Krista Nunna chu i pan ve mai ang. I nihna hi chiang la. Nunna nei lo, mi beidawng, sual khurpuia chêng i ni tih inhria la chuan 'Lalpa nun min pe rawh, tiin nunna neitu chu i dîl nghâl vat tûr a ni.

5. ***Bawhchhetu kan ni i ti a. Engtin nge kan lo bawhchhiat rêng rêng?***

Pathian dân kan bawhchhia a ni. Pathian thuin vawi tam tak min hriattîr tawh. Bawhchhetu, Pathian dân bawhchhetu kan ni tih a puang a ni. Pathian Dân chu kan bawhchhia a ni tih kan lo hre lo va, ngaih tha takin kan lo thu ve a. Kan thlahtute khân Pathian dân ding lai chu an lo bawhchhe tawh a, chuvângin bawhchhetu nihna kan lo chang ve alawm. Bawhchhiat leh sualte avângin thihna a lo awm a, thihna chuan mi zawng zawng a fan chhuak vek a ni(Rom 5:14). 'Adama bawhchhiatna' avânga thihna chu kan chungah a lo tla ta. 'Hmasâng aṭang rêngin in beng chu hawnin a awm ngai lo, vervêk tak takin in ti thin tih leh *chhûl aṭang rêngin bawhchhetu* an ti ṭhîn che u tih ka hre si a' Lalpan a ti (Is. 48:8). 'Dân i bawhchhiat avângin Pathian i tihmingchhe ṭhîn (Rom 2:23).

Bawhchhetu kan nih avângin Krista thih hi a lo ṭûl ta a ni. Zâwlnei Isaia chuan "Ani chu kan bawhchhiatnate avângin hliamin a awm " a ti (Is. 53:5).

Bawhchhiatna lukhum chu kan lo khum ve tâk avângin Pathian nen inrem thei lovin kan lo awm ta. Bible chuan 'Pathianin Kristaah chuan khawvel hi amah nen inremin a siam a, an bawhchhiatnate chu bawhchhiat naah ruatsak lovin...... ' a ti a (2 Kor. 5:19). "Kan bawhchhiatnate avânga thi kan nih lai meuh pawhin Kristaah chuan a tinung che... a ti a ni (Eph. 2:5). Kan sualna ngei hi Dân kan bawhchhiatna a ni tih Bible-in min hrilh 'Tupawh thil tisual apiangin dân an bawhchhe ṭhîn. Sual hi dân bawhchhiatna a ni" a ti(1 Joh. 3:4). 'Tûmah thil tisual lo kan awm si lo va' (1 Lalte 8:46).

Sual chu dân bawhchhiatna a nih si chuan tûmah Dân bawhchhe lo kan awm lo tihna a nih chu. Nang pawh bawhchhetute zîngah i tel ve. Adama bawhchhiatna chu khumtîrin i awm ve a, i fihlim bîk lo. Nang chuan "engnge ka bawhchhiat, engmah ka bawhchhe lo rêng rêng" ti thîn mah la, Vân khian Bawhchhetuah a ruat tlat tawh che. I insawi fihlim thei lo vang. Lei leh Vân rorêltuin Bawhchhetu a tih che chuan inpha kual vêl mah la, rorêlna hmaah chuan i hneh dâwn chuang lo va, bawhchhetu an ti tho tho dâwn che.

6. ***Pathian dân bawhchhetu kan nih chuan Pathian hmêlma kan va ni mai âwm ve?***

Ni e, Pathian hmêlma kan ni tih Bible pawh hian min hrilh asin. 'In rilruah chuan a hmêlma in lo nih bawk kha' min ti (Kol. 1:21). Kan duhthlanna ngeiin Pathian dân chu kan lo bawhchhia a, Pathian hmêlma kan lo ni ta tlat mai. 'Ka lama tang lo chu mi do a ni' (Mt. 12:30) Lalpan a ti. A lama ṭang lovin a dân kan bawhchhia a, amah kan do a nih kan hre rêng rêng si lo. Lei leh vân lal dotu nih chu a va han râpthlâk êm.

Hmêlma kan nihna hi Pathian in a siam fel loh phei chuan kan awmphung pangngai ringawt chuan amah kan dawr thei lo a nih hi. Pathian ai chuan khawvel kan hmangaih zâwk a, ṭhianah kan siam a, Bible chuan 'Nangni uire nute u, khawvel ṭhian nihna hi Pathian hmêlma nihna a ni tih in hre lo vem ni? (Jak. 4:4) min ti. Khawvel ṭhiana neitute leh khawvel hmangaihtute hi Pathian hmêlma an lo ni. Tisa duhzâwngin kan nung a, 'Tisa duhzâwng chu Pathian dona a ni' a lo ti bawk si (Rom 8:7). Ṭha ve hlea kan lo inhriatna tisa nun rêng rêng hi Pathian dona nun a lo ni- vek mai a. Vawiinah hian hmêlma a kan neih thin Lal Isua hnênah chuan inpe lût nghâl (surrender) vat mai rawh. Hun ṭha i neih lai hi chuh rawh.

7. *Pathian nên kan lo inṭhen tak tak em ni?*

• Ṭhen e, Pathian nunna nên chuan kan lo inṭhen ta. Bible chuan mi suaksual chu a nu pum chhûng aṭang rêngin Pathian laka thenin an awm' a ti (Sam 58:3). 'Hriat lohna anmahriah a awm chu mi hriat lohna avâng chuan Pathian nunna lakah ṭhena lo awmin, an hriatnaah chuan an lo thim a ni, an thinlung a chawlawl avângin' tiin min hrilh (Eph. 4:18). Pathian nunna lakah chuan ṭhenin kan lo awm a. Bible chuan '… hla taka awm' ti tein min sawifiahsak bawk a. Pathian nêna kan inzawmna hi sualna avângin a lo chat tawh a, keini mihringte hian kan suihzawm mai thei lo. Bible chuan 'Nangni hmâna in thiltih sualnaah khân ama lakah ṭhenin in lo awm' tiin a sawi a (Kol. 1:21). Sualna avâng chuan ṭhenin kan lo awm a ni. Pathian tel lova nun reng mai chu a him tâwk lo vang. Inzawm leh tûra Kristan khawngaihna avânga he khawvêla i chenna hmun thleng khan a rawn umzui zêl che a, lo hnuchhawnsan tawh lo la, amah chu lo vuan ang che.

8. Pathian mithmuhah chuan misual kan lo ni maw?

Ni teh rêng e. Mi zawng zawng hi mi sual, thil tisual kan lo ni vek a, sual bawia tâng te kan ni. Bible chuan, "Mi zawng zawngin thil an tisual tawh vek a, Pathian ropuina an chang zo ta lo" tih min hrilh (Rom 3:23). Kan thlahtute thil tihsual leh tihmawh avâng khân mi tam tak chu mi sualah chhiarin kan awm a "Mi pakhat tihmawh avâng khân mi tam tak chu mi sual an lo ni ta' tiin Bible in min hrilh(Rom 5:19).

Vawi khat pawh Pharisaite zînga lehkhaziaktute chuan Isuan mi sual leh chhiahkhawntute zînga chaw a kil an hmuhin, a zirtîrte hnênah chuan "Engtizia nge chhiahkhawntute leh mi sualte hnênah a ei a, a in le?" an ti a. Tin, Isuan chu chu a lo hria a, an hnênah chuan, "Mi chakte chuan Daktawr an ngai lo va, mi bawrhsâwmte zâwkin an ngai a ni, mi fel takte lam tûra lo kal ka ni lo va, mi sualte zâwk lam tûra lo kal ka ni" a ti (Mk. 2:17).

Mi sualte kan nih hi Lal Isuan a hre chiang ber. Phat rual lohvin mi sual kan ni. Bible chuan mi sualte kan nih lai a sawi a, Kan sual avângin Isua chu mantirin a awm ngei a ni tih min hrilh nghâl bawk. Nangmah pawh hi sual bâwi i ni a, nangmah mai chuan sual bâwi atangin i chhuak thei lo. Bible chuan 'Judate leh Greek (mi zawng zawng) te chu sual bâwia awm vekah tûn hma pawh kan puh tawh kha' (Rom 3:9). Tumah tling zo rêng kan awm lo mi sual vek kan ni e.

9. ***Mi sual kan nih si chuan Pathian ânchhe dawngtu kan va nih mai hmel ve maw le?***

Kan ni reng alawm. Pathian dân zâwm ngei ngei tûr kha kan zâwm thei si lo va. Bible chuan '... Dân lehkhabua thu ziak zawng zawng anga ti tûra awm reng lo apiang chu ânchhedawngin an awm thin' a ti (Deut. 27:26; Gal. 3:10). Keiniho Dân pakhat pawh zâwm thei mumal lo hi chuan Pathian ânchhia kan dawng ngei dâwn a ni. Khawvel tâwpa rorêlna niah chuan 'Ânchhe dawngte u, kumkhaw mei, Diabola leh a tirhkoḥte tân an buatsaihah chuan mi kal bosan rawh u' (Mt. 25:41) a tihte zîngah hiaṇ tel mai hi hlauhawm tak a ni.

10. ***Mi sual kan nihna chu kan siam ṭha leh thei lo em ni? Insiam ṭha thei lo khawpin kan chhe zo tawh em ni?***

Pathian mithmuhin kan awm dan hi a chhe zo tawh a, kan insiam tha thei tawh lo a ni. Bible chuan 'Pathianin lei hi a en a, tin, ngai teh, an chhe zo tawh a, tisa zawng zawngin leiah hiaṇ an awmdan an tichhe zo tawh si a' (Gen. 6:12). Lei hi Pathian mithmuhin a chhe zo' (Gen. 6:12) tiin min hrilh. 'An chhe zo a, thil tenawm tak an ti a (Sam 14:1) 'Lu chu apumin a na a, thinlung pawh chu apumin a chau ta. Kephah hnuai atanga lu thlengin dam lai rêng rêng a awm lo, pem te, vuakduk chur te, pân hnai la te hlir an ni' tiin min hrilh bawk (Is. 1:5:6). Kan thinlung ber lah hi thil zawng zawng aiin bum hmang ber chhe lailet der a ni' (Jer. 17:9) a, mihring fate thinlung lah chu suala khat a ni a, an dam chhûngin an thinlungah âtna a awm a.'Engmaha tlak tlai lovin an awm ta vek a ni' tiin min târlansak bawk (Rom 3:12). Pathian hmaah chuan mihring hi a chhe zo tawh a ni. Mahni

insiam that theih tawh lohna dinhmun hial kan thleng ta a nih hi.

11. *Thil ṭha tithei pawh kan ni lo a ni maw?*

Thil tha pawh a tithei tawh lo va, thatna pawh a nei bawk hek lo. Bible chuan 'Tumah thil tha ti rêng an awm lo, pakhat tê mah an awm hauh lo' (Rom 3:12). Keini chuan Pathian pawm tlak thil tha la ti theia kan inngaih lai hian Pathianin tumah thil tha ti an awm lo min ti miau mai. Thil tha titu thil sual ti hauh lo khawpa mi fel chu lei chungah hian an awm lo tak zet a ni (Thuh. 7:20).

12. *Pathian hmaah chuan kan fel thei lo a ni ber maw?*

Ni e, Pathian hmaah hian mihring hi a fel tâwk lo, a tling tâwk bawk hek lo. Bible chuan, 'Tumah mi fel tak rêng an awm lo, pakhat mah an awm hauh lo' (Rom 3:10) a ti a. Fel ve viauva kan lo inhriatnate hi chhuan tlak a ni lo ve. Zâwlnei Isaia chuan 'Mi bawlhhlawh angin kan lo awm ta vek si a, kan felna zawng zawngte pawh silhfen bawlhhlawh ang a ni' min tih sak tawh bawk si (Isai. 64:6). Joba, Pathian ngei pawhin mi famkim, mi ngil, Pathian tih mi, thil tha lo laka insum thei mi, leiah amah ang tumah an awm lo a tih ngei pawh hian Pathian thianghlimna hmaah chuan hetiang hian a au chhuak ngawt mai asi. .. "Engtinnge Pathian hmaah mi a fel theih ang le? Engtinnge hmeichhe hrin a thianghlim theih ang? Ngai teh thla meuh pawh khian ênna a nei nem, Arsi pawh a mithmuhah chuan an thianghlim lo. Mihring lek phei chu e, thil lung mai a ni' Mihring fapa chu changpat mai a ni a tithlawt mai a ni (25:4-6).

Lal Isua ngei pawhin "in felnain lehkha ziaktute leh Pharisaite felna hi a khûm loh chuan vân ramah in lùt tawp lo vang tih ka hrilh che u a nih hi" a ti (Mt. 5:20). Mihringte tehna atang chuan Pharisaite chu mi fel, fing leh kherkhiap ber tling an ni a. Mahse Lalpa hmaah chuan an tling lo a ni. Chûng mite aia fel leh tûr chuang tumah a awm theih loh tih hi a chiang a. Kan tân chuan mahni felna chhuanga vân ram luh theih chu a ni lo hle tih a chiang tâwk a ni. Hla phuahtuin 'Tling zo reng kan awm si lo' a tih hi a dik hle a ni.

13. *Pathian hmaah chuan mitthi ang chauh kan ni maw?*

Bible chuan 'Thi' min ti reng alâwm. Pathianin Adama hnênah 'A chhia leh a tha hriatna thing rah erawh hi chu i eitûr a ni lo, i ei chuan i ei ni la lain i thi ngei tûr a ni! tiin thu a pe a. Pathian thu awi lova thing rah an lo ei tak chuan Pathianin a thutiam chu hlenin "Mitthi' ah a puang ta a. Chutichuan mihring chu a hnawt chhuak a (Gen. 2:24). Pathian nên inlaichinna/inzawmna a chat ta. Pathian nêna laichinna chat ta ni 'Thi' tiin Bible chuan a dah a. Mi pakhat sualna avâng chuan mi zawng zawng chu an thi a ni' tiin min hrilh (Rom 5:15). Adama ah chuan mi zawng zawng an thi' (I Kor. 22:22). 'Mi pakhat avângin sual khawvelah a lût a, sual avângin thihna a lût bawk a, chutiang bawkin mi zawng zawngin thil an lo tihsual avângin thihnain mi zawng zawng a fan chhuak ta (Rom 5:12) 'Kan bawhchhiatna leh kan sualte avângin Thi min ti (Eph. 2:1).

Theihpatâwp chhuaha lo intinung ve mai thei leh Vân ramte chu chang ve mai tûra kan lo inngai hi a va lo dik lo teh lul êm!!! Mahniin kan intinung thei tawh si lo.

He thihna hi thlarau lama thihna, Pathian Thlarau nêna inzawmna chat tawh ani a. (Taksa thihna leh Chatuana thihna pawh a huap tel bawk) Mitthi kan lo ni. Mi zawng zawng tih hian nang ngei pawh kha a huap tel che a, huap tel loh pakhat mah nei lo. Nang pawh mitthi zîngah chuan i tel ve a, tih nun ngai i ni e. "Nang muhil, meng la, Mitthi zîng ata tho rawh, tichuan Krista chuan a chhun êng ang che' (Eph. 5:14).

14. ***Pathian chu tihlâwm theih ngaihna a awm lo a nih chu ti rawh?***

Pathian tilâwm thei dinhmunah kan ding tawh lo. Mi sual kan ni a, Pathian duhzâwng kan lo ti tawh lo va, a hmêlma kan ni. Ama hmaah chuan felna leh thatna, tlinna rêng kan nei tawh lo. Pathian thlarau hruaiin kan awm thei tawh lo va; tisa mi, thinurna faa piang rêng kan lo ni lek fang a. Thlarau dâna awm lovin tisa dânin kan nung a. Lal Isuan 'Tisaa piang apiang tisa a ni, thlarauva piang apiang thlarau a ni' a ti (Joh. 3:6). Tisaa kan pian chhuahphung nunna hi tisaa nunna, Thlarau nun do rân reng mai hi a ni a. Thlarau lam thilte chu a duh thei lo. Bible chuan 'Tisa dâna awmte chuan tisa lam thilte an duh thîn.... chutichuan Tisaa awmte chuan Pathian an tilâwm thei lo' (Rom 8:5-8). Keini mi Pathian Thlarauva piang lo, tisa mi chuan Pathian chu engtikawng mahin kan tilâwm thei lo a nih chu. A va beidawn thlak teh rêng êm. Pathian hnawl tawh hnu, thanhai, riangvai, nunna nei lo, sual khurpuia chêng thihna leh Pathian rorêlna hmabâk, mahni chhandamna thawk chhuak thei lo, mahni intidanglam thei lo, Pathian tilâwm zo tawh lo kan lo ni.

15. *Mi dangte chu chhandam ni lo mahse, kei chu min chhandam tho vang tih ka ring tlat.*

Kan sawi tak zawng zawng kha i awi na nge? Tute emaw tân chauh kan sawi lo va, nangma tân kan sawi a, i nihna vek kan tilang tih i hre na nge? Midangte tân thu ngaihthlâka mahni tân ngaihthlâk loh chîng thin hi mi tam tak an awm reng thin. Pathian hmaah chuti khawpa kan tlin lohna leh tlaktlai lohzia Pathian thuin min hrilh tawh hnu a, chhandam nih inrin ve tlat mai chu. Nangmah ang chiah hian mi tam tak chuan mi dangte aia tha leh danglam bîk deuhvah an inruat fo thin rêng a. Pharisai pakhat pawh Biak inah tawngtai tûrin a kal a, heti hian a tawngtai a, "Pathian, mi dang anga hlepru te, fel lo te, uire te ka nih loh avâng leh he chhiahkhawntu ang pawh ka nih loh avângin i chungah ka lâwm e' a ti a (Lk. 18:11).

He mi ang bawk hi kan ni mai. Mi dangte ang ni lova, mi dangte aia tha zâwka indah tlat thin mihringte kan ni. Mi piangthar lote chu danglamna reng awm lovin thil tisualah min puh vek tawh. "Danglamna reng a awm lo, mi zawng zawngin thil an lo tisual tawh vek a, Pathian ropuina an chang zo ta lo a ni:" tiin Bible chuan min hrilh (Rom 3:23). He laia zu rui leh mi hur, uire, tualthatte, milem be mite te nên in inang vek.

16. *Zu rui te, mi hur te, leh uire te nên kan inang vek anga maw? Ka awi thei lo rêng rêng.*

Danglamna reng a awm lova, danglamna reng i nei lo. Mi piangthar lote chu mi nungchang tha ber leh tual that, mi sual ber pawh kha Pathian mithmuhah chuan an danglam lo. Mi thianghlim inti, fel inti, tha inti te leh

nawhchizuar leh mawngkawhur hote pawh hı an inang vek. Kohhrana member ni ve mai mai leh Pathian awm ring lo ho pawh hi an inang tho. Juda Iskariot Isua mantirtu leh nang piangthar lo hi mi sual nihna lamah chuan Pathian tilâwm thei lo ve ve in ni mai.

Nangmah hi tha i inti em maı a. A nih leh Bible-a I Korinth 6:9-10 kha en la; Inngaih hmang, milem betute leh uire te, mi hur te, mawngkawhur te chuan Pathian ram an luah lovang a tih laiin, mi hau hmang pawhin vân ram a luah dâwn lo a ni tih min hrilh tel nghal a. Uire chu mi hau hmang ngawt ai chuan sual zâwk awm a ni a, mahse Pathian ram luah thei lotu an ni ve ve a, a inang reng a ni. Thil tih sual dan chu inang lo mah se, mi zawng zawngin thil an tisual tiin Lalpan a sawi a, thiltisualtute zîngah chuan i awm tho dâwn. Thil tisualtu vek kan ni. Lalpa hmaah chuan danglamna reng kan nei lo ve.

17. ***Hetiang a nih chuan... A nih leh sual awmzia hi min hrilh chiang phawt mai teh khai.***

Bible-in sual tia a sawi thin hi tawng dang atanga a awmzia tak chu Dân leh thuthlung bawhchhiatna, Thuneitu dik tak lak atanga helna, thiltum ber thelh, kawng dik kalsan a, a dik lo lama pensan hi a ni. A tawi zawngin sawi ta ila- Pathianin ni tûra min tih ang nih loh hi ani. Pathian dân bawhchhiat hi sual a ni a, 'Tupawh thil tisual apiangin dân an bawhchhe thin, sual hi Dân bawhchhiatna a ni' a ti (I Joh. 3:4) Pathianin thianghlim famkim tûra min phût laiin thianghlimna sawi tûr pakhat pawh kan nei si lo. Pathian duh dân kan tlin phâk loh chuan mi sual tia vuah loh theih kan ni lo. Lei mihring

zawng zawngte hi Pathianin Thianghlim tûra min phût anga thianghlim zo tawh lo vek kan nih avângin mi zawng zawng chu mi sual kan lo ni. Thlahtute, Adama te bawhchhiatna chu kan lo khûm ve a, suala puhin kan lo awm ta.

18.*Adama te bawhchhiatna sual chu kan lo chhawm ve zêl a ni in ti ţhin a: Hmân laia mite sualna lo chhawm ve zêl mai chu a ni thei dâwn em ni?*

Bible chuan chiang takin min hrilh vek mai a. Kan thlahtute sualna hi kan chhawm ngei a ni. Eden huanah khân Adama'n Pathian duh loh zawng tiin Pathian dân dinglai chu a bawhchhe ta a. A bawhchhiata suala a tluk hnu chuan a fapa Kaina leh Abela a hring a. Kaina chuan a nau Abela chu a that ta. Tuma zirtîr ngai lovin tualthah a lo thiam nghal mai a ni.

Bawhchhiatna chuan tualthahna a hring nghal a, zirtîr ngai lovin a pa sualna chu a chhawm nghal (Gen. 4-8). Adama chuan kum 130 a nihin amah ang tak, ama anpui ngei fapa a nei, tih min hrilh (Gen. 5:3). Taksa leh chhûngril nun, duhzâwng leh duh loh zâwng thlengin Adama chuan amah ang tak Pathian dân bawhchhiat chîng chu a nei a ni. An thlah kal zêl han en ila 'Pathian chuan leiah hian mihring sualzia chu nasa tak a ni tih leh an rilru suangtuah rêng rêng chu sual hlir a ni fo mai tih a hria a' (Gen. 6:5). Bible chuan 'tisa zawng zawngin leiah hian an awmdan an tichhe zo tawh si a' tiin a sawi (Gen.6:12). Adama sualna chuan a thlahte zêlah mihring thisen zâm a fan a, tumahin chu sualna chu an kalsan thei lo va, sual chuan a chenchilh tlat a ni.

Pathianin an nunna tûra dân a pêk pawh chu an zâwm thei tlat lo, Pathian kaihhruaina chu an ninga, an phunnawi a, an hel reng mai a ni tih min hrılh. An tisaa thinlung chu lung anga sak a ni; tih min hrilh nghal bawk, (Ezk. 36:26). Pathian thu chuan 'mi pakhat avângin sual khawvelah a lût a, sualna avângin thihna a lût bawk a, chutiang bawkin mi zawng zawngın thil an lo tihsual avângin thihnain mi zawng zawng a fan chhuak ta a. Mi pakhat sualna avângin thihnain mi zawng zawng a fan vek avângin thihna chuan mi zawng zawng fan vek lo thei a ni lo. Chutiang takin ' Mi pakhat tihmawh avâng khân mi zawng zawng chu sual an lo ni ta' (Rom 5:19). Sualna chuan mi zawng zawng a fan vek a ni. Adama hi mihring zawng zawng aiawhtu a ni a, Adama nih dan kha kan nih dan a ni vek mai. Adama chu suala a lo tluk avângin mi zawng zawng hi a kawnghrenin min hreng khâwm a, sualah min tlûkpui ta a ni. Chu mi zîngah chuan ka tel lo ve a tih theih loh. Sual pakhat avâng chuan thiam loh chantîr rorêlna chu mi zawng zawng chungah a lo awm' (Rom 5:18). Mı zawng zawng a huap zêl a ni.

Lal Isuan Pharisaıte leh Lehkhazıaktute thlahtu bul dik tak kha a chhûtpui ta a. Annin 'Abrahama thlahte kan ni asin, tûn thlengin tuma bâwiah kan la awm ngai lo... kan pa Abrahama a nı' an ti a. Isuan an hnênah Abrahama fate in nih chuan Abrahama fate thil in ti ang chu. Nimahsela tûnah mi thah in tum si. Abrahama zawngin hetiangin a ti lo ve. 'Nangni zawngin in Pa thil chu in ti thin' a ti a. Anni chuan 'In uirea hrin kan ni lo ve. Pa pakhat chauh kan nei, Pathian chu' an ti a. Isuan an hnênah, "Pathian in pa a nih chuan nangnin min hmangaih ang chu... Nangni zawng, in pa Diabola hnêna chhuak in ni a, in pa duhzâwng tih in duh a ni. Ani chu

atîr ata tualthat a ni, thutakah a awm lo, a chhûngah thutak reng a awm loh avângin. Dâwt thu a sawiin ama tihchhuah a sawi thin; dawthei a ni si a, dâwt pa pawh a ni" a ti ta sawk sawk mai a. Hai theih rual lohvin thlahtu dik tak nunphung leh mizia chu an chhawm zêl a ni mai

Lunglei vêla sualna chu America ram sualna nên a inang reng mai. America atangin Mizoramah an rawn zinin an sualna an rawn zirtîr a ni lo. Thlahtu pakhat atanga chhuak kan ni ngei a, min thlahtu nihna leh nunphung leh mi zia chu kan chhawm theuh vâng ani zâwk. Pharisai leh Lehkhaziaktute pawh khân an kut ngeiin mite an tihlum a ni lo; mahse an rilru chuan Isua tihhlumna kawng an zawng si. An rilru chuan tual a lo that der tawh a nih chu. Chutiang chuan keini pawhin thlahtute sualna chu kan lo khâwm ve a. Sualna chênchilh bawhchhetu kan lo ni. Juda mi tlêmte chauh khân Hitlera lakah thil an tisual a; Hitlera chuan Juda mi zawng zawng chu ringhlelin thah chimih vek tûr tih thupêk a chhuah ta. Mi tlêmte sualna avâng chuan Juda mi zawng zawngin an lo tuar ta a ni. Chutiangin Adama te tihsualna chu lei mihring hian kan lo chhawm ta zêl a ni. Ring lo mah la, ring mai rawh.

19. ***Thlahtute sualna chu kan chhawm zêl a nih chuan sual sain em ni kan pian?***

Lal Davida chuan, 'Ngai teh, khawlohnaa dinin ka awm a, ka nun sualin mi pai a' (Sam 51:5) a ti a. Davida chu khawlai fa a ni lo va, uirena fa a ni bawk lo. Mi dangte aiin a khawlo bîk chuang lo. A nu pawh nu dang aiin a sual chuang a ni hek lo. Davida chuan mi nu a uire a. A uirena sual chu mi dangte lakah thup a tum a. A uirena

Bethsebi pasal chu a tihhlumtîr a, mi dang tam tak nên, râl lakah an thi ta. Davida thupêk avânga thi an ni a, Davida chu tualthat a ni, Uire, dawthei, mi duham, mi hur, chan tâwka lungawi lo mi a ni.

Engvanga chutianga lo awm chu nge maw anih le? Ama nu, Adama thlah ngei chuan a pai vang a ni mai. Zawhte chu zirtîr ngai hauh lovin bawnghnute a ei ru thin a. Ei rûk chîng rênga a lo pian vang leh zawhtea a lo pian vang mai a ni. Sualna hi zirtîr kan ngai lo. Ruk ru tûr te, zu in tûrte, mi bum tûrte, tual that tûrtein tuman fate kan zirtîr ngai lo. Mahse an sual a, rûk an ru a, zu an in a, inngaihna sualah an lût a. Keini nu leh pate ngei pawh hi sual chhûngkhung nei tlat, Adama sualna chhawmtu kan nih avângin sualin kan fate pawh an lo nung mai a ni. Serthlum kungah Serthlum a rah thin a. Serthlum kungah thei dang a rah ngai lo. Serthlum kung a ni a, serthlum a rah mai a ni. Mihring hi sual a nih avângin a nunzia leh thiltih te chu sual a ni.

Bible chuan 'thinurna faa piang reng kan ni' a ti (Eph. 2:3): 'Chhul atang rengin bawhchhetu an ti thin che u' min ti (Is. 48:8). 'Mi suaksual chu an nu pum chhûng atang rengin Pathian laka thenin an awm' tiin min hrilh bawk (Sam. 58:3). Chuvangin kan pianchhuah phung reng hi sual sain kan piang a ni.

20. ***Thiltih sual hranpa nei lem lo mah ila, hetia kan awm mai mai pawh hian kan sual tho tihna a ni maw?***

Mihringte hian pawn lam lang theia thil sual langsar deuh kan tih hian sualah kan inngai ber thin a.

Thil sual kan tih theih hma pawh hian mihring hi sual sain kan piang a ni kan tih tawh kha. Ama kut ngeiin thil sual a va tih avâng khân sualah puh a ni lo va; mihringa a pian chhuah khân sual nihna a keng nghal a, nunze sual a nei nghal a ni. Awm ve mai mai pawh ni ila mi sual awm hle hle kan ni ringawt a. Pathian lam pawh hawi chuang lova awm ve hle hle hi sual tak a ni. Mi sual ni tûr hian thil sual thar ka va khawih leh tih kher ngai lo hian mi sual duhawm tâwk tak chu kan ni tawh rêng rêng.

Bawhchhetu dik tak, hrem tlak, Pathian hmêlma chu kan ni tho tho tawh a ni. Thil ka tisual hlei nem an tih thin pawh hian pawn lama sual langsar tak an tih lem loh vang hi a ni chauh mai a. An sualna, Pathian hmaa an tlin lohna lam kha an hre thin lo va, tha ve tak tak emaw te hi an inti leh ngawt thîn. Hei tak hi alawm mi tam tak harsatna chu. Thil ka tihsual ka hre lo rêng rêng an ti thin. Nu leh pa thu an awi a, rûk an rûk ngai loh va, mi pawi an va khawih lem loh chuan sual lovah an inngai a. Pathian hmaa an sualna hi an hmu thei thin lo. Chuvâng chuan alawm Bible chuan 'Tumah thil tisual lo an awm si lo' (I Lalte 8:46) "Mi zawng zawngin thil an ti sual' tiin a puang chhuak hmiah mai a ni. Kan pianpui sual (sinner by nature), nihna sual hi alawm kan tih danglam theih rêng rêng loh sual chu. Boralnaa min hruai lûttu pawh hi a ni dâwn. Cancer natna vei chu tihdam a nih thuai loh chuan zawi zawiin panchhia chuan a ei a, a tawpah chuan an thi ngei ngei thin. He sual natna hi mahni chuan kan la kiang thei si lo va, tidamtu Isua hnên chauhva tihdam theih a ni.

He pianpui sual hi Bible chuan phar hri nên a tehkhin thin a. Phar hri hi Pathian chauh lo chuan a tidam thei lo niin Juda mite chuan an ngai thîn. Mi a lo phar chuan mi dang zîngah an awm thiang lo. Pianpui sual hri hi chutiang chiah chuan Pathian hmaah chuan a lang a, Pathian chauh lo chuan a tidam thei lo Amah chu pan la, a tidam ang che.

21. *A nih leh a tiha kan tihsualte hi engnge a din hmun?*

A tiha kan tihsual te pawh hi kan nihna lo sual tawh reng vang kha a ni mai. Chi khur atang chuan tui al a chhuak lo thei lo ang hi a ni mai. He kan thiltih ngei hian mihring chu a tibawlhhlawh a ni. Lal Isua ngei pawhin 'Mihring kawchhûng ngei ata lo chhuak chuan, chu ngei chuan mihring a tibawlhhlawh thin a ni. Kawchhûnga mi, mihring thinlung atangte chuan ngaihtuahna sualte a lo chhuak si thin: Inngaihna te, rûkrûkna te, tual thahna te, uirena te, awhna te, sualna te, bumna te, hurna te, îtsikna te, sawichhiatna te, chapona te, âtna te hi' tiin min hrilh(Mk. 7:20-22)

Hêng thiltih sual tlêm tarlan bâkah pawh hian sualna tam tak kan ti ngeiin ka ring. Inngaihna 'te hi Pathian huat zawng ber a tling a, 'Inngaih hmangte emaw, milem betute emaw, uirete emaw, mi hurte emaw, mawngkawhurte emaw, rûk hmangte emaw, mi duhamte emaw, zu ruih hmangte emaw, mi hau hmangte emaw, hleprute emawin Pathian ram an luah lo vang a ti a (I Kor.6:9-10). Kan thiltih sual hian nghawng a nei nasain kan chatuan thil a khawih pha daih a ni.

22. ***Kan tih ngei tûr kan tih loh pawh hi sual a va la nih theih mai awm ve le!***

E, ni thei teh reng e. Mi tam tak chuan an thiltih sual chauh hi sualah an ngai thin. Pathianin ti ngei nge tûra min tih, kan tih loh pawh hi sual a tling asin le. Kan thiltih sual avâng hian chhandam kan ni thei lo ang bawk hian kan tih loh sualna avâng pawh hian chhandam kan ni chuang lo vang. Nula pakhat chanchin an sawi thin a Kohhrana member pakhat a ni ve a. Vawi khat chu a dam lo vak mai a. Zêl ang deuh hian a awm a, a mumangah chuan a lo thi tlat mai a. Vân ram kawngkhar bula vântirhkoh Gabriela hmaah a lo ding a. Gabriela chuan Nunna lehkhabu a lo keu vêl a. Gabriela chuan a hnênah "Nula, i hming a chuang ve rêng rêng lo mai" a ti a. Nula chuan hlauthawng tak chung chuan, "Eng maw, ka hming chu a awm ve lo maw? Awm ngei tûr chu a ni" a ti a. Lehkhabu chu a han keu leh thuai thuai a, 'Nula, i hming a chuang lo a ni' a ti leh ta a. 'Engvangin nge, eng thil ka tih vâng nge ni ka hming chu a chuan loh chu le" tiin a tap ta a. Gabriela chuan, 'Nula, i thiltih avâng a ni lo va thiltih tûr i tih loh vâng a ni ẑâwk e. Chhandamna ropui (Isua) hi i lo ngaihsak lo em atin a nih hi" tiin a chhâng a Nula chu a lo harh ta hlauh mai a. A mutna khum atang chuan a tawlh chhuak a, a khum sirah chuan a thingthi a a thinlung chu Krista tân hawngin a chhandamtu atân a lâwm lût ta a ni.

Eng vângin nge kan boral ang? Kan thiltih sual vângin maw? Pathian thu ngei hian chhâng teh se 'A ring lo chu tûn apangin thiam lohvin an awm' (Joh. 3:18). Rin tûr rin loh hi thiam loh channa chu a ni mai. Mi sualte chhandam tûrin Pathian Fapa ngei chu a lo kal a, tupawh

a ring apiangin chatuanna nunna an neih nân Lal Isua Krista rin chu chatuan nun neihna leh chhandamna kan awm theihna tûr a ni a. Amah rin loh chu thiam loh changa awmna a ni tih min hrilh chiang ta. Chuvângin kan tih tûr kan lo tih loh hi sual lian lutuk a ni asin

Bible chhiar te, tawngtai te, Pathian tâna inhmang tûr te, rethei tanpui te, damlo tawngtai te, biak ina inkhâwm te thil tam tak kan tih tûr a awm Chûng tih tur te kan tih loh chu sual a ni tho tho mai. A pawimawh lian ber mai chu kan sawi tak kha, Lal Isua Krista chu lo rin tûr a ni a, lo neih tûr a ni a, lo lawm tûr a ni a, a hnêna kal tûr a tih kan ni. Amah chu tupawh a ring apiang an boral lohva chatuana nunna an neih zâwk nân Tupawh amah ring chu thiam lohvin an awm lovang Tupawh ring lo chu tûn apangin thiam lohvin an awm, Pathian Fapa an rin loh avângin. Ring lovin awm tawh suh la, ring mai rawh. Chu chu i tih tûr a ni mai

BUNG 3

SIMNA LEH PIAN THARNA THU A ZAWHNA TE

1. *Mi sual kan lo nih a, mahni kan insiam ṭhat theih loh va, mahni chhandamna kan hlawhchhuah theih si loh chuan engtinnge chhandamin ka awm theih si ang?*

A ni tak a, Mi sual mahni insiam tha thei tawh si lo, mahni chhandamna tûr thawk chhuak thei tawh bawk si lo, kan thiltih that berte pawh chhandamna tling khawp a nih bawk si loh chuan mahni lamah chuan kan tawp hle a ni. Mahse beidawng rêng rêng suh. Mite pawh hian chatuan nun chang tûr hian nangmah ang hian an lo bei nasa thin a, mi dang te zawn loh danin i zawng a ni bîk lo. Mahse kawng dik ka hrilh ang che.

'Chhandamna hi Lalpa ta a ni' tih kan hria (Jona 2:9). Mi hring hian kan thatna·leh felna leh kan tlin vena avânga lei theih a ni lo. Tisa mi kan ni a, kan thiltih chu Lalpan a pawm lo rêng rêng. Nimahsela Chutiang dinhmun beidawn thlak tak maia kan ding chu Lalpan min hmangaih êm avângin keimahnin kan lo tih ve leh lo thawh ve ngai hauh lovin kan chhandamna tûr chu min lo siamsak vek tawh. Vân lam (Pathian) khian Lei mihringte rawn hauh lovin lei leh vân inrem tawh lo inremna tûr chu a lo ruahman fel vek mai a. Chu chhandamna chu mi sual ber, mi fel lo ber, mi â ber, tlinna rêng nei lo, mi mawl ber tân pawha a thlawn liau liauva neih theih tûrin a lo siam ta.

Pathianin khawvel a hmangaih êm êm a, chutichuan a fapa mal neih chhun a pe a, amah chu tupawh a ring apiang an boral lohva, chatuana nunna an neih zâwk nân' tiin Bible chuan min hrilh (Joh. 3:16). A tha apiangte tân, a fel apiangte tân ni lovin, a ring apiangte tân a ti a ni. A ring duhtu apiang tân a nih chu. Nang pawh i sualnaah chuan lungngaiin thlep mai lo la, i tân kawng a awm e. A ringtu apiang tân a nih chu i hria em? Pathian ka lo ngaihsak êm êm vang leh ka thiltih that vang pawh a ni lo. Bible chuan 'Hna thawk lova Pathian pawh ngaihsak lo thiamchantîrtu ring zâwka rinna chu ama felnaa ruat a ni. (Rom 4:5).

Pathian hmaah chuan kan fel thei tawh lo va, kan tling zo tawh lo. Mahse amah ngaihsan nu fela min siam leh theihna kawng a ruahman chu tûn hmaa kan lo sakhaw mi viau vang pawh ni lo, Pathian thu kan lo ngaihsak chiam vang pawh ni lo, ka hnathawh leh ka thiltih that vang pawh ni hauh lovin, 'Amah rin'avâng chauhvin mi fel famkimah min lo pawm thei a nih chu. A makin a va ropui êm! Ani chuan kan thiltih angte ni lovin, ama ruat leh khawngaihna ang zâwkin min chhandam... 'tih min hrilh chiang a ni' (II Tim. 1:9) 'Rinna avânga khawngaihnaa chhandam in ni' tih min puansak leh tawh bawk si (Ep. 2:8).

Tih a ngai lo, thawh a ngai lo, athlawna lâk tûr a ni. Isua chu Amaha mite hnênah a lo kal a, amaha miten an lo lâwm si lo. Nimahsela amah lâwm apiangte chu (Amah pawm (receive) a piangte, amah lo dawngsawng apiangte, amah ring apiangte chu, an hnênah Pathian fate nih theihna tûr a pe, a hming ringtute chu' (Joh. 1:11-12). Tûn hma lama kan nun dan leh khawsa zia kan sualna

zawng zawng chhût buai ngai lova. Amah (Isua) *lâwm a, ·ɣ a, pawm a, thlangtute* hnênah chuan Pathian fa nihna a pe ughal a nih chu. Pathian fa an ni a, Pathian hrin ngei an ni tih min hrilh. 'Chûng mite chu thisen hrin an ni lo va, tisa duhzâwnga hrin an ni hek lo, mipa duhzâwng pawha hrin an ni hek lo, Pathian hrin an ni zâwk e' a ti a ni. (Joh. 1:13). Bible chuan, "Pathian fapa ringtu chuan chatuana nunna a nei tawh, thiam lohvin a awm lo va, thihna ata a chhuak a, nunnaah a lût ta zâwk a ni' a ti (Joh.5:24).

Mi, a thiltih ngaihtuah lova, Pathianin fela a ruat chu mal a sâwm sak thu Davida pawhin, "An bawhchhiatna te ngaihdama awm leh, an sualte khuha awm chu a eng a thawl e. Lalpan *khawlohna neia aruat loh chu* a eng a thawl e' tia a sawi ang khân (Sam 32:1-2). Tûn hi i tân hun lâwmawm leh chhandamna ni chu a ni. Isua chu I nuna lalber leh chhandamtu atân lo nei la, amah chu pawmin lo lâwm rawh. Simin a hnên rawn pan ve la, Ani chuan a lo ngaidam nasa khawp dâwn si chia.

2. *Chuti chu sim a la ngai cheu dawn e lo?*

Sim hi a tûl a ni. Kan Lal Isua ngei pawh khân ngai pawimawh êm êm a, a rawngbâwl tantirh pawh a, a thu ken lian ber chu simna hi a ni. 'Sim rawh u, Vân ram chu a hnai tawh e (Mat. 4:17). 'Nangni pawh in sim loh chuan chutiang bawkin in boral vek ang' (Lk. 13:3). Sim lo ho zawng zawng chu an boral vek dâwn. 'Pathianin Gentile-te pawh nung atân sim a phal ta a nih tak chu (T.T. 11:18). Sim chu nunna atâna rahka pakhat a ni a. Lal Isua ngei pawhin 'Tih tak meuhvin ka ti a che u, in *lamlêt* a, naupang te ang in lo nih loh chuan, vân ramah in lût tawp lo vang' a ti a ni (Mat. 18:3). Sim hi a tûl a ni.

3. *Sim tih hi engnge a awmzia ni rêng rêng?*

Sim tih awmzia chu 'Kawng thar zawh, hawikırna, kan thiltih thinte kıansan a, kawng thar zawh' tiin kan sawi thei ang. Sim chuan tih tawh loh a kawk bawk a Sual atanga Pathian hnêna kir lehna a ni. Sual kan vawn lai thlah a, Pathian lam hawina a ni Hei hi Pathian lam hawia simna a ni a, nun leh theihna leh thinlung zawng zawnga simna a ni Hawikîr lehna rilru leh thinlung inthlak thlengna, rilru lamlêtna, sual kalsana Pathian hnêna kir lehna, kalna kawng tihdanglamna, tiin kawng hrang hrangin a sawi theih a ni

4. *Sim chu inchhîr tihte nên hman mangah ka lo ngai mai asin? A inang na nge?*

In ang teh suh e. Inchhîr tihte chu a pâwnlâng daih tlawm. Miin thil a tihsual chuan a inchhîr êm êm thei a; mahse remchâng awm sela chutiang thil chu a ti leh duh mai thîn. Chutiang chu sim a ni lo. Ka inchhîr te, pawi ka ti mang e tih te, sual avângin ka lungngaiin ka tap hial ah te hi simna tling a ni lo rêng rêng. Simna kawnga rabbi pakhat chu a ni thei mahna. Mahse sımna tak tak tling lovin a tâwp thei a ni.

Juda Iskariota pawh kha a Lalpa a hralh ngawt a, inchhîr a, a aia sualah a lût a. Sim si lovin a inawk hlum a nih kha. Simna thleng lovin a inchhîr a, a thiltih tawh h pawi a ti hle a ni. Sual avângin lungngai hle mah sela simna tak tak a thlen loh chuan sual nasa zâwk hawihtîrtu a ni zâwk asin. Pathian chuan boral fapa a h mai kha. Sual kalsana Isua Krista âng chhûng thleng awiha tluk luhna/ inpêkna hi Bible-in simna a tih chu

a ni. Petera chuan a sual a sim a, a lo kir leh chuan a unaute a tichak ta zâwk a, a hruaitu berah a tang ta a nih kha.

5. *Sual kan tih lai mêk chawlhsan ringawt chu sim a la ni lo a ni maw?*

Ni teh suh e. Miin a zu in te, a mei zûk thinte, a pawisa khelh thin te tâwpsan kha sim a la ni mai lo va. A tâwpsan bâkah a nun chu Pathian hnênah a pêkluh kher kher a ngai a ni. Pa''uian nunna kawng thlang ta chuang lova zu in tâwpsan ve mai mai te hi simna dik chu a ni lo. Taksa leh chhûngkaw tân a that loh avângin zu in tâwpsan chu a tha lutuk. Mahse zu a in loh tâk avânga 'a sim ta' kan ti ngawt hi chu Bible-a simna a sawi ang chu a ni lo. Chhandamna chungchângah pawh sualna kawng hrang hrang kan tih thinte thlah a, tâwpsan a, Krista hnêna tlûkluh a, Krista hnêna kir leh a, a hnêna inpêk hmiahna a ni. Thihna ata chhuah ringawt ni lovin nunnaa luh a ngai a ni. Boralna khua chhuahsan a, Zion khawpui thlen a ngai a ni. Chutiang taka kan sualna kawng tâwpsan a, Lal Isua Krista hnêna nun inhlanna leh inpêk pumhlumna chu ani. Mi tam tak chuan kan sim phal rêng hlei nem.

6. *Sual sim tûr chuan Krista hnêna inpêk phalna tak tak a ngai a ni maw?*

Ngai nghâl e. Kan duh thlanna hi a khawih nghal hmiah a ni. Kan sual kawng zawh lai mêk hi tha kan ti lo va, kan nin tawh avânga tâwpsan nghâl mai theih chu a ni. Nimahsela ka nuna Lalber atân Isua chu ka duh lo thei tlat si. Thil dang zawng zawng aia Krista chu duh ber leh hmangaih bera neih zui nghâl a ngai. Sual

khuahkhirhna hnuaia kan kuṅ phal ang bawk khân Krista thuhnuaia kun kan inphal nghal a ngai. Sualnain min luah ang khân Kristan min luah kan phal tûr a ni. Sualna hmangaih thin khan Krista a hmangaih ve tawh dâwn a ni. Chuvângin Isua hmangaih bera neih a tûl a ni.

Sualna kawng khat chauh sim duh a, sual kawng dang erawh chu sîm phal loh te a awm thei leh a. Mi pakhat tawngtai pawhin 'Lalpa Zu in hi chu min simtîr la, kawng dang erawh chu keima thu thu la ni rawh se" a ti a. Kawng khat chauh Isua hnênah pe phal a, kawng dang pe phal si lova mahni tâna la hum tlat kha a ni thei lo vang. A zavaiin Lalpa hnênah pêk phal vek a, Ka duh dân ni tawh lova Lalpa duh dân zâwk hnuaiah chuan dah tûr a ni.

Nula pakhat chu ka hmangaih êm êm mai a, ka duhna zawng zawng pawh a hnênah ka hlân a ni. Mahse nula pakhat hmêl tha lutuk leh nungchang mawi zet mai chu ka hmu leh ta a. Ka hmangaih hmasak Nula ai khân ka duh ta zâwk tlat mai a. Chutichuan ka hmangaih theihna zawng zawng chu a hnênah ka pe ta zâwk a ni. Chutiang chuan kan duhthlanna taka Isua chu hmangaih ber leh duh bera neih nghâlna a huap tel a ni.

7. *Engnge kan sim tûr chu?*

Sim tûr chu hriat a ngai rêng a ni. Sim tûr hre lo chuan engti kawng mahin a sim lo vang. Dam lo tih inhre lo chuan damdawi in panna chang a hre hauh lo vang le. Dam lo nih a inhre phawt tûr a ni. Keini pawh sual kan ni tih kan inhriat hunah chauh sim duh nachâng kan hria a ni. Mi pakhat chuan "Ka sualna rêng rêng ka hre lo" a ti tlat a.

Inngaihna, rûkrûk îtsikna, dawt sawi leh tualthah, mite sawichhiatna kawnga a fihlim theia a inhriat avângin a sual lo emaw a inti tlat a. Nu leh pa thu a awı thei viau va, mi rethei a tanpui peih viau chuan thaah a lo inngai mai thin. Mite hmuh leh hriat thama sual langşar deuh, khawtlâng pawhin suala a ngaihte hi, suala kan ngaih chu a ni duh viau mai. Hêng sual langsar deuhte hi chu ınsum ila kan ti lo thei mai alâwm.

Eng sualin nge min la tibuai to thin? Kan pianphung sual hi. He kan pianpui nihna sual tak mai, Adama te sualna kan chhawm hi kan sim tûr chu a ni. Pianpui sual chuan Pathian lam a thlang ngai lova, sualna leh khawvel thil, leh tisa lam thil te a thlang zâwk thın. Chu tak chu kan sim a ngai a ni. Mihring chuan Pathian aiin mahni kan indah pawimawh a, Pathian lam kawngte ngaihtuah lovin mihring thil hlir a ngaihtuah thin. Thlarau lam thilte ngaihtuah lovin tisa thilin a ngaihtuahna a khat tlat a. Mahni hmasialna in a khat a. Pathian aiin mahni a dah lal thin. Chu tak chu tihdanglam ngai, sim ngai chu a ni.

8. ***Sual chu kan sim thei em ni?***

Sualna hi mahni theihna ringawt chuan kan sim thei lo. Mahse sim duhna erawh chu kan nei thei a ni. Chu mi sim duhna tak mai chu Pathian Thlarau Thianghlim chuan a nghâk thin a. Setana mi nihna bansan a, Krista mi nih duhna tak tak thinlung kan neih chiah chuan Thlarau Thianghlim chu a che vat a, a thiltihtheihnain sual chu min simtîr thin. Sual sim duhna nei hauh lo mite chu tumah mi piangthar an awm thei lo. Mahnin sim thei lo mah ila, sim kan duh tak tak a tûl

tlat. Ka pum a na a, damdawi inah zai angai a, mahniin zai thei lo mah ila, zai duhna kan neih chuan zai theitute Doctor kan pana, min zaia kan na a dam thin Sualna eng pawh sim phal loh zêp rûk kan neih tlat chuan kan piang thar lo vang. Thlarau chuan kan duh lo chung chung min tilui ngai lo. Kan duh hun a nghâk zâwk a ni.

Sim chu duh inti ve si, peih loh huna sual kawnga kal leh mai si ang hi sim a ni lo. Chutiang mite chuan chhandamna hi an chang thei lo. Huaña thlai chi a to theihna tûrin huan chhûng hnim chu kan thlo fai vek tûr a ni. Krista chi nung to thei tûr chuan keimahnia sual hnim chu kan thlo fai vek tûr a ni ang Keimahni tak chuan kan thlo fai thei ka ti lo va, huan chuan amah leh amah a inthlo fai thei lo ang hian keimahni kan thinlung hi kan tithianghlim thei lo. Thlarau Thianghlimin a rawn tihfai a, a tihthianghlim a ngai a ni. Rinnain Krista hnênah kan innghatin kan inpe lût a, ani chuan a tûl ang zawng zawng chu a lo ti mai dâwn a ni. Kan nih ang angin ani chu kan pan ang a, ani chuan Kalvari thisen hlu chuan min lo bualfai ang a, min tithianghlim ang a, tichuan keimahniah chuan a chêng chauh dâwn a ni Chutianga Lalpan min tihsak chu kan duh tûr a ni.

Chutichuan mi sual i ni tih i hriat a, i sualna chu sim i duh tak tak chuan i sualna zawng zawng nên Isua Krista hnênah chuan inpein, tlu lût rawh. Ani chu simtîr tûra lo kal a ni si a (Lk. 5:32).

9. ***Pathian chu hmangaih Pathian a ni si a, sim kher lo pawhin kan sual chu min ngaihdam thei mai lo em ni?***

Pathian chu hmangaih Pathian a ni a, mahse sual chu a hmangaih lo. Nuin a fa chu hmangaih hle mahse a taksaa bawlhhlawh chu a hmangaih bîk lo. Silfai a duh loh chuan a pawm duh lo va, silfai a duh chuan a bawlhhlawh kai zawng zawng chu a silfaisak thîn. Eng ang pawhin lo sual tawh thin mah la, i sual chu sim i duh phawt chuan Lalpa chuan a silfai sak ang chia, I sual zawng zawng chu a ngaihdam sak ang che. Chutia tlenfai i nih chu Lalpa duhzâwng a ni.

I sual chu i sim phal loh va, ama hmaa i sual i puan loh chuan Pathianin a ngaidam thei lo che. Pathian chu engkim hretu leh hmu tlang vektu ni mah se, ama hnêna i sualte i puan loh va, ngaihdam i duh ngei a ni tih i hriattîr loh chuan a ngaidam mai lo. Fapa tlanbo pawh kha ei tûr a neih loh chin chiah kha chuan A pa in lam a ngai a. A pa sum a ei rai a, a tlanbosan a, sual kawng a zawhna chu pawi tiin a thu kun mai lova. Vawkchaw pêkna hmunah inchhîra a thut ringawt khân a pa ngaihdamna a la chang lo. Tichuan a tho va, a pa hnênah a kal ta a, tih kan hmu. Lehlam hawiin a ke a pen ta a, a pa a zawng chhuak a, a hmaah, a inphah hnuai a, tichuan a pa chuan a lo ngaidam ta .Sual hi a pawi mang e tia lungchhe vân kaia tap a, thut reng mai a ni lo. Fapa tlanbo chuan 'Ka pa, vâna mi chungah leh nangma nithmuhin thil ka tisual e' tiin thupha a chawi a, a sualna a puang. Tichuan a pa chuan a lo ngaihdam sak a nih kha. Kan duhthlanna ngeia kan hawi kîr lehnaah hian Pathian ngaihdamna chu kan chang thei a ni.

10. ***Hun rei lo te hnu hian kà sual leh mai si ang e!***

I sual leh theihna lam I thlir chuan sual theih chu a ni alawm. Mahse sual theih lohna lam kha thlir ve ta che. Hmangaih ber leh duh berah Isua i nei tawh ang a, ama thu thuin a rawngbâwlin i awm tawh dàwn a ni a. Sual lehna hun nei thei lo tûr khawp pawhin Lalpan a hruai nghal mai thei chia, i hre vek bîk em ni? Sual leh hlauh vânga tûna Isua hnên pan chu i han ngam loh. Setana thiltihtheihna ai chuan Pathian thiltihtheihna chu a nasain a ropui zâwk. Bible chuan, "Nangmahnia awma chu (Pathian) khawvela awm (Setana) ai chuan a ropui zâwk avângin chûng chu in ngam tawh e" a ti (I Joh.4:4).

Amah ringtute chu 'Pathian thiltihtheihna chuan ven chu in ni' min ti asin (I Pet. 1:5) I riltam leh i hlauh vângin chaw ka ei tawh lo mai dâwn ti la, rei lo têah i thi mai ang. Motora accident hi ka hlau êm mai tiin Motor chuang ngam lo ta la, i thih hlauh lutuk avângin in chhûngah i tawm hlum reng mai ang. Vawiin hi Lalpa pe la, naktuk pawh pe nghâl zêl ang che. Tûnah ngei hian i sualna chu Lalpa hnênah hrilh la, puang la, anin a lo ngaidam ang che. Vawiina hneh saktu hian naktukah pawh a hneh sak zêl ang che.

11. ***Ka thiltih sual zawng zawng puan a ngai em? Mihring hmaa puan kher a ngai em ni?***

Mihring hmaah i sual hi puang rawh ka ti lo che a, counsellor hmaah i puan kher pawh a tûl vek kher lo vang. Pathian hmaah erawh chuan i puang tûr a ni. Pathian hmaah chuan engkim sual pawh tha pawh puan vek a tûl. Kan sualte kan puan ve kher hi min nghâk a.

Chutia ka tih avâng chuan Pathian chuan hriat loh a nei tihna chu a ni lo. Kan sual kan pụang tûr a ni kan tih hian mihring beng hriata kan puan kher tûl lo a awm tih erawh chu hriat tûr a ni. Nulat tlangval sualna leh hmeichhiat mipatna sual hi chu a tûl hle a nih loh chuan mite hmaa puan vek kher pawh a tûl lem lo.

Pathian hmaah engkim kan puana, ngaihdam kan dîl a, anin min lo ngaidam thin a ni tih i hriat chauhin a lakah i ngampa thei dâwn a ni. Kristian ni si, sual ngaihdam loh nei reng mi chu Pathian hmaah a ngampa thei lo. Sual ngaihdamna mai pawh ni lovin sual zawng zawng hneh theihna chakna pawh min pe a ni.

12. ***Kei zawng ka sual hi a tam si a, sim ila Pathian chuan min ngaidam thei tak tak ang maw?***

Pathian chuan mi sual, a hnên rawn pantute ngaihdam theih loh a nei lo. "Tupawh ka hnêna lo kal chu ka hnawt chhuak tawp lo vang" a ti (Joh. 6:37). Pathian thutiam chu i ringhlel em? I sual a tam bîk avâng khân i lungngaiin ngaihdam theih loh tûr bîkah i inngai deuh niin ka hria. 'In sualte chu senlar angin awm tawh mahsela, vur angina a vâr ang; senduk angin sen tawh mahsela. Berâm hmul angin a awm ang' tiin min hrilh a ni (Is. 1:18). Nanga sualna mai ni lovin khawvel pumpui sualna hi Lalpa chuan a ngaidam thei asin. Kan sualte thupha kan chawi chuan kan sualte ngaidam tûr leh kan fel lohna zawng zawng tlengfai tûrin amah chu a rinawmin a fel a ni' (I Joh. 1:9).

Miin thil a lo tihsual chuan Pathian chuan an sim hi a lo nghahlelh ber a ni thin. Fapa tlanbo chanchin kha

han sawi zawm leh ta ila. Nawhchizuar vêngah a neih zawng zawng tlak ralin, nuam lutukin a awm a. A pa sum chu a chen ral ta. Dinhmun chhe lutukah a ding ta a. A sual zia leh a pa a vahbosan a, a duh dan dana a awm ṭhinzia te, hla taka a la awm laiin a pain.a lo hmu a, a khawngaih êm êm a. A tlan a, a ir a chuktuah a, a fawp ngawih ngawih a. Puan tha ber a sintîr a, a kutah zungbun a buntîr a, pheikhawkte a buntîr a, ruai ropui tak a buatsaih nghâl a ni.

Chutikhawpa nasa chuan, a fapain a beisei phak ngai rêng rêng loh, chawimawi leh lawmin a awm a ni tih kan hria. Nang pawh amah ngaihsak lovin kum tam lo hmang tawh mah la, sima a hnên i pan chuan a lo ngaidam dâwn chiang che a ni. Hla phuahtu chuan, 'Mahse ka Lalpa hmangaihna ropui chuan mi sual sim a ngaidam' tiin a puang chhuak asin. Eng anga sual pawh ni mah la, a ngaidam thei che. Lal Davida ngei pawh kha ngaihtuah teh. Mi nu a uire a, tual a that bawk a. Nimahsela thinlung lungchhia leh inchhîr ngawih ngawiha sim a lo duh khân rang takin Pathian chuan a lo ngaihdam a nih kha. 'Khawngaihna kan hmuh theihna tûrin khawngaihna lalṭhutphah chu huai takin i hnaih ang u' tiin min sâwm a nih hi (Heb. 4:16). A hnaihtu apiangte chu a lo khawngaih thîn.

13.*Min lo ngaidam pawh ni se, kan sual lo tih tawh ṭhinte chu theihngilh a harin rawng kan bâwl ngam chuang dâwn em ni aw? Miin engahmah min ngai chuang lo vang a?*

Sual ngaihdam fel diam tawh kan thinlunga kan tih nun luih reng fo chuan min khawihbuai thei reng ang

chu. Thil i thlir lawk thui ve lutuk a, i buai ve thin niin ka hria. I sualna chawp khân Krista hnênah inpe mai la, anin i sualte chu a lo ngaihdam sak ang che (Sam 32:5). I sual a ngaidam ngei a ni tih i chian tawh chuan ngaihdam loh leh a awm thei lo. Lalpan khawlohna neiah a ruat tawh lo che (Sam 32:1-2). Isua Krista Lal leh chhandamtua lo vuantute chu, an sualte a silfai sak thîn.

A fapa Isua thihna hi Pathian hian a ngaisângin, a ngai hlu êm êm a. Tui zawng zawng leh ran thisen zawng zawng pawhin a tlenfai theih tawh loh chu A fapa Isua thisen chuan a tlenfai sak thin a ni' (I Joh. 1:7). Pathianin sual a ngaihdam tawh chu a hre reng duh tawh hlei nem. Ngaihdamna awmnaah chuan theihnghilhna a awm nghâl thin. "An sualte leh an bawhchhiatnate ka hre reng tawh lo vang" a ti si a (Jer.31:34; Heb. 10:17).

A ngaihdam tawh chu sual lovah a ruat nghal hmiah a ni. "... Kan bawhchhiatna zawng zawng min ngaidam a, batna lehkha thupêka ziak, kan chunga awm min dodâl thina chu a thaibo tawh si a; chu ngei chu Kraws-a khengbetin a la kiang ta (Kol. 2-13). Ani anga khawlohna ngaidam tu leh...bawhchhiatna kal peltu tumah dang an awm lo a ni(Mik. 7:18).

Pathian ngaihdam tawh leh theihnghilh tawh chu lo ching pawr fo tawh suh. Sualna hremtu ber Pathian pawh i lakah a lo lungawi tawh si, a fapa neih chhun i lo rin tawh avângin. Pathian ngaihdamna mi sualin a han hriat chian chiah chuan a hmalama kan sualna khân thiam loh min chantîr tawh lo va, thinlung lam a hahdam nghâl a., thil kal tawhte chuan a rilru a luah lova. Krista ngaihdamna nasatzia avângin lâwmthu sawi mai hi kan rilru-a lian ber a ni fo zâwk thîn.

Thinlung lam a zalên a, sual avânga lungngai tawh lovin sual min ngaihdam sak avângin misual ka atangin lâwmthu sawia au aw a chhuak thei ta a ni. Kraws chungah ka sual zawng zawng ka hnutchhiah. vek a, engtinnge min tihbuai theih tawh ang. Setana hi hneh tawh a ni a, vawiin ni thlenga hneh loh hmêlma ang a, a insiam thin hi a ngei awm hle. 'Kraws-a hneh hnu a ni e.

14. *Simna leh rinna kha i sawi hrang chuang mang na nge?*

Simna dik takah chuan rinna a tel nghâl a, Rinna dik takah chuan simna nun a thleng nghâl a ni. Kan nunah hian a engnge hmasa zâwk tih pawh hi sawi har tak a ni a. Russia ramah chuan "*ring*" tih thu ai chuan "*Sim*" tih thu hi an hmang uar zâwk a. Chuvângin Kristian te rêng rêng chu "sual sim Kristian" (repentant Kristian) an in ti ngat a ni.Mizoram Kristiante hi "Sual sim Kristian" kan inti ve ngam em? Lal Isua pumhluma rinchhan ngamnaah chuan simna nun a thleng nghâl tlat a ni. Chuvângin Pathian an ringa an pawn lam nunah danglam kan lo hmu thin a ni.

BUNG 4

MI SUALTE LEH HREMHMUN CHUNGCHANGA ZAWHNA TE

1. *Sual chu sim duh lovin, Isua chu ring duh ta lo ila engnge kan hmabâk tûr ni rêng rêng?*

Bible chuan 'I sualna chuan a la hmuchhuak ngei ngei ang che u' a ti(Num. 32:23). Sual chuan nghawng a nei. 'Sual man chu thihna a ni' a ti (Rom 6:23). 'Thil tisual tute chu an thi ang' tiin chiang takin min hrilh tawh (Ezk. 18:4). Taksa ngei hi a la thi dâwn a, mihring thlarau pawh hremhmunah na tuar rêng rêngin a la awm dâwn.. (Lk. 16:19-31). 'Bumin awm suh u, Pathian chu hmusit zia a ni lo ve, miin a theh apiang chu mi vek chu a seng bawk dâwn a ni'(Gal.6:7). 'Mahni tisa lama thehtu chuan tisaa mi chhiatna a seng ang (Gal 6:8). Kan tuh rah ngei hi kan seng dâwn. Khawvel kan dam lai ngei pawh hian kan seng ang a, Krista kan duh lohna ngei pawh chu Thlarau lamah kan la seng ngei dâwn a ni. Lal Isuan, "Hêng mi dotute, an lal atâna mi duh lote hi rawn hruai ula, ka hmaah that rawh u" a ti (Luk.19:27). Isua ring duh lotu chu chatuan hremhmun, meidîlah an kal ang(Mat.25:41).

2. *Hremhmun hi a awm tak tak a maw?*

E khai, awm tak tak e a! Bible chuan phuahchawp a nih lohzia leh a tak tak a nihzia min hrilh a ni. Thuthlung tharah ringawt hian vawi 162 lai a sawi lang a. Lal Isua ngei pawh hian vawi 70 zet chu a tarlang a ni. Setana hian hêng hremna lo awm tûrte hi a tak tak ni lo anga

lantîr leh ngaihthahna mihring thinlungah a dah a tum tlat a. Setana leh a tirhkohte kalna hmun tûra siam a ni tih Lal Isuan a lo sawi tawh. He mi hun lo thleng tûr chu hriain Setana leh a hote chu an che nasain mihring tam tak hremhmunah chuan luhpui tûr dapin an buai ve a ni. Setana chuan chatuan hremhmun boralna hi ngaihthahtîrin "bumna a ni e" "tak tak a ni love", tiin mihring thinlungah a hriattîr ve a.

Khawvêl mi thiam leh inzir mi tam takte pawh hian Hremhmun hi awm tak tak pawhin an ring lo rêng a ni. Mahse Pathian thu sawi pakhat mah dik lo a awm ngai lo va, a thleng dik zat zat thin a, ringhlel lova rin mai tûr a ni. Kristian Scientist-te pawhin "Meidîl hi an awih lo va, Rorêlna lo awm leh tûr hi mihringten kan nei dâwn lo va, hremhmun tihte hi zawng mihringte suangtuahna dik lo mai mai a ni e"an ti a. Jehova witness hote pawh hian "Chatuana tihhrehawmna hmun awm ngeia rinna hi thil âtthlâk tak a ni" an ti thin. Sakhuana tam tak zuitute hi zawng Krista dodâltute an ni dâwn chiang a ni.

3. *Hremhmun chu khawiahnge a awm?*

Hremhmun hi kan ngaihtuahna chuan khawi laiah tak awm ang maw tiin kan lo thlîr thin a. Bible chuan 'Hnuai lamah'tiin min hrilh. (Is. 14:9; Ezk 32:27; Num. 16:30-33)

4. *Hremhmun chu engtia lo awm nge ni le?*

Atîr takah chuan Hremhmun hi mihring tâna buatsaih a ni lo va, Diabola leh a tirhkohte tâna buatsaih

a ni (Mt.25:41). Nimahsela mihring hian chatuan nun neih theihna Lalpa Isua Krista chu an hnawl a, an duh loh chuan Vân ram chu an hnawl a. Setana chu an thlang a, Setana chu an zui ngei tûr a ni.

5. Hremhmun chu eng nge maw ni le?

Hremhmun chu mi sual hremna hmun a ni. Bible chuan 'Chûng mite chu kumkhaw hremnaah an kal ang' a ti (Mt. 25:46). Na tak tuar rêng rênga awmna hmun a ni a, Bible chuan 'Mitthi khuaah chuan na tak tuar rêng rêngin a awm' a ti. (Lk. 16:23). Meipui nasa lutuk awmna a ni tih Bible chuan min hrilh leh a, 'Mihring Fapa hian a Vântirhkohte chu a tîr chhuak ang a, a ram ata tihsualtîrtute leh thiltisualtu zawng zawng chu a thiar chhuak ang a, rawhtuina meiah chuan an paih ang, chutah chuan tah leh ha thial chu a awm ang' a ti (Mt. 13:41,42). 'Tupawhin sakawlh leh a lem chibai bûkin a chalah emaw a kutah emaw chhinchhiahna an neih chuan chu mite ngei chu a Vântirhkoh thianghlimte mithhmuhah leh Berâm no mithmuhah chuan mei leh kâta nghaisakin an awm bawk ang (Thup. 14:9-10). Tu hming pawh Nunna Bua ziak an hmuh loh chuan Meidîlah an paih bawk ang' (Thup.20:15).

Meidîl chu thillung leh pangang a khat awmna hmun a ni. Lal Isuan 'Chutah chuan an lung te chu a thiin an meite chu tihmihin a awm ngai lo' a ti (Mk.9:44:46,48). Meidîlah chuan mi dangte la hriat chhuah theihna pawh a awm a ni (Lk. 16:23). Chu mi hmunah chuan tawngtaia dîl theihna pawh an la nei ve a, nimahsela an ṭawngṭainate chu chhânin a awm tawh lo (Lk 16:27). Chuta mite chuan an tuihalziate, chu mi hmuna kal ve lo

tûra mi dangte hrilh tûlzia pawh an hria a. Unaute hnêna kala hrilh hriat ngei pawh an chak. An awmna hmuna kal ve lo tûra hriattîr an duh hle a ni tih pawh kan hmu(Lk.16:24-27).

6. *Meidîlah chuan tutenge kal ang?*

Nang pawh hi i kal ngei ang. Diabola leh a tirhkoh hote chu an kal ngei dâwn mai a (Mt. 25:41) Krista nêna kum sang khat ro kan rêl zawhin Meidîlah chuan paih an ni ang (Thup. 20:10). Vântirhkoh thil tisualtute pawh kha an kal ang (I Pet. 2:4; Jud. 6) Zâwlneider Sakawlh chhinchhiah nei te kha an kal bawk ang (Thup. 19:20) Mi suaksualte leh Pathian ngaihsak lo te pawh an kal ngei ngei ang. Mi fel lo te, inngaih hmangte, milem betute, Uire emaw, mawngkawhur emaw, mi hur emaw, rûk hmang, mi duhâm, zu ruih hmang, mi hau hmang, hleprûk hmang (I Kor.6:9-10), mi dawi te, ring lo te, tenawm te, tualthat te, inngaih chîngte, dawithiamte, milem bia te, dawthei zawng zawng te, (Thup. 21:8) Pathian Fapa ring lo leh pawm duh lotu zawng zawng an kal dâwn tih min hrilh. (Thup. 21:8; Joh 3:18,36) Isua Krista nei lotu zawng zawng chu an kal ang. (I Kor. 15:22; Joh. 14:6; TT 4:12; Mt 7:13,14). Hremhmuna kal tûr ngei ngeite pawh hian Hremhmuna kal tûr khawpa sual hian an inhre thei tlat lo hi a pawi zawng a nih hi.

7. ***Meidîl ah chuan an kal tam tawh lutuka kan leng tawh lo vang an ti a ni lawm ni?***

Hnai lo ve- Meidîl hi khat mai thei pawh a ni lo va, a kal tûr zawng zawngte len vek theih nâna buatsaih a ni tlat mai. Meidîl chuan a ka a tisau vaka teh sen rual

loh khawp a ni. (Is.5:14). Chu hremhmun meidîl chu a khat ngai lo a ni tih Bible chuan min hrilh bawk a, 'Tawk tih lem a nei lo' (Thuf. 27:20).

8. *Meidîlah chuan engtia rei nge an awm ang?*

Bible chuan chatuanin an awm dâwn a ni tih min hrilh (Mat. 25:46) Chatuan hremna a nih avângin kum hnih khat lek hremna hmun tûr a ni lo va. Chatuan daih a ni tih hriat reng tûr a ni. Chatuan chu tâwp hun pawh nei lo khawpa rei sawina a ni.

9. *Pathian hian kan hremhmun kal hi a duh rêng rêng em ni chu aw?*

Ka thian, Pathianin a hmangaih êm êm che a. Hremhmuna i kal hi a duh lo asin. Lalpa chuan, "Tuma boral duh lovin, mi zawng zawng lo sim duhin nangmahni lamah a dawhthei a ni zâwk e" a ti a (1 Pet. 3:9). Mi suaksual thihnaah hian lâwmna rêng rêng ka nei lova, mi suaksualin a awmdan a kalsan a, a nun hi ka lâwmzâwng a ni zâwk' a ti (Ezk. 33:11). Kan Lal Isua ngei pawhin "Hêng mi tête zînga pakhat boral pawh hi in Pa vâna mi duhzâwng a ni lo ve" a ti asin (Mt. 18:14). Khawvela a rawn kal chhan a sawi pawhin 'Boralte zawnga chhandam tûrin' a lo kal a ni tih min hrilh (Luka.19:10).

10. *Pathian chuan hremhmun hi siam loh mai awm alawm?*

Hremhmun hi a tûr takah chuan mihringte tâna siam a ni lo kan tih tawh kha. Setana leh a tirhkohte tâna

buatsaih mai a ni a, I lo kal vena tûr a ni lo. Mahse Lal Isua chu i Lal leh Chhandamtua i duh lohva i hnar chuan Setana chu i duh zâwk tihna a ni a, amah chu i zui ve tak lovah. Setana chu i lo lainat ve fu a ni maw? Setana kalnaah chuan i kal dâwn chiang êm mai. Nangmah ngei hi invei la. Inkhawngaih ta rêng che. Setana i zui chuan hremhmun chu i chan tâwk a ni dâwn a, Lal Isua i zui erawh chuan chatuan nunnaah chuan a hruai ang che.

Hremhmun i pumpelh theihna tûr chu Lalpan athlawnin a siam vek che a, i tih ve pawh ngai lovin kawng awlsam lutuk athlawn, a thlawn liau liauvin a buatsaih a ni. I duhna pumhlum kha a sâwm che a, i duh leh duh loh a ni zâwk. Hremhmun pumpelhna kawng awm reng tawha hremhmun kawnga i kal lui tlat a nih chuan 'Lal Isua chu dem lul suh ang che'. I duh avângin i kal dâwn a ni ringawt. Hremhmun a awm avâng hian Pathian chu i dem ve khanglang a ni maw?

Pathian thil ruahman dân hi i lo ruahman dân nên a inan loh avângin i sawisel ve mai mai a ni. Number 21:4-7 kan en chuan Israel mipuite chu Mosia (Hruaitu) chungah an phunnawi avângin Lalpan mipuite zîngah Rûl chuk na mite a tîr a, mite a chu a, Israel mi tam tak an thi a ni. Mite chu Mosia hnênah an kal a, "Lalpa leh nangmah kalhin kan lo tawng ta hi kan lo sual ta a ni e, kan zînga rûlte min tibo tûrin Lalpa hnênah tawngtai rawh khai" an ti a. Lalpa chuan Mosia hnênah, "Rûl chuk na mi a lem siam la, banah khai rawh; tin heti hi a ni ang a, rûl chuk apiangin chu chu an en chuan an dam ang' a ti a. Chutichuan Mosian Dâr Rûl a siam a, banah a khai a, tin, rûl chuk apiangin dâr rûl chu an enin an dam zêl a.

Kan lo ngaihdan chuan Pathian chuan rûl chuk na mi chu mipui zîng ata chu tihlum law law mai se, Dâr rûl pawh en a ngai lo mai tûr kan lo ti thin a. Mahse Pathian chuan an zînga rûl chuk na mi chu a tihlum lo va, mahse rûl chuk apiangte dam theihna tûrin an bulah dâr rûl chu a siam tîr a ni. A en apiang te chu an dam mai a ni. Tûn lai khawvelah pawh hian damna en mai tûr hi siam ta sela en duh lova tukhum lam chhawn tlat pâwl pawh kan awm ngei ang. Rûl chuk na mi hi tihhlum mai tûr a nia, ka en chuang lo vang tia phunnawi pâwl hi zawng kan awm ngei ngei dâwnin a lang.

Hremhmun hi Pathianin a thiat hran lo va, mahse mi zawng zawngte, chu mi hmuna an kal a, hrem an tuar chu duh lovin 'NUNNA" Krista chu a rawn pe ta che. 'Amah avânga kan nun theihna tûrin Pathianin a Fapa neih chhun khawvêlah a rawn tîr a ni' (I Joh. 4:9). Vawiin thleng hian i lo lâwm a, i lo pawm ve nghâkin i kalna apiangah a rawn ûm zêl che a, sual kawng zawha i kal ṭuang ṭuang lai pawh khân "Ka fa i thinlung min pe rawh" tiin a sâwm reng che a (Thuf. 23:26) Mahse nang hian i lo duh lo va. I hnar a. Vawiin hian Lal Isua chu lo pawm ve rawh. Chuti a nih loh chuan meidîl i thlen thlengin amah chu i dem dâwnin ka hria.

11. ***Hmangaih Pathian a ni si a, min hrem duh lem lo vang a?***

Bible hian Pathian chu Hmangaihtu Pathian a nih leh hmangaihna nihzia min hrilh rêng e (I Joh. 4:8). Min hmangaih êm avângin, mi sual ber ṭhatna rêng rêng nei tawh lo, ama laka hel thin, amah timualphotu, a duh loh zâwng kawng zawh a, a hmêlma la ni reng thin kan ni a.

Amah nên inrem thei tawh lo mah ila Kraws-ah a fapa thisen chuan inremna a lo siam a. Krista avângin engkim amah nên a inremtîr leh a, leia awmte leh vâna awmte chu amah nên inremin a siam ta (Kol. 1:20). Pathianin a mi hmangaihna chu fak tlakin a lantîr a, mi sualte kan la nih lai khân Krista chu kan aiin a thi a (Rom 5:8). Hmêlma kan la nih lai khân Pathianin a Fapa thihna avâng chuan, inrema kan awm tawh hnu hian a nunna avângin chhandamin kan awm ngei ang. (Rom 5:10). He mi avâng hian Pathian hmangaihna chu kan chungah a lo lang ta. Amah avânga kan nun theihna tûrin Pathianin a fapa neih chhun khawvelah a rawn tîr a (I Joh.4:9). Pathianin khawvel a hmangaih êm êm a, chutichuan a Fapa mal neih chhun a pe a, amah chu tupawh a ring apiang an boral loh va, chatuana nunna an neih zâwk nân (Joh. 3:16).

Krista min hmangaihna ropuizia Tirhkoh Paula chuan heti hian a sawi a. "Ani chu Pathian anpui ni mah sela, Pathian tluka awm chu tum tlat tûrah a ngai lo va. Mahni intiruakin bâwih angah a insiam a, mihring anga lo piangin mihring ang chiahin a awm a; mahse a inngaitlâwm a, thi khawp hialin thu a zâwm a, Kraws-ah a thi ta a' tiin (Phil. 2:5-8).

Vân ropuina kalsanin, a mawina, a ropuina, a chanvo zawng zawng kalsanin Vân mi a nihna hlipthlain, mihringah a lo chang a. Ran inah bawisâwmtu pawh nei lovin, mi rethei ber dinhmun changin a lo piang a. Leia lalte leh amaha miten an lâwm si lo. Palestine ram dung leh vang fang chhuakin a mite rawn lamin a inhriattîr a. Ram bîk leh hmun bîk pawh nei lovin, khawvel miten mi suala chhiarin mi sual thihnaah chuan Kraws-ah an khengbet in a nun a hlân ta. Jerusalem kulh pâwn lamah

Zâwlnei an thihtîr ngai lohna hmunah chuan ânchhe dawng mi sual thihna hmun chu a chang a. Mi sual berte, leia thi tlâkah an ngaih lohna hmunah chuan Kraws-ah tuarin Ka tui a hal a tih pawha tulhtu awm lovin, mangang êm êm in, 'Ka Pa' tia a auh lai pawhin chhângtu rêng rêng an awm si lo.

Heti taka min hmangaiha nun kan neih leh theihna tûra inpetu Krista hi i la ngaihsak lo fo ang maw? Pathian pawhin mihring tlûk chhiatna nasat tawhzia leh an chan a chauhzia hriatna aṭangin an chhandam nâna thil tih tûr pakhat tê pawh phût lovin, athlawn liau liauvin, a Fapa Isua thihna leh thawhlehna ringtu leh pawmtute chhandam hi tha a ti êm êm a. Hetiang taka chhandamna thlawnpêk la hnar lui talh hote chuan Setana leh a tirhkohte tâna an buatsaih chatuan hremnaa an kal hi a awm a ni. Phunnawi lova kal mai tûr a ni.

12. *Rorêlna chu a awm dâwn amaw?*

Min hrem duh lem lo vang i ti maw kha? Lalpan a fapa hnartute hi hrem a ṭhulh dâwn lo. Pathian rorêlna ṭhutphah hmaah chuan kan vaiin kan la ding dâwn si a. 'Lalpa chuan mi tinreng ka hmaah an kun ang a, Lei tinreng pawh Pathian hnênah a inpuang ang, tiin chhia ka chham a ni' a ti (Is. 45:23; Rom 14:10-11). Chutichuan kan zain Pathian hnênah kan chanchin (mahni chanchin) kan sawi ṭheuh tûr a ni' (Is. 45:23). Chu mi niah chuan a mi thianghlimahte chuan chawimawia awm tûr leh ringtu zawng zawngte chuan mak tih tûra a lo kal hunah chuan chûng Pathian hre lo mi leh kan Lalpa Isua chanchin ṭha awi lo mite chuan hrem an tuar ang, Lalpa hnên ata leh a chakna ropuina aṭanga chatuana

Boralna chu' (II Thes. 1:10). Mihring tân vawi khat thih ruat a ni a, chu mi hnuah chuan rorêlna a awm ang (Heb. 9:27). Thutak hriatna kan neih tawh hnu pawha kan sual luih zêl si chuan sualte la bo thei inthawina a awm tawh lo va, Rorêlna leh amah dodâltute tiboral tûr Pathian thinurna mei thlaphang taka nghah ngawt loh chu hmabâk dang kan nei lo. Mosia Dân pawisa lotute chu thu hretu pahnih pathum thuin khawngaihna tel miah lova tihhlum an ni thîn. Pathian Fapa rapbet a, thuthlúng thisen amah tihthianghlimna chu thil narana ruat a, khawngaihna thlarau tivuitu chu, chu mi ai chuan engtia hremna nasa zâwk nge tuar tlaka ruat tûr nia i ngaih? Phuba rêng rêng keima lâk tûr a ni, keiman ka thungrûl ang, a ti. Pathian nung kut tuar chu râpthlâk tak a ni (Heb. 19:26-31).

I luhlul leh i thinlung khauh avângin thinurna leh Pathian rorêlna fel tak lo lanna ni atân chuan i chungah thinurna i inkhâwlkhâwm chawp a ni. Pathian chuan mi tin an thiltih ang zêlin a relsak ang. Kawhmawhbâwl a, thutak zâwm lo va, fel lohna zâwm zâwktute chungah chuan thinurna leh thinrimna te, hrehawmna leh lungngaihna nasa takte a awm ang, mihring thiltihsual apiangte thlarau chungah a awm ang (Rom 2: 5-9). Mihring Fapa hian a vântirhkohte a tîr chhuak ang a, a ram ata tihsualtîrtute leh tisualtute zawng zawng chu a thiar chhuak ang a, rawhtuina meiah chuan an paih ang, chutah chuan tapin ha an thial ang (Mt. 13:41,42).

Chu mi hunah chuan mi felte chu an pa ramah ni angin a êng tawh ang (Mt. 13:43). Lal thutphah lianpui vâr tak leh a chunga thu chu ka hmu a, a hma ata chu lei leh vân an tlânbo va, an tân hmun rêng rêng a awm ta lo va. Tin, mitthi te a lian a tein, Lalpa thutphah hmaa ding

ka hmu a, tin, lehkhabu an hawng a, tin lehkhabu dang Nunna Bu chu a hawng bawk a, tin, mitthite chu lehkhabua ziak an thil tih ang zêla rêl sakin an awm ta a. Tuifinriat chuan an chhûnga mitthi awmte chu a chhuahtîr a, thihna leh mitthi khua chuan an chhûnga mitthi awmte chu a chhuahtîr bawk a, tin, mi tin an thiltih ang zêla rêlsakin an awm ta a. Tin, thihna leh mitthi khuate chu Meidîlah an paih a, chu chu thih hnihna chu a ni, Meidîl chu. Tu hming pawh Nunna Bua ziak an hmuh loh chuan meidîlah an paih bawk a (Thup. 20:11-15). Anchhe dawngte u, kumkhaw mei Diabola leh a tirhkohte tâna an buatsaihah chuan mi kalbosan rawh u (Mt. 25:4) Lalpan a la ti ang. Tin, chûng chu kumkhaw hremnaah an kal ang a, mi felte erawh chu kumkhaw nunnaah an kal ang (Mt. 25:46). Chutah thil lung awmte chu an thi ngai lo va, mei pawh chu a mit ngai lo (Mk. 9:4,47).

Mi sualte tâna rorêlna ni râpthlâk tak mai a hawn niah chuan 'Lir nasa takin a lo nghing a, Ni chu sahmul puan angin a lo dum a, thla pawh chu a pumin thisen angin a lo awm ta a. Tin vâna ârsite chu theipui kung thlipuiin a nuai, a rah helte a til ang maiin leiah a tla ta a. Tin, Vân chu lehkhabu zial mi ziala a bo angin a bo ta a. Tin, tlâng leh thliarkâr tinrêng chu an awmna ata sawnin an awm ta hlawm a. Tin leia lalte, mi lian te, sipai hotu berte, mi hausa te, mi chak te, bawi leh bawi lo tinrêngte chu pûkah leh tlânga lungpuiah chuan an biru a; tlângte leh lungpuite hnênah chuan "Min delh ula, lalthutphaha thua hmêl lakah leh Berâm No thinurna lakah min hliah rawh u; a thinurna ni ropui tak chu a lo thlen tak hi, tunge ding thei ang i le (Thup. 6:12-17). Chûng niah chuan miten thihna an zawng ang a, an hmu hauh si lo vang a, thih an chak ang a, nimahsela thihna chuan a tlansan ang (Thup.

9:6) 'Tin chûng mite nghaisakna meikhu chu chatuanin a chho vang (Thup. 14:21).

He hun râpthlâk hi Isua hnartute chuan an la tawng ngei dâwn. Vawiin ni hian thlamuang leh huaisen viauin inhre mah la, nangmah thlamuantu i thiante leh lainate chuan thlamuanna thu an rawn sawi hman dâwn tawh lọ. Lungngai tâwpin Lal Krista chu i la hmu ve dâwn a ni.

13. *E heu, Meidîl te chu a sa tawh hlei nem, A rei tawh lutuk a, A dai zo vek tawhte an lo ti ngawt a!*

Khawvel mite hian Bible a Pathian thuin a sawite hi kan lo ngaihsak vak lo va. Miten sawi pawh ni se beng rawngah kan khung duh lo va, tak takin a lo thleng ang tih hi kan ring lo. Kan ringhlel a. Keini lo rinhlelh avâng hian Pathian hian a thu sawi hi a hlen lo dâwn chuang lo. Hremhmun Meidîlte hi Setana hian a ngaina lo êm mai a, mihring rilruah hian ngaihnat theih lohna a siam tlat a. Bible sawịte bâkah hian meidîl hremhmun lo tem lâwk tawh Cowboy pakhat chanchin Amah ngeiin a ziak chu ka han hrilh teh ang che.

Kum zabi 19-na lai khân **America rama Texas Cowboy pakhat George Lenoz**-a, sakawr rûk hmang chuan hetiang hian a thil hriat chian chu a sawi a. A chanchin ziakna thupuiah chuan **'Dârkâr 48 Hremhmunah'** tih a ni. A sakawr rûk avângin Police-ten man an tum reng a, chuvâng chuan Texas bial aṭangin Georgia bialah a tlan bova. Chutah pawh chuan sakawr a rûk avâng bawkin Police-te chuan an man leh ta tho tho va. America ram changkâng zâwkahte chuan an tih

dân thinin lungalhthei laihchhuahnaah ven chungin hna an thawhtîr a. A sawi dân chuan, ni khat chu lungalhthei khura a hnathawh dâwn laiin, thil engemaw lo thleng dâwn hian a hre tlat a, a ngaih a ṭha lo hle a ni awm e. Police-te hnênah chuan, 'A khur hi a chim mai lo vang maw? En chiang teh u' a ti a. An hotupa chuan a han en vut vut a. Mahse hlauhawmin a hmu lo va, "Thawk mai rawh, nang hi i ti kher kher lutuk" a ti a, a vin ta hrep mai a.

Hna chu ka han thawk thawk tan ta a. Dârkâr khat vêl ka thawh chuan a thim ta mup mai a. Thir kawngkhar inhawng dawt ang mai hian ka chhuak zâwk hian ka inhria a. Tichuan lungalhthei khur chu a chim a lo ni a. Mite chu an in au khâwm a, dârkâr 12-hnuah chuan a ruang chu an phawrh leh ta hrâm a. A dar ruh te, a malpui ruh te chu a tliak a, amah pawh chu a duk vek tawh a.

A kotlânga Doctorin a han exam chuan 'A thi chiang tawh e' a ti a. Mahse damdawi in lian zâwkah endik leh tûrin an kalpui ta a. An han exam chuan Damdawi in lian zâwka mi te pawh chuan 'A thi chiang tawh e' an ti a. An bualfai a, vui mai tûrin mitthi khumah chuan an mut ta a. Hla fea Pastor pakhat chu vui tûrin an va kova. A lo thlen chuan, 'Kuangah khân khung rawh ule, i vui dâwn ang' a ti a. Mi tâng ve bawk pahnihte chuan an rawn zawn a. A lu lama mi zâwk chuan damdawi Ina chil chhakna bur chu a pal palh ta a, a pai ṭuang ṭuang a, a thlauh ta a. A lu chuan lei chu a zu tauh ta chawrh mai a, a rum ta ngul ngul mai a. Khumah chuan an han mut leh vat a. "Tui Tui Tui" a rawn ti chhuak ta loh loh mai a. A harh chhuak leh ta a. Doctor-ten ngun taka an en kawl hnu chuan thlaruk lai hnuah damdawiin chu a chhuahsan leh thei ta a ni.

Ti hian a sawi zêl a: Khatia leiin min han chim a, thir kawngkhar aṭanga chhuak dawrh anga ka inhriat hnu kha chuan, thim deuh rih reihah hian ka kal ta zêl a. Nakinah chuan lui kam hi ka zu thleng a, a reh thup mai a. Rei vak lovah chuan lawng kar ri hi ka han hre ta a, ka hmaah chuan a rawn kar chhuak ta phut mai a, "Chuang rawh le, ka'hruai kai dâwn che a ni" mi ti ta a. Khawiah nge mi hruai a tum tih chu zawh ka duh hle a, mahse ka ṭawng thei tlat lo mai a. Lawngah chuan ka chuanga mi hruai kai ta a Lehlam kan thlen chuan mi kalsan ta daih mai a.

•

Ka hmaah chuan kawng pahnih hi awmin ka hmu a, pakhat chu "kawng zau" a ni a, pakhat chu "kawng zim" a ni a. Kawng zau chu ka kalna tûr a nih avângin ka kal ta zêl a. Ka hma chu thim mup hian ka hmu a, mahse hma lam chu ka pan ta zêl a. A thim tulh tulh mai a. Nakinah chuan ka hma lamah chuan êng hi lo kal hian ka hria a, ka inrin loh hlan chuan Ramhuai lian deuh mai hi a lo lang phut mai a. Ft.7-dâwn laia sâng a ni a, a lu chu thangṭung kawr ang mai, a ha te chu fangra tiat, a mit chu meiling vam tha tak ang mai hi a ni a. Saruak tulh mai hi a ni a, Fei a ngul ngawt pawh ft 15 a sei awm vêl hi a keng a. 'Nangmah hi maw hremhmuna kal tûr chu, hei hi hremhmun kawng a ni tih i hria em? Heta kal tawh chu tumah an chhuak leh tawh ngai lo. Nang pawh chhuah leh tawh inring suh. 'Mi zui rawh' a han ti a. A aw chu Sakeibaknei aw ang mai hi a ni a, a awah ringawt pawh chuan Lenoz-a chu a chhe deuh thaw mai a. Zui loh ngam ni hek lo le, ka zui ta hnak hnak mai a, a thim tulh tulh a, amah pawh chu ka hmu thei ta lo va. A pen ri ringawt chu ka zui ta mai a.

Nakinah chuan a êng chin ka thleng leh ta a. Tichuan Tlâng pakhat ding ut mai hi kan va thleng a, tlâng pangah chuan 'Ka kawng chuan he tlâng dung ut hi a kal tlang a ni' tih hi a lo inziak a. A fei ken chuan tlâng pang chu a han chhu dut dut a, a lo inhawng ta ruak mai a. Ka han lût thla mai chu.. Thla-ai te, mitthi tûr rum ngul ngul te, ramhuai kuk ruih ruih te, leh phung hramte chu a lo ri ta chuah mai a. Chûng kârah chuan kan kal zêl a, Phaizâwl hi kan thleng ta a. Mi kalsan ta daih mai a.

Nakin deuhvah chuan Ramhuai dang a hmaa mi tia pui kha a lo kal leh a. Ani chuan Ngûnhnam bumro deuh mai hi a keng thung a. "Nangmah hi maw hremhmun kal tûr chu, hei hi hremhmun kawng a nih hi. Heta kal tawh chu an chhuak leh tawh ngai lo. Mahse he Phaizâwlah hian Vân rama an chan tak kha thlîr kan phal sak ṭhin a ni" a ti a, min kalsan ta daih mai a.

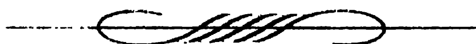
Vân ram thlîrnaah chuan min lo dah a lo ni a. Kum thum kal ta a, ka sual lutuk avânga ka nu thinlung naa thi kha Vân ram kawtchhuahah chuan ka han hmu ta mai a. 'Hetah lo kal rawh' ti hian a kutin min lo hui ṭhin a, mahse kei lah chu hremhmun kawngah chuan char behin ka awm tlat tawh si. Ka han hawi phei chuan Vân khawpui chu a mawia mawi lutuk mai chuan a lo lang ut mai a. Pathian a lalṭhutphaha ṭhu leh nunna tui te, nunna thingte chu ka hmu a. Chutih lai chuan vân pangpâr rimtuite chu thlifim chuan ka hnar thlengte chuan rawn len hian ka hria a. Angelte chuan an ṭingṭang chu an rawn la a, Pathian lalṭhutphah hmaah chuan an han tum ta a. Vânah emaw ka awm ka ti ve hial a ni.

Nuam ka tih ve êm êm lai chuan Ramhuaipa chu a lo kal leh a, 'Tho rawh, kal a hun, tih leh ka naka chhuih chu a han rual a. Zui lo ngam hek lo i, ka zui leh ta hnak hnak mai a. Gate pakhat kan pel a. Gate dang a lo awm a, chu pawh chu kan pel leh a, Gate pathumna chu kan thleng ta a. Gate kotlângah chuan 'HEI HI HREHAWMNA HNUHNUNG BER CHU A NI TA, CHATUAN HI A TAWP VE NGAI LO' tih hi a lo inziak tuar mai a. Gate an han hawng mai chu, Awi ka rei!! meidîl ngal ngat, Kan Bible-in a sawi ang chiah mai chu a ni ta ruih mai a. Hmuh theih zawng zawng chu meidîl hlir mai chu a ni a. Chutah chuan mi tam tak an tla a, meipui kang let tup tup chuan a vawrh vêl chiam hlawm a. An tuihal lutuk hlawm chuan au hla dang nei tawh miah si hlawm lo le? "Tui, Tui, Tui" tiin an au chuah chuah hlawm mai a. Ka hriat loh hlan chuan kei pawh chu meidîlah chuan ka tla ve ta reng mai a.

A sa lutuk awm ngaihna ka hre lo tuihal chuan 'Tui, Tui, Tui,' tiin ka au chhuak ve ta a ni. Mahse vânneih thlâk takin chu chu damdawi in a ni hlauh va, 'Tûnah chuan Vân ram hi a awm ngei a ni tih ka hre chiang ta a. Hremhmun awm pawh chiang takin ka hre ţa bawk a. Hremhmunah chuan ka kal dâwn tawh loh khawp mai hi maw? Ka nunna chu Isua hnênah ka kawltîr nghâl a, Vân ram ropuina leh Vâna Angel zai ka hriat kha ka thinlungah a châm reng a, chu chuan ka Kristian nun hi ni tin mi tichak ţhin a ni', a ti a ni.

Dârkâr 48 Doctor-ten a thi an tih hnuah a lo nung leh a. Hremhmun leh Vânram awm chiang takin a hmuin a hria a ni. Khawvêla inti Cowboy naran kekawr zuih leh lubuk, zu in changa pawr fe fea ţawng ţhin ho hian

Hremhmun kawng an zawh meuh chuan vawiina ṭhiante zînga ḳhawsak ang mai mai chu a nih loh zia an la hria ang a. Nang pawh hi khawtlai hauh lovin thutâwp siam tum ve rawh. Lal Isua ngaihsak lo tute kawng hi zawng rin aiin a zuam awm loh a nia.

BUNG 5

BIBLE CHUNGCHANGA ZAWHNA

1. *Bible hi I sawi zing hle a, thudik a awm tak tak em ni?*

Bible hi mihringten an buaipui vak lohna tûra beitu mi pakhat a awm a, chu mi chu Setana hi a ni. A thlêmna hmanraw pawimawh tak mai pakhat chu mihringin Pathian thu (Bible) rinhlelhna an neih theih ngeina tûra beihna chu a ni. Eden huanah pawh khân Pathian thu awi lo tûra thlêmtu kha Setana bawk a ni. A hna chu vawiin ni thleng hian a la chhunzawm ve ta zêl a, kan lehkha thiam leh mi inzir sâng tam tak zîngah hian rinhlelhna leh rin lohna a awm ta reng a ni. A chhiahhlawh tam tak te hmanruaah hmangin rinhlelhna hi a la rawn siam zui zêl a nih hi.

Bible hi a rin tlak loh a ni tiin mi tam takin lehkhabu tam tak an siam ta. Bible chhûnga thu ziak Pathian thiltihmak tak tak te hi a dik lo a ni tiin an chhuah uai uai mai a. Pathian lehkhabu thu hi dawt a ni tiin ngaihdan tam takte an chher chhuakin pawisa sum tam tak tak sêngin an lo bei tawh bawk a. Khawvel hi siam a nih thu leh a chanchin ziakna leh zirtîrna hi a dik lohzia târlan an tum thin a ni. Television leh Radio leh News Paper-ah hian ni tin kan hmu ta. Sikul leh College zirna thenkhatah chuan Bible hi Pathian thu a nih lohzia te an zir tluk tluk mai le. Hriat thiam a harsain rilru bulbal neih pawh a harsa ta ve ang. Bible hi Pathian thu hlir ziak chhuahna a ni a. Thutak leh thu dik a ni.

2. ***Bible thu ṭhenkhat hi chu a dik hmêl viau va, ṭhenkhat te hi chu dika han pawm tlak tak tak chu a ni emaw?***

Bible thu thenkhat hi dika kan pawma thenkhat dik lova kan pawm leh si chuan a eng lai ber hi nge dik a, a englai hi nge dik ta lo tûr chu? Mi thenkhatin dika an ngaih lai kha keiin dik lovah ka ngai mai thei a, dik lova kan ngaih ber lai pawh hi a inang lo nuai ang a, dika kan ngaih laite pawh a inang lo thluah mai ang Genesis leh Zâwlnei lehkhabu ziakte hi dik lovah lo dah ta ila, Chanchin Ṭha bu pali Matthaia, Marka, Luka, Johana ziakte hi a dik lo ve mai thei a ni. Lal Isuan "Keimah hi kawng leh thutak leh nunna ka ni" a tih pawh hi dik lo a ni mai dâwnin a lang. Mi ring chuan chatuana nunna a nei tawh tih pawh hi a dik lo thei mai dâwn asin. Mi a rinnaa a buai phawt chuan chian lohna a nei a, Rin chu harsa tak a ni.

Miten Bible hi innghahna tlâka an ruat loh chuan Bible-a Pathian chu rin harsa tak a ni. A thu pawh rin tlak a ni tih an hre thei lo vang. Setana hlauh ber mai chu, ama thuhnuaia mihring awmten Bible thu hi a dik a ni tih an hmuhchhuah a, Isua Krista avânga Sual laka chhanchhuaha an awm leh Chhandamtu Lal Isua an pawm hi a ni. Pathian thu hi a englai mai pawh hi thudik leh pawm tlak a ni a, a rintlak bawk a ni. A chhan chu Pathian thâwkkhuma ziak, zâwlnei leh a mite hmanga a ziak a ni a, Pathian dawthei lo, rinawm, engkim tithei leh hretu ngei atanga chhuak a nih avângin. Setana chhiahhlawh khawvêl mihring pawha mi thiam pui pui te hmangin rinhlelhna kawng te chu dapin lehkhabuah te ziak dep dup mahse; Pathian thu hi chu a pangngai reng fova, a danglam ngai lo.

Lehkhabu pakhatah chuan Bible hi sawisel hlawh ber, chin nasat ber a ni. Hêng avâng hian a thu thiltihtheihna leh a hlutna chu a bo chuang lo. Tûn thleng mai hian ram tinah mi maktaduai engemaw zat chuan Bible hmang hian Pathian an la hmu zêl tho mai. Ring lotute hi awm mah ṡela, ringtute tân chuan chatuan ro hlu ber chhar chhuahna hmanrua a la ni zêl a ni.

3. ***Pathian thâwkhum tih kha engnge a awmzia?***

Pathian thâwkkhum tih chu Pathian kâ atang ngeia lo chhuak, Pathian kâa thu tin chhuak tih ang kha a ni. Pathian thu mihring ka hmanga sawichhuah emaw mihring kut hmanga ziak chhuah tihna a ni. Thâwkkhum tih chuan (theonuptos Gk) Pathian thu ama kâ ngeiin a thawk chhuah tihna a kâwk a, Pathianin Bible thu tinrêngte hi a thaw chhuak a, khawvêl a siam laia a thiltihtheihna kal chhuak ang khân a thu chu a kal chhuak a ni.

4. ***Bible thu hi tute ziak nge ni a, engtia ziak nge a nih?***

Bible hi mi 36 leh 40 vêlin an ziak a ni a, a ziak hun pawh kum 1600 dâwn lai a awh a ni. A ziaktute hi hnathawh hrang hrang nei te, hun hrang hranga chêng leh hmun hrang hranga awm te an ni. Mahse an thil târlan tumte leh thupui chu a inang vek mai, Isua chanchin leh mihring chhandamna târlan an tum deuh ber a ni.

Bible ziak tûr hian mi pathum- Pathian, Thlarau Thianghlim leh mihring an inrawlh vek a:- Pathianin tum nei ranin Bible ziak tûr hian mi chi hrang hrang te a thlang a, a ziaktu te hian thiamna hrang hrang an neih avângin

Bible hian mihring khawsak dân hrang hrang a lo sawi chhuak a ni. Pathian chuan mihring thinlungah a thu ziak tûr a hriattîr a, a sawichhuak thin a ni. Thlarau Thianghlim chuan a ziaktu mihring te chu a thunun a. a awmpui tlat a, Pathian thu ni lo, a kalh zawng emaw ziak lo tûrin a vawng a. Thlarau chuan a ziaktu thinlungte chu a tifing var a, hriat rêng theihna a pein leh dik taka sawi chhuah theihna nei tûrin a pui bawk a. Chuvângin Thlarau Thianghlim chu Bible chunga thuneitu pawimawh ber a lo ni ta a ni.

A ziaktu atân mihring hi Pathian hmanruate an ni. Mihring hawrawp hmangin, mihring tawng leh ziak dân hmangin Thlarauvin a hriattîr ang zêlin an ziak zâwk a ni. Anmahni phuahchawp mai an ziak ngai lo Pathian hnêna an dawn ang chu an ziak zêl a, Bible-ah hian 'Lalpa thu chu ka hnênah a lo thleng a' tih hi vawi 3808 kan hmu a ni. Tichuan Pathian thu tinrêng te hi Pathian thâwkkhum vek an ni a, chu chu Pathianin ziak tûra a pêk leh hrilh vek chauh chu an lo ziak ta a ni. An thu ziakte chu thlarau thianghlimin a nemngheh zêl avângin Pathian lehkhabu pumpuite chu Pathian thu vek an lo ni ta a ni. Sam ziaktu chuan 'I thu hriattîrte chu kumkhua atân a fel a ni' a lo ti ta a ni(Sam 119:114). Chuvângin Pathian thu hi a dik a, a rintlakin innghahna tlak a ni.

5. *Bible thu chu a rintlâk takzet maw?*

Bible-a Pathian thu hi a rintlak tak zet a, rinhlelhna tel hauh lovin a dik tih i chiang tûr a ni. A englai pawh hi Pathian thu a ni tih i ring thlap bawk tûr a ni.Bible a Pathian thu inziakte hi a rintlakzia sei deuhin ka han ziak teh ang.

(a) Bible hi mihringte hnêna Pathian inpuan chhuahna a ni:-

Pathianin mihringte hnênah inhriattîr a duh a, ama chanchin ngei min hrilh a, a tapa chanchin te, ngaihdamna leh chhandamna te, hlimna kawng te, nun mumal tha zâwk te, vân ram kawngte min kawhhmuh a duh a ni. Pathianin kaihhruai na dik lo leh a chanchin rinawm lo hmangin mi a hriattîr lo vang. Eng zirtîrna pawh hi se, Pathian thu ang a nih loh chuan Thudik a awm lo. Bible chuan Pathian thu a nihzia vawi tam a lo hauh tlat tawh ani.

(b) Kan Lal Isua ngei pawh khân Bible-a Pathian thu hi a ring a ni:-

Mi thenkhatinThuthlunghluia Pathian thute hi rintlak loh va an ruat laiin, Lal Isua chuan vawi 80 lai thuthlunghlui thu hi a rawn hmang a ni A chang chuan thil lo thleng leh mi chanchin atangte pawhin a la ve bawk thin. Jona chu Nghapuiin a dawlh tih hi a ring a ni.

Pathianin a tîrin Adama hi a siam a ni tih a ring. Tui let hi awm ngei a ni tih leh Nova leh a chhûngte chu chhanhimin an awm tih te, Pathian rorêlna chuan Sodom leh Gomora te chu a tichhe vek tih a ring. Pathian lehkhabu thu ban theih a ni si lo (Joh. 10:35). Setana nêna an intawn tum pawh khân Thlarau ngunhnam Pathian thu kha hmangin 'Hetiangin ziak a ni, Hetiangin ziak a ni' a ti thin. Lei leh vân hi a boral hma loh chuan Dân thua mi chhunhan tê tak tê emaw pakhat mah a boral tawp lo vang, a zaa a thlenkim hma loh zawng' tiin a sawi, (Mt. 5:18). "Tupawh mi duh lova ka thusawite vawng lo chuan thiamloh chantîrtu pakhat a nei a ni: *ka thusawi kha;* kha mi thu ngei khân nikin niah chuan amah chu thiamloh a la chantîr ang" (Joh. 12:48) a ti.

(c) Bible hi Pathian thu ngei a nihna a târlang a ni.

'Pathian thu ka hnênah a lo thleng; 'Lalpan a ti' 'Lalpan a sawi' tih te hi vawi 3808 lai Thuthlunghluiah ringawt hian kan hmu a ni. Davida pawhin 'Pathian Thlarauvin ka hnênah thu a sawi a ti. Thu hrilh lâwk rêng rêng hi mihring thua chhuak a ni ngai lo va, miten Thlarau Thianghlim tirhin Pathian hnên ata an sawi zâwk thin a ni' (II Pet. 1:21) tih thute hi kan chhiar tawh ngai em? A awmzia chu zâwlnei ropui Isaia te, Jeremia te, Ezekiela te hian anmahni duh dan leh ngaihdanin an ziak a ni lo. Thlarau Thianghlimin a luah a, Pathian duhzâwnga hruaia awmin an ziak thin a ni. Khawngaihna lo thleng tûr hrilhlâwktu zâwlneiten Krista Thlarau anmahnia awm chuan, Krista tuarna tûrte leh chu mi hnua ropuina lo awm tûrte chu a hriatlâwktîr a. Hêngte hi keimahni tân ziak a lo ni reng mai. Tûnah Lal Isua chu lo kalin, kan tân a thi ta ngei a, Bible kan chhiar atangin fiah takin kan hre thei ta a ni.

Pathian lehkha thu tinrêng hi Pathian thâwkkhuma pêk a ni a, zirtîr kawngah te, thiam loh chantîr kawngah te, zilh kawngah te, felna kawngah te, zirtîr kawngah te a sâwt bawk a ni (2 Tim 3:16) tiin min hrilh a. Bible chuan Pathian thâwkkhum a nihzia hi a hauh tlat a, Lal Isuan 'In hnêna ka thu sawi hi Thlarau a ni a, nunna pawh a ni' a ti (Joh. 6:63). Lal Isua thu sawite chu Bible-ah chauh hian chiang takin ziak a ni a, Bible hi lehkhabu naran chu a ni lo. A nung tlat a ni. Pathian thu chuan nunna min pe thei. Pathian thu chu a nung a, thil a tithei a, khandaih hriam tawn eng ang ai pawhin a hriam a ni(Heb. 4:12).

Isaia 8:20-ah chuan Pathian thu pawimawhzia kan chhiar a, 'Dân thu leh hriattîrna thu chu râwn tûr a ni' tiin. Chu mi thu ang zêla an sawi loh chuan an tân khua rêng a vâr thuai dâwn lo. Pathian chanchin zirtîrna zawng zawng hi Bible-a Pathian thu nên a inrem ngei ngei tûr a ni

(d) Apostol-te pawhin Pathian Lehkhabu thu hi an ring:

Thuthlung hlui atangin thu tam tak an la a, an zirtîr a, an ring bawk a, Lal Isua ngei pawh khân a thih hma khân an zirtîrna dikzia te chu a lo hrilh tawh a. "Thlamuantu Thlarau Thianghlim Pain ka hming a rawn tirh tûr kha, chu mi chuan engkim a zirtîr ang che u, in hnêna ka sawi zawng zawng a hriat chhuahtîr ang che u" (Joh. 14:26). Chu mi hnu lawk chuan heti hian a sawi leh a 'Nimahsela amah Thlarau dik tak chu a lo thlen hunah chuan thutak zawng zawngah chuan a hruai lût ang che u; ama phuahchawpin thu a sawi dâwn si lo. Thu a dawn apiang chu a hrilh zâwk ang, thil lo thleng tûrte pawh a hriattîr ang' (Joh. 16:13) tiin a lo tiam bawk a. Apostol-te chuan hêng thutiam zawng zawng hi hre rengin Pathianin anmahni hmangin Bible Thuthlung Thar hi an ziak a ni tih an hre reng a ni.

(e) Bible (Pathian thu) hi tihboral theih a ni lo:

Mi engzat chiah hian nge Bible hi tihboral lo tum tawh le? Kum sang tam tak liam tawh, Krista pian hma daih a, Jehoiakima lal lai atang khân tih chimih tumna hi a lo awm tawh thin a. Mahse Lalpan Jeremia hnênah a thute chu lehkha pheka ziak tûr leh Israel mite zawng zawng hnêna chhiar tûrin a hrilh a. Lal chu he mi thu ngaithla tûr hian a lo kal a, lehkha hlai tak mum chi a chhûnga Pathian thu ziak awm chu la tûrin a tîr a, phek

thum lek a chhiar hman tih chuan Lal chuan lehkhabu zial chu a zai thler ta kawk kawk mai a, meiah a rawh ta mai a. A zavaia meia rawh chu a tum a, mahse Pathian thu chu a nung reng tho mai. Jeremia ngeiin a ziak kha tûnah chuan khawvêl pumpuiin kan chhiar theih tûrin tawng hrang hrangin hmuh tûr a lo awm ta.

Chu mi atanga kum 2000 hnu chuan mi pakhat hnênah Chanchin Ṭha Johana ziak hi pêk a ni a, a thinrim êm êm mai a, a halral ta vek mai a. Lehkhabu petu chuan "Kha, Pathian thu i halral ringawt mai a" a ti a. Chu mi zân chuan chu tlangvâl chu a muhil thei ta tlat lo mai a. A tuk zîngah chuan a tho va, lehkhabu zawrhnaah a kal a, Bible chu a lei ta a. Tichuan Bible chu a chhiar ta char char mai a. Pathianin a hnênah thu a sawi a. Isua Krista chu neiin a lo piang thar ta a, Kristian a lo ni ta a ni.

Kum zabi 18 lai khân French mi ropui leh hmingthang, Pathian awm ring lotu leh Pathian dodâltu Voltaire chuan tûn atanga kum 100-ah Bible hi hmuh tûr a awm dâwn tawh lo a ni a ti a. Nimahsela Voltaire-a In hmunah chiah khân France ram Bible chhut chhuahna hmunpui ber chu a lo ding ta luah mai le. Kohhran siam that hma kum engemaw zât liam taah khân Bible khawih ringawt pawh hi thihna a ni tia insawithaihna te a lo awm thin a. Mite hian Bible hi dodâlin emaw tihboral tum hian an lo bei nasa hle tawh chungin khawvêla lehkhabu hralh tam ber a la ni to mai. A chhan chu Bible hi a nung a, thil a ti thei a ni, Lal Isuan, "Lei leh vân a ral ang a, ka thu erawh chu a ral lo vang" a ti (Mt. 24:35).

(f) Pathian chauhvin thil lo thleng tûrte a hre thei:

Bible-ah hian thil lo thleng tûr hrilh lâwkna tam tak kan hmu a, thenkhat chu kum 100 lai kal taa lo hrilh lâwk tawh te, thenkhat chu Kum 1,000 dâwn liam tawh a lo hrilhlâwk tawh te an ni a. Thenkhatte chu a thleng tawh a, tam tak chu kan-mit hmuhah hian a thleng mêk a, hêngte hi Pathianin a lo ziak lâwk vek a ni. Pathian lo chu tunge thil lo thleng tûr hrilhlâwk thei le?

Krista pian hma kum za engemaw zâta hrilhlâwkna thu te chu i lo en teh ang aw:- Zâwlnei Mika khân chhandamtu lo kal tûr chu Bethlehem khaw tê taktêah a lo piang dâwn tih a lo hrilhlâwk tawh. (Mika 5:2) Lal lo piang tûr chu Jerusalema khawpuia Lal inah ni awm tak a ni ale. Zâwlnei Zakaria pawhin Lalpa chu tangkaraw 30-in an hralh ang a, a pawisa chu Belvawtu ram leina atân hman a nih tûr thu a lo hre lâwk vek a, a sawi chhuak a ni (Zak 11:12-13). A hrilh lâwk ang chiah hian a thleng dik a nih kha. Lal Davida pawh khân Isua Lalpa chu a kut leh ke khenbeh a nih tûr thute a lo sawi lâwk diam tawh a (Sam 22:6). Khenbeh tih te hi an ni hun lai kha chuan hriat rêng a la ni lo. Mipuiten a puante chu an insem dâwn tih te engtinnge a lo hriat lâwk chu le? (Sam 22:18).

Isaia chuan vuak leh chil chhakin a la awm dâwn zia te a lo hmu lâwk vek zu nia (Is. 50:6) Amah hêktute lakah chuan a ngawi reng dâwn tih te a hre lâwk vek a ni (Is.53:7) Mi hausa thlânah phum tûr a ni tih engtinnge a lo hriat lâwk vek chu le? Mihring tumahin an hre thei lo. Pathian chauh hian thil kal tawh leh thil thleng mêk tûr te leh lo la thleng tûr zawng zawng hretu chauh hian a sawi lâwk thei a ni. Pathian mithianghlimte,Thlarauvin

a hruaite leh tirhte chuan Pathian thu chu Pathian thâwkkhuma pêk vek a nihzia an hriain a tilang chiang êm êm a ni(Pet.1:21; II Tim. 3:16). Hêng ka han sawite hi tlêm te chauh a ni a, a dang pawh tam tak a awm a ni. Pathian Chatuan mi hian a thu chhuak rêng rêng chu kan Bible chhûngah hian min lo khung sak vek a, Bible hi a rintlakin a daw thei lo a ni.

(g) Bible chuan nun a tidanglam thei:

Lal Isuan 'In hnêna ka thu sawi hi Thlarau a ni, nunna pawh a ni' a ti a (Joh.6:63). Bible thu hi a nung a, thil a tithei a, Pathianin thlarau lama thi te chu he mi thu hmang hian nunna a pe thin. Mi tupawh a sualna atanga Chhandamtu Isua hnêna a lo kîr hian Pathianin a thu hmangin an mamawh te a hriattîr a, a fapa rinna avânga nunna an lo neih theihna tûrin. Pathianin Bible thu hmangin mihring tharah a siam a. "Tupawh Kristaa a awm chuan thil siam thar a lo ni a, thil hluite chu a lo ral ta a, ngei teh u, a lo thar ta (2 Kor. 5:16). Bible hian alawm Krista chanchin zawng zawng min hriattîr thin chu ni. Bible thu hmang bawk hian Thlarau Thianghlimin Krista hnênah min hruai thîn.

Pathian chuan Bible hmang bawk hian Kristiante nunah a hna chhunzawm zêl tûrin min kawhhmuh a, ni tin Bible chhiarin, zirin, inchâwmin, rinnaah chuan tihchaka awmin, kan inchher lian thin a ni.

Bible hian Pathian hmaah mi sual kan nihna te, mahni thatna leh sakhaw mina te chuan chhandamna min thlen loh zia te, mi sual thiam loh chang ni mah ila Pathian khawngaihna avâng chauhvin rinna avânga thiam channa min kawhhmuh a. Rinna avânga Pathian faa vuah

kan nihna te, thil tha tûr leh Lalpa Isua tâna nung tûr kan nihna leh Chanchin Ṭha hril tûr kan nihna zawng zawng min hrilhin min hriattîr a ni. Isua rin avânga chatuan nun neih theihna te min kawhhmuh zêl a, nun tidanglam theitu a ni.

Kum 386 A.D. vêla mi hmingthang leh Pathian thu thiam Kohhran hruaitu ropui Augustine pawhin hun reife chu Pathian a lo zawng a, mahse a beidawng êm êm mai a. Sual duhna leh tih châkna a neihte kha a thi thei chuang si lo va, a la awm zêl si avângin leh sual hneha a lo awm zêl si avângin a beidawng a ni. Ni khat chu aw a hria a, 'He lehkhabu hi keu la chhiar rawh' tiin aw chuan a hrilh a. Bible chu a han la a, Rom 13:11-14 hi a han chhiar a. Sual atang chuan a nun a lo harh chhuak ta a. Kristaah chuan innghatin (ringin) a hahchawl ta a. Chu mi atang chuan Pathian chu chiang takin a hmu ta a ni.

Martin Luthera Prostestant Kohhran dinchhuaktu hi a sualna avângin Pathian dik leh fel famkım hmaah chuan thiam loh chang a ni tih a inhre tlat thin a. Pathian tihlâwm a han tum thin a, mahse a ngaihtuahna a la sual tho si ziate leh a thiltiḥ la sual cheu zêl maite chuan thiam loh a chantîr tho mai si. Nikhat chu University-a zirlaite a zirtîr laiin Rom 1:17 hi a zirtîr ta a. Sawifiah tumin reife chu a han ngawi vang vang a, a mangang deuh hlek a. A tâwpah chuan a awmzia chu a hre chiang ta. "Pathian felna chuan kawr kan hak ang hian min tuam a, chu mi avâng tak chuan mi felah min lo chhiar thei hi a lo ni" tiin a hrilhfiah thei ta. Luthera chuan ama thiltih thata Pathian tihlâwm a lo tum thin te chu bansanin Krista felnaah chuan a innghat ta zâwk a, thlamuanna tak tak chu a hmu ta a ni.

John Wesley-a Pathian thu hriltu hmingthang tak pawh Pathian ngaihdamna hi chang lovin a inhre tlat mai a. Mahse Isua Krista hi khawvêl tan mài a thi ni lovin ama tân ngei a thi a ni tih a Bible chhiar atangin a hre chiang thei ta.

Buddhist hruaitupa Taisei Michihata pawh Pathian dik zawng chhuak tûrin thil tih that tinrêng leh tuarna tam takte chu a lo tuar chhuak tawh a. A tâwpah chuan Isuan Bible hmangin a hnênah thu a sawi ta. Rom bung riat châng sawm thum leh pahnih (Rom 8:32) hi a han chhiar ta a, "Ama fapa ngei pawh zuah lova, kan za aia petu chuan thil zawng zawng pawh athlawnin min pe tel lo vàng em ni" tih hi. Michihata chuan a Temple a chhuahsan vat a, Baptisma a chang a, Pathian thu hrilin kum 25 lai chu a hmangral ta a ni.

Bible chhûnga Pathian thu hian kan ngaihtuah phâk bâk hian mihring thinlung hi a hnehin Pathianin kan hnêna thu a sawina pawh hi a ni tlat a ni. Chuvângin inghahna tlak, rintlak, fiah dawl, thutak leh nunna min kawhhmuhtu dik tak chu a ni e.

Bible Pathian: Bible hi a dik ngei a ni tih hriat hi a pawimawh hle. A thu mal tin hi Pathian thu a ni tih hriain innghah nân kan hmang thei dâwn a ni. Lal Isua ngei khân Pathian lehkha in chhiar ngun thin, a chhûngah chatuana nunna awmin in rin avângin; chung lehkha thu chu ka chanchin hriattîrtu chu a ni si a. Nimahsela nunna nei tûrin ka hnênah in lo kal duh si lo' a ti a (Joh. 5:39). Bible-a Pathian chauh hian nunna a pe thei che a ni. Tupawh a hnêna lo kal apiangte chuan nunna an nei, amah nei tûrin a hnênah i lo kal ve dâwn em? Fapa neitu

chuan nunna chu a nei, Pathian fapa nei lotu chuan nunna chu a nei lo' (I Joh. 5:12). Nunna chu i nei tawh em? I neih loh chuan Nunna Krista chu tûnah ngei hian pan ve rawh

6. ***Pathian hi a 'awm tak tak maw? Pathian awm hi ka ring mang hlei nèm.***

Mihring hian a thil hmuh theih loh te, kuta a khawih theih loh te, taksa lama a hriat na zûng/zâmin a hriat theih loh thilte hi rin harsa a ti êm êm thin a, rin pawh a ring thei lo a ni. 'Khawvêl mi chuan Pathian Thlarau lam thilte chu a lâwm thin lo, ani ngaih chuan âtthlâk a ni si a; Thlarauva hriatfiah a nih avângin a hre thei lo rêng rêng a ni. (I Kor. 2:14). Kan Bible pawh hi Pathian a awm ngei a ni tih finfiah tumna lehkhabu a ni lo. Pathian hi a awm ngei a ni tih hre chiang sa vekin, a tawngkam hman hmasak ber pawh, 'A tirin Pathianin lei leh vân a siam a (Gen. 1:1) tiin a sawi nghâl mai a Pathian a awm lo titute hi mi a an ni tih Bible chuan min hrilh nghâl tawp mai a. Mi a chuan a rilruin "Pathian rêng a awm lo" a ti a (Sam 14:1).

Pathian hi a awm ngei a ni tih Bible-in min hrilh dan chuan-

(i) Thil siamah a inhriattîr: 'Vânte khian Pathian ropuizia chu a hriattîr a, boruak zau tak khian a kut chhuak chu a lantîr thin a' (Sam 19:1). 'A thil hmuh theih loh' a chatuan thiltihtheihna leh a Pathianzia chu khawvêl siam tirh ata fiah taka hmuhin a awm a, thil siamah chuan a lang a ni, chuvâng chuan chhuanlam tûr an nei lo' min ti a ni (Rom 1:20). 'Aw Lalpa, luipuite chuan an aw an chhuah a, luipuite chuan an ri nasa tak chu an chhuah a;

Tui tam tak aw te aiin, tuifinriat fawn chak takte ai pawhin, chung lama Lalpa chu a chak a ni. I thu hriattîrte chu a rinawm êm êm a (Sam. 93·3-5).

(ii) Bible-ah a inhriattîr: Kan Bible pumpui mai hi chhiar ila, Pathian awm ngei zia finfiah hi a tum ber ni lo mahse, Pathian a awm ngei tih erawh chu thil chiang sa leh rinhlelh rual a nih lohzia chu a lang nghâl a ni. Zâwlneite chuan Pathian thu an ziak leh sawi chhuah chu mi dangten Pathian an hriatna tûra Pathian inlantîrna tûr a ni. Pathian Thlarau chuan Bible thu eng pawh hmangin mi rilruah thu a sawi thei a ni. Bible-a Pathian thu hi Pathian aw a ni a, Pathian pêk a ni a, Pathian dân a ni bawk. A kutah a awm a, a thu chu hmangin a tinung a, a thu ang chiah chuan thil a ti thin a ni. Pathian chu a thu hmangin a inlantîr tawh a, inlârna dang kan phût thei tawh lo vang. Pathian thu hi a nunga thil a ti thei a, khandaih hriam tawn eng ang ai pawhin a hriam a, nunna leh thlarau, ruhtuah leh thling phel hrang khawp hialin a chhun thei a, thinlunga ngaihṭuah leh tumte hi a hre nghâl thei a ni(Heb. 2:12).

(iii) A fapa Isua Krista hmangin a hriattîr: Pathian hmasânga thlahtute hnêna bung tam tak leh kawng tinrênga Zâwlneitea thu lo sawitu khân, hêng ni tâwpah hian keimahni hnênah a Fapaah chuan thu a sawi ta (Heb.1:1,2) Mihring hriattîrna mah kan pawm chuan Pathian hriattîrna chu a ropui zâwk si a. Pathian hriattîrna chu hei hi a ni 'Ka Fapa chanchin ka hriattîr tawh' tih hi (I Joh. 5:9) Hla phuahtuin Pathian rilru a lang Kristain a tih ang khân.

(iv) Kan chhia leh ṭha hriatna aṭangin: Khawvêla piang chhuak tawh phawt hi chuan Pathian hi a awm

kan ring deuh zêl. Bible chuan, "... anmahni leh anmahni danah an inneih chawp a, an thinlungah dân thiltih ziak a ni tih an entîr a, chu chu an chhia leh tha hriatnain a hriatpui a, an rilru te chu a inhnial a, thiam loh a chantîr thul a, thiam a chantîr thul a' (Rom 2:15). Pathian hre phâk lote pawhin minung famkim Pathian tia vuah tlak 'Hriat loh Pathian' tih ang chi te kha a awm ang tih rinna an nei theuh mai (T.T 17:23).

(v) Kan nun hian a hre chiang a ni: Tûn hma chuan mi sual, zu heh, mi hur, zu zuar, uire hmang, tlâktlaina rêng rêng nei lote pawhin Pathian thlarauva pian tharna an chan chiah chuan an nun sual zawng zawngte tâwp sanin Lalpa chu vuanin Lalpa tân mi tangkai leh a chhiahhlawh rinawm an lo ni thei ta te hi chhût chiang teh. Nu leh pa pawhin tihngaihna an hriat tawh rêng rêng loh te hi Pathian chauh chuan a ti danglam thei a ni. Pathian hi a awm lovang tih ring tawh hauh lo tûr khawp hian i thinlungah Pathian khawngaihna hnathawh chu vawiin hian lo thleng hlauh se ka va ti êm. Thlaa American-ho inkâp kaite pawh khân Pathian awmzia chu thu leh hlain an puang chhuak a nih kha.

BUNG 6

PIANTHARNA KAWNGA ZAWHNA TE

1. *Pian thar hi engnge maw a awmzia chiah le? Hlim leh lâwm leh lâm danglamna a ni lo I ti si a.*

Pian tharna hi tawngkam hrang hrang hmangin a sawi theih a. 'Siam tharna' 'thlarau thianghlim siam that leh na' 'mi mal chunga nun thar lo awmna' 'thinlung siam tharna' 'thinlung thar pêkna' ti tein a sawi theih a. (Jer. 24:7, 31:31; 36;25-27,Tit. 3:5). Pian nawn lehna, tisaa, kan nu pum chhûng atanga kan pian chhuahna bâkah Thlarauva pian lehna a ni (Joh. 3:4,9) Mihring tisaa pianna mai ni lovin chung lam atanga pianna, Pathianin a hrinte tihna a ni mai (Joh. 1:13). Rilru lam phûrna, hlimna leh lâwmna mai a ni lo va, Pathian hnathawhna avânga mihringin rilru taksa leh nunna· Krista hnêna a rawn inhlan a, inpêk vekna hmun thlen kher a ngai a ni, Pian thar chu danglamna a ni mai lo va, Thlarau Thianghlim siam tharna, pian nawnna a ni. I piang thar ngei ngei tûr a ni.

2. *Pian thar kher hi a ṭûl lem em ni? Rilru lam ṭhatna hi a tâwk hle mai lawm ni?*

Tûn laia Kristian inti ve zîngah pawh hian pawm zauho an awm a, chûng mite chuan (liberals hote) 'nungchang thatna leh rilru lam siam that deuh zâwkna hi a tâwk mai e' an ti a. Mi ṭhenkhat pawhin 'Mihring hi kan sual lem lo ve hriatna lam a hma kan sawn chhoh zêl

hi chhandamna kan chan theih nân a tâwk a ni' an ti a. Chuvâng chuan mi sual lutuk nih loh va, sual vântlâng ti thin te leh a châng châng chuan thil tha ti vea inhriate chuan Thlarauva pian tharna chang lo pawh hian thlamuan rûkna an nei ve tho thin. Mahse an la thlamuang sual dâwn.

Bible hian Pian thar tûlna a sawi nása hle. Lal Isua ngeiin 'Mi tupawh an pianthar loh chuan Pathian ram an hmu thei lo vang' a ti. (Joh. 3:3-7). Chuvângin thlarauva pian kher kher hi a ngai a ni. Tisaa kan pian chhuah vena ringawt hi chuan vân ram min thlen thei si lo. 'Siam tharna lo chu serhtan hi engmah a ni lo va, serhtan loh pawh engmah a ni hek lo' (Gal. 6:15). Thlarauva pianna kher a nih loh chuan kan danglam, kan sual lutuk lo, thatna eng eng emaw kan lo nei ve, biak inah pawh ka inkhâwm ve fo tih mai mai hian awmzia a nei lo. Thlarau lam tehnaah chuan i tling lo a ni e.

Bible chuan 'Kan thi ngei ngei tûr niin min hrilh a(II Sam. 14:14). Mihring tân vawi khat thih ruat a ni' (Heb. 9:27). Kan zain Pathian hnênah Mahni chanchin kan sawi theuh dâwn (Rom 14:12). Thianghlimna lo chuan tumahin Lalpa an hmuh dâwn loh avângin (Heb. 12:14) leh mahni kan intihthianghlim theih si loh avângin Pian thar hi kan mamawh ta a ni. Kan felna ber pawh Pathian tân thil tenawm a lo ni si. Pathian mizia thianghlimna chu chang tûr chuan Pathian mizia kan neih a lo tûl ta. Chu mi nei tûr chuan piantharna chu a ngai a, hei hi vânram luh theihna kawng awm chhun chu a ni.

3. *Engtinnge ka pian thar theih ang?*

Engtinnge nun tharin ka nun theih ang tih hi tûn lai mi tam tak thuzawhna a ni thin a, kum 2000 dâwn lai atang tawh khân an lo zâwt tawh a. Nikodema Judate hotu pakhat sakhaw mi leh mi fel chungchuang, sawisel kai lo ber pawh khân a ngaihna a hre lo va, a lo buaipui ve tawh a ni. Bible chuan 'bawhchhiat leh sualte vanga thi in ni' min ti a (Eph. 2:1). Suala thi tawh i ni a, i pianphungah "thi" i lo ni rêng rêng mai a. Nun thar siam thei i ni lo rêng rêng a. Nun fel i chhuah thei lo. Mi tam takin piang thar si lovin nun tha leh thianghlim tih chhuah an tum thin, mahse an hlawhchham zêl a ni. 'Sual chuan thihna a hring thin a' (Jak. 1:15) kan vai hian Thlarauvah mitthi kan ni.

Kan piangphung pangngai chuan Pathian a rem thei lo va, Pathian dân angin a awm thei lo (Rom 8:7). Pathian rawng a bâwl thei bawk hek lo kan nunphung hi chhe lailet der a ni. (Jer. 17:9, Is. 1:6) a, keini lo tuai thar mai theih pawh a ni lo. Kan mihring hluiah hian Pathian pawm tlak pakhat mah a awm lo, Krista zui tûrin a chak lo lutuk a ni. 'Tisaa awmte chuan Pathian an tilâwm thei lo va (Rom 8:8). 'Keimahah (chu chu ka taksaah tihna a ni) thil tha rêng rêng a awm lo' (Rom 7:18). An hrawk chu thlân inhawng a ni a, an leiin bumna thu an sawi a, an kam chhûngah rûl tûr a awm a, an kâ chu ânchhe lawhna leh thu khain a khat a. An ke chu thisen chhuah tûrin a pen chak a, an kawngah chuan borâlna leh hrehawmna a awm, an mithmuhah Pathian tihna rêng a awm lo (Rom. 3:13-18) a ti.

Chutiang chu i dinhmun dik tak a ni a, engtinnge i in siam that theih ang a, engtin nge i tihdanglam theih ang? 'Tisaa piang apiang tisa a ni' Negro mi hangin a vun a tidanglam thei lo va; Sakei pawhin a zia a thup thei em ni? (Jer. 13:23). Chuvângin Isuan i insiam thar theih lohzia leh i insiam that theih loh dân te, i danglam theih lohzia te a hriat tlang sak sak vek che avângin 'I piang thar ngei ngei tûr a ni' a ti che a ni Mihringa piang i nih avângin eng ang pawhin lo insiam thain lo intidanglam thin mah la, Vânram i lût dâwn chuang lo va, Lalpan a pawm lo che. Thlarauvah i pian a, Pathian nunzia chu i tawmpui a ngai a ni

4. *Engtinnge Pathian nun chu ka ṭawmpui theih ang?*

Lal Isuan 'Nangni thawkrin. leh phurrit phur zawng zawng te u, ka hnênah lo kal ula keiman ka chawlhtîr ang che u' a ti a (Mt. 11:28). A hnêna kalte chu thil a lo tihsak thîn. I piang thar tûr a ni a tih pawh hian mihring chu amahin a inhring chawp thei lo a ni tih chu a hmu vek a; engemaw tihsakin kan awm dâwn a ni tih a ҫhiang sa reng mai. Pian tharna hi Thlarau Thianghlim hnathawh a ni a, nangman tih theih engmah i nei lo. 'Nimahsela amah (Isua) lâwm apiangte chu, an hnênah Pathian fate nih theihna tûr a pe, a hming ringtute chu; chûng mite chu thisen hrin an ni lo va, tisa duhzâwnga hrin an ni hek lo, mipa duhzâwng pawha hrin an ni hek lo, Pathian hrin an ni zâwk e' tiin Bible chuan min hrilh (Joh. 1:12-13) a ni.

'Isua hnên pan' tih te, 'Isua lo lâwm' tih te 'Isua rin' tih te, 'Isua pawm' tih te hi awmze inang tawngkam hman inang lo mai a ni. Isuan a hnêna lo kalte chu amah

bawkin chawlhna pêk a tiam a. Tupawh amah lâwm apiangte chu Pathian Fa nihna a lo pe nghâl a ni. Khawvêl miten amah an hnawl laia, a Fapa neih chhun lo lâwmtute chungah chuan fa nihna pêk nghâl hi a nuam tih zawng ber a ni. Amah lâwm a, ring duhtute leh lal leh chhandamtua pawm duhtu chu, a pawm rual rualin an tûn hma lam sualna zawng zawng chu a theihnghilh sak nghâl vek a ni. "An sualna leh âtnate chu ka hre reng dâwn si lo' a ti a, athlawna thiamchantîrin an awm ta. Pathianin mi felah a lo chhiar ta. 'Amahah chuan Pathian felna kan lo nih theihna tûrin sual rêng rêng hre lo chu Pathianin keimah ni avângin sualah a siam a' (2 Kor. 5:21).

Mi fel, sualna nei rêng rêng lo angin min lo dah ta a nih chu.!!! 'Thihna ata kan chhuaka nunnaah kan lût ta' (Joh. 5:24). A va mak in a va ropui êm. He mi nunna hmutute chuan 'Thiamloh chan ka hlau tawh lo vang, ka pa lung a awi ta' an lo ti thei ta a ni. A fapa lo pawmtu chu Pathianin a hmaih thelh ngai lo. I aia tuartu Lal Isua hi lo hnawl thin tawh mah la, vawiin hian i hnênah thu a rawn sawi a. Amah lâwmtute mi felah a pawm leh duh che tih a rawn hriattîr leh che a nih hi. Kan Pathian hi khawvêl ropuinaah te, hausaknaah te, a lâwm ber lo. A fapa neihchhun lo lawm hi a lâwmna ber a ni a, kan chan phâk ngai rêng rêng loh tûr Pathian fa nihna chu min hlan nghâl a, A fapa duhah min pawm ta. A va lâwmawm êm! A va hlim thlâk êm.

5. ***Ka piang thar thiam tlat lo.***

Ka piang thar thiam lo i ti amaw? Nanga thiam thìla lo neih chi a ni hlei nem. Engemaw ti taka zu awm i tum deuh a ni maw? Pian thar hi thiam leh thiam loh

lam a ni lo. Pian tharna hi thlarau hnathawh a nih avângin nangma lam lo thiam thil a ni lo. I tih theih chu awm ve sela i zu zir thiam mai tûr ale. Pathian hnathawh liau liau a nih avângin mihring lam inchhuan vena tûr a vang hle, Mihringa Pathian hnathawh lo lang chu a ni mai. Pian tharna chu Isua Krista rin avângin a hmuh theih a, 'thil tih' tûr lam min hrilh lo va, 'ring' tûrin min hrilh zâwk a ni. (Amah rin, amah pawm, amah lo lawm a ngai. Thinlung lam chet chhuahna a nih chu.

Pian tharna dinhmun thleng tûr chuan Mihringin Pathian hmaah mi sual, thiam loh chang, Pathian hremna hmabâk a ni tih a inhria a; chu dinhmun chu hlauhawm tak a nih avângin a awm hmun chu chhuah san duhna a neih a ngai a. A dinhmun chu a derthawn êm avângin himna Krista chu pan a duh ngei a ngai. Thil dang zawng zawng aiin Krista chu a nuna Lalbera a sâwm luh a ngai a ni. Miin a thinlung tak taka Lalpa duhna a neih chuan khawvêl thil dang zawng zawng chu malmâk vek phal thlapin pawimawh leh mamawh ber Isua hnêna a invawm luh a, duhthlannaa a thlan tawp a ngai a ni. Khek awm hlek lovin Isua hnênah inpe rawh le.

6. ***Kei zawng ka harsa bîk em mai.***

Mahni hi mi dangte aia harsa lutuk bîka inngaih a awl khawp mai. Setana hnathawh a ni thei tlat a ni. Nimahsela Pathian tân chuan thil harsa lutuk a awm lo (Jer.32:17,27). Keimahni min chhandam tûrin a bân (kut) a tawi lutuk hlei nem. Keimahni lam tih tûra kan ngaih hian harsain kan hria a, mahse Pathian tih tûr a ni a, ani tân chuan harsa lutuk a awm ve lo. I thinlung chhûngrilah ngaihtuah buaina i nei a, nangmah inchin fel i tum rilru

tlat a nih kha. Nangmahah engemaw lo thleng tûrah i ngai a, i ngaichâng reng a, mahse engmah a thleng thei si lo. Danglamna engemaw awm tûrin i beisei a, i duh angin i danglam thei si lo. Mi dang piang thar intihlim leh lâwm hmêlte i hmu a, chutianga awm chu i chak ve si a, tûnah mai hian i chang thei si lo va, i buai a nih kha. Nang kha harsa bîk leh zu inngaihtuah chhuak zo lova inhriatna i nei a. Mi dangte lah chu Isua hnênah an inpe sung sung mai si a. i chhuah theih lawk loh avângin i mangang a, harsa i ti a ni.

7. Ni e, Keima lamah tum dân ka nei ve tlat alâwm.

Nangman tum dân i lo nei lâwk ve tlat hi i buai a ni. Piangthar ta la, engtia awm ve nge i tum rêng rêng! Thinlung lam thawl hawk leh vâr hawk leh mittui hial pawh han tla ve tûrah i inngai tlat a ni lo maw? I tum dân lam hi chu a dik lo a ni. Pathian thuin i tâna pianna kawng leh chhandamna kawng a sawi.chu a neih theih dân tûr pawh kan sawi tawh kha hre reng la, chutah chuan ding rawh. Ngaihtuah dân leh tum dân hran nei tawh rêng rêng suh. Mihring chuan chhandam lo ni ve mai tûra lo inngaih dân a nei a, mahse chu chu Pathian chhandamna siam dân nên chuan a inang tlat si lo. Keini a hming chauhva Kristian zîngah phei chuan mahni lo chhût leh ngaihtuah dan dan chuan piang thara lo inngai vek tawh kan ni duh hle. Mahse Pathian thu sawi dân a nih loh avângin an phet leh nge nge thin a ni. 'Ka lama tang lo chuan mi do a ni' (Mt.12:30) a tih ang khân Pathian thuin hetiang hian a sawi a ni ka tihna lamah hian awmhmun khuar tum ve tawh la. I ngaihtuahna râwn suh. Bible chuan mahni hriatnaah innghah a phal lo. I lo tum dân kha paih rawh. I lo hriat ve dân kha a ni lo. Pathian thuin

a sawi dân lamah zâwk khân awm la, Chu chu i tanhmun tûr a ni zâwk.

8. ***Thlarau Thianghlim hnathawh chu nghâk mai ila. Pathian thlarau chu min tipiang thartu a ni i ti si a.***

Thlarau Thianghlim hnathawh avâng liau hauva piang thar kan ni a. Mahse pian tharna chu i duh huna i chan loh avâng hian Thlarau Thianghlim chu thawk lovah i ngai deuh a ni maw? Salvation Camping leh Crusade neih lai hian Pathian Thlarau chuan kan hnênah thu a sawi reng a ni. Hun reife atang tawh khân kohhran miten Pathian kan au tawh a, tûnah hian speaker leh counselors-te hmangin kan hnênah thu a sawi ta a. Mi engemawzat chuan pian tharna pawh an chang reng a ni. Chhandamna zawngtute hnênah pawh Thlarau chuan hna a thawkin thu a sawi reng a. Lal Isua Krista chu i nuna Lal ber atân leh i chhandamtua i neih ngei theih nân i thinlungah thu sawiin a sâwm mêk che a, lo hnar rêng rêng suh.

Thlarau chuan Bible hmang hian thu a sawi reng a, Genesis atanga Thupuan thleng hian Pathianin mi sual zawn chhuah nân a hmang a. Eng lai pawhin min sâwm reng a, min bei reng zâwk a ni. Counsellors-te hi Pathian thu hlâng chhawngtu an ni a, i hnêna a chhandamna thu puang tûra tirh an ni. Anmahni hmang hian Pathianin i hnênah thu a sawi a ni tih hi pawm rawh. Thlarau chu hmun dang daih atanga lo kal i hnêna thu rawn sawi hranpa tûra i ngaih chuan a dik lo vang. Thlarau chuan Bible hmang te, Thusawitu hmang te, Counsellor hmang te, mi testimony hmang te, mi lehkha ziak hmang te, i ṭhian te leh i nu leh pa hmangtein thu a sawi thin a ni. Pathian Thlarau chuan a duh hun hunah rawn kal a,

nanga ngaihsakna rilru pawh nei lo kha rawn pal harh mai tûrah che i ngai deuh a nih hi. 'Thu chuan a hnaih a che, i ka leh i thinlungah pawh a awm' a ti che asin (Rom 10:8). 'Hmuh awla a awm lai hian Lalpa chu zawng ula, a hnaih lai hian ko rawh u (Is. 55:6). Tûna Pathian thu duhna leh châkna i neih leh he mi hmun thleng thlenga i lo kal duhna pawh hi Thlarau Thianghlim hnathawh leh sâwm vâng che a ni asin. Tûn hi hmuh awl lai a ni.

Pâwn lam atanga i thinlunga thu sawi i ngaichâng dâwn a nih chuan Setana pawh hian thu a rawn sawi thei tho a nia. Mi thinlunga phun rûk su su a chîng a nia. Thlarau Thianghlim chuan Pathian thutak hmangin a khawih reng che a, thu pawh a sawi reng a ni. Kawng dang beiseiin ngaichâng rêng rêng suh. Pathian Thlarau chuan i duh lo chung chung a tur lui dâwn lo che. Mahse i thinlungah hmun neih duhin i hawn sak hun a nghâk reng zâwk che asin. 'Ngai teh, kawngkhâr bula dingin ka kik hi; tupawhin ka aw hriaa kawng a hawn chuan a hnênah ka lût ang a, a hnênah zânriah ka ei ang a, a ni pawhin ka hnênah a ei bawk ang'. Lal Isuan a ti (Thup. 3:20) Vawiin hian mi dangte hmanga Pathian sâwmna aw i hriat chuan 'I thinlung tikhauh suh' (Heb. 4:7). Thuhriltuten thutak hmanga an hriattîr che hi Pathian Thlarauvin i hnêna thu a sawina a ni tih pawm thlap la, aw dang chu beisei tawh rêng rêng suh ang che. Lal Isuan 'In hnêna thu ka sawite hi Thlarau a ni, nunna pawh a ni' a ti (Joh. 6:63).

9. ***Mi zawng zawng min chhandam tawh vek an ti a ni lâwm ni. Kei pawh chhandamin ka awm ve thei mai ang a?***

Mi zawng zawng chhandam kan ni vek tawh, ti mai thintute hi tûn lai Mizoram chhûngah ngei pawh hian kan lo awm ta. An lo sawi uar lutuk deuh a nih chu. Mi zawng zawng hi chhandam ni vek tawh ila chuan tûnah pawh hian chhandamna thu hi i hnêna ṣawi sawi a ngai lo vang. Mi zawng zawng hi chhandam ni vek tawh sela chuan Pathian la hre lo leh chhandamtu la hre ve lo kan tih Ram thimah te hian Missionary tirh buai a ngai rêng rêng lo vang. Lal Isua pawh khân 'Khawvêl zawng zawngah kal ula thil siam zawng zawng hnênah chuan Chanchin Ṭha (Chhandamna Chanchin Ṭha) hi hril rawh u' min ti bawk lo vang (Mk. 16:15).

Mi zawng zawng chhandamna tûr chu Pathianin a fapa hmangin a lo siam diam tawh a. Keini mihringte hi chhandamna a siam chungchângah hian min rawn lem lo. Kan ngaihdan pawh Pathianin a la lem lo. Pathianin nang leh keia chhandamna tûr hi kan pian hma daih khân Lal Isua Kraws-ah khân a thihnain min lo siam sak tawh a ni. Mi zawng zawng tân chhandamna chu peih fel vek mah se, mi zawng zawng chu chhandam an ni tiin kan sawi mai thei lo vang. Pathian thu sawi dan pawh a ni bawk hek lo. Pathian min hmangaihtu rilru lamah chuan 'Mi zawng zawng chhandama kan awm leh thutak kan hmuh chian hi a duh a (I Tim 2:4) 'mi pakhat boral pawh hi kan Pa vâna mi duhzâwng a ni lo' (Mt. 18:14) tuma boral hi a duh lo a ni (2 Pet. 3:9). He mi avâng tak hian chhandamna chu keini tih ve ngai lo hian athlawn liau liauvin min hlui /min hlân ta a. A duhtu apiangte tân

neiha, lak mai theihin a rawn pe ta. Mahse he chatuan nunna kawng Krista min pêk hi Krista duh lotute tân chuan awmzia a nei chuang lo va, amah lâwm apiangte, duha ring apiangte tân chhandam an nih theihna tûra Pathian thilthlawnpêk a ni (Rom 6:23). Duh chuan a lak theih a, duh loh chuan a hnawl theih reng a ni.

Mizoram buai lai khân kan khuaa tlangvâl 50 zet chu sipaiin an man a, Lei laih khuar chhûngah an khung a. Ni 10 lai an hrem hnu chuan Post Commander chuan an zavaiin chhuah tûr thu a pe a. Sipai pakhat chuan 'tûnah hian in za vai khân in chhuak thei e' tiin a zu hrilh a. Ṭhenkhat chuan chu laia awm chu an lo ning nasa a, chhuah thu an hmuh ve leh chuan an puan an zial a, an chhuak nghâl ta a. Ṭhenkhat te chuan playing Card an khel a, a la nuam viau alâwm, kan duh duh kan ti thei tho va. Min chhuah pawh nise tûn ai hian kan nuam vak chuang lo vang. Chawhmeh leh Dal te kan ei ve pha a, Daldate kan chawm thei bawk, kan in lama kan ei phâk loh kan ei alawm' tiin an chhuak duh ta lem lo va. Chhuah theihna thu an hmu reng tawh, anmahni duh thu ngatin an chhuak lo a ni. A duh apiang te chu an chhuak a, mi tâng an ni ta lo.

Chhandamna pawh hi hetiang a ni. Mi zawng zawng tân a ni, mi zawng zawng huapa siam a ni. A ringtu apiangte chhandamtu a ni(I Tim. 4:10). Hetia kan awm mai mai hi Chhandam kan ni mai lo va, Isua rin hi chhandamna a ni. Isua hi i Lal leh i chhandamtu atân i la thlang duh tlat lo va, chuvângin chhandam chu i ni mai dâwn lo a ni. Chhandamna chu peih sa diam ani a, nangma tân lo dawng sawng ve ang che.

10. ***Kan rin ve pawh a ngai lo va, keini lo rin vena lam pawh a ni lo, ti khân chhandam i ni reng tawh alâwm tiin ṭhenkhatin min hrilh si a.***

Keini lo rin ve pawh a ngai lo, kan lo rin vena lam pawh a ni lo an ti maw? Bible chuan 'Lalpa Isua Krista ring la, tichuan chhandamin i awm ang' a ti a (TT 16:31). Rinna hi chhandam kan nih theihna tûra kan lakna bân (Kut) a ni a. Chhandamtu chu Krista a nih 'I upawh a ring chuan chatuana nun a nei tawh' (Joh. 3:36) a ti a. Chhandamna chu a ringtute tân a ni a, chuvângin rin chu a ngai a ni. Bible hian ring tûrin min hrilh a, kan ring mai tûr a ni. Mahse he laia mite sawi thin dan hi sawifiah deuh chu a ngai a ni.

Mihringin mahni innghah chhan tlaka a inruat chhûng chuan mi danga innghah hi a tum lo thin a. Mahnin theihpatâwp chhuah ve phawt a, beih ve a tum ṭhin a ni. A tâwp a tâwpah chuan amah ngeiin ama chhandamna tûr a thawk chhuak thei lo a ni tih a hria a, a beidawn chiah chuan a tumna lam kha a tâwpsan ta a. Chhandamtu chu a belin a pan ta chauh thin a. Chhanḍam theitu chu innghaḥ nân a hmang ta a ni. Chhandam theitu hnêna innghah nachâng hria a, a inpêk luhna chiah kha a rinna chu a ni.

Keimahni rin vena lam pawh a ni lo ti thin ho hian Bible-in rinna a sawi thin hi an hre lova, an suangtuahna, an ngaihtuahna, an rilrua an rin thu mai mai hi rinna nia an lo ngaih ṭhin vâng hian, Thlarau Thianghlim zara Pathian chhandamna chu an han hmuhfiah chiah hian hnial rual lohvin a fiah si a. An rin tum dân nên khân a lo in ang lo lutuk si a, 'keini lo rin vena lam pawh a ni lo'

an ti thin a ni. Bible chuan Rinna chu 'thil hmuh lohte hriatfiahna a ni' a ti si a (Heb.11·1). Rinna an hmuh fiah chuan suangtuahnaa inhmehbel nghet chawpa chhandam nia inrin ve viau na lam chu a ni lo tih hriain, rin an lo tumna lam paihin, rin a ngai lo an ti thin a ni.

Chhandam nih duhna tak tak thinlung an lo neih tawh hnu a, an inzawn buai lai hian mitthlain Isua Kross-a khengbet lai thlate chu hmuin an suangtuahna mit chuan an va inring bei ve ta fan fan a. Mahse mahni lam rilru veivâk kual vêlin a va rin beina lamah kha chuan, thinlung chhûngrila hahchawlhna kha a la nei lo va, 'Ring' ti ve siin a rilru chuan a tang fun fun a; a rinna kha a thlah leh ang a, a ring nghet lo vang tih hlau rêng rêngin a bei buai thin. Thinlung lamah chuan a chawl chuang lo va, ka ring ve tawh em mai pawh ti mah se, ama rinna kha chhandam nihna tûrin a rinawm tâwk leh tâwk loh a rilruin a ngaihtuah ru reng mai nia. A changin a inring a, a chang chuan a inring lo leh a, mumal tak tak a nei thei lo.

Rinna dik takah chuan miin chhandam nih tuma a beihbuaina lam tâwpsanin Krista chhandamna thawh zawh saah a chawl a, a innghat thlap mai a. A tihtumna lam a tâwpsan a. Krista kraws hnathawh zawhsa chu ama tân-ah lo la in,(lo hmangin), chhandam ka ni ta, a lo ti ve thei ta a ni. Hei hi Pathian thlarauvin min puihna tel lo chuan a tih mai theih bîk loh ania.

11. *Ti mai khân chhandam i ni tawh min ti a, a ni mai em?*

'Chhandam i ni tawh reng alâwm, ti mai khân chhandam i ni tawh tih hi tûn laia mi thenkhat duh thawh deuh tawngkamah hian a lang fo mai tak a; Counsellor-te

hian chhandamna zawngtute Pathian thu kan hrilh hian Thlarau Thianghlimin keimahni hmangin a hriatfiahrtîr dâwn a ni tih ngaihtuahna nei lo hian, keimahni tih pian thar tûrah ngaiin kan thahnemngai lutuk hian hêng tawngkam hi hman zauh zauh kan chîng thin hi a pawi hle.

Chhandamna zawngtute dinhmun kan hmuhpui dân atangin he tawngkam pawh hi hman mai châng a awm fo thin bawk. Isua chhandamna hmuh duh tak takten thil dang zawng aiin Lal Isua chu an lo duh ve tawh a. Isua chhandamna thawh zawhsa chu mahni chanpualah seng mai tum lovin rin hranpa an va tum thin a, an buai thin alawm. Isua thihnaah chuan kan thih a, a thawhlehnaah chuan kan tho leh a ni tih an inruat thei tlat thin lo. Krista hnathawh saah hian keini lo tihbelh a ngai lova, chu dinhmun chu mahni tâna hman nghâl mai hi 'rin' chu a ni. Hei hi duhna tak tak nei tawh leh khawvêl nên pawha inthen huama thinlung lo pu thinte hnênah chuan kan sawi thin reng a ni.

Mahse thinlung inbuatsaihna tak tak pawh la nei hran lote hnêna 'Engnge chhandam nihte i la tum, chhandam i ni reng tawh alâwm' kan tih vaih chuan thil pawi tak a thleng thei. Vawi khat pawh Counsellor pakhat hnênah tlangvâl a lo kal a, chhandamna a zawn thute a rawn hrilh a. Counsellor chuan 'Engatinge chhandamnate i la zawn, ti khân chhandam i ni reng tawh alâwm' a ti ngawt mai a. Tlangvâl chuan "hetia chhandam ka nih mai chuan thu ngaihthlâk pawh zu ngai lo va" tiin a lêt leh ta daih mai a. Thlarau Thianghlim zâra he chhandamna ka ta ngei a ni kan lo tih ve theihna laiah hian Counsellor-ten Thlarau hnathawh en lo va, lo chêt ve vak mai hi a awl rêng a ni.

Ti mai khân chhandam i ni lo va, chhandamna chu Pathianin a rawn bel che a. Nangma tân ngeia i lo neih ve a, i lo seng luh a ngai a ni. Tûnah khân Pathian chhandamna hi ka ta a ni, i ti ve thei ta em?

12. *Khawvêl nawmna hi ka la thlahlel a ni ber awm e.*

Tûn lai nula leh tlangvâl rêng rêng chuan khawvêl nawmna hi in thlahlel vek mai a, in harsatna rûk tak pawh hi a ni. Pathian thu chuan 'Nawmsak thlahleltu chu mi rethei a ni' a ti (Thuf. 21:17). Pathian chuan 'Khawvêl hi hmangaih suh la, khawvêla thil awmte pawh hi hmangaih hek suh... khawvêla thil awm zawng zawng tisa châkna te, mit châkna te dam chhûng ropuina lemte hi Paa chhuak a ni lo va, khawvêla chhuak a ni zâwk si a Khawvêl hi a châknate chawpin a boral mêk a ni (I Joh 2:15 ff) tiin min hrilh. Chatuan daih lo tûr thil kan buaipui viau mai hi a pawi a ni. Khawvêl boral mêkah hian hlun tûr tumah kan awm lo. He khawvêl ânchhe dawngah hian nawm i lo tum ve viau mai a. Hêngte hi zawng rei lo têa tân a ni. Hlim thla angin a ral leh mai a ni. 'Khawnge nawmsip bâwl teh ang a nuam teh reng emaw' ka ti a, mahse hei pawh hi 'engmah lo mai a lo ni e' (Thuh. 2:1)

13. *Zu leh sa hi la paih phal chiah lo a ni.*

Mizo nula leh tlangvâlte hian zu hi kan buaipui lutuk a, kan nun vawr tâwp hi emaw kan ti roh va a pawi êm mai. Zu in avânga thi hi kan va tam tawh êm! 'Zu rêng rêng in suh,... chutilochuan i thi ang' Lalpan a ti(Lev. 10:8). Rorêltute pawhin zu an in tûr a ni lo' (Thuf. 31:4). Zu hi nuihzat bura min siamtu a ni a, Zupui hi insual bung bungna a ni, chu buma awmte chu an fing

lo a ni' (Thuf. 20:1). Zu leh hriak ngaina mi chu an hausa lo vang (Thufing 21:17) Zu te chu Dragon tûr leh rûlrial tûr tha tak a ni (Deut. 32:33).

Zu ruih hmangte chuan Pathian ram an luah lo vang a ti leh nghâl (I Kor 6:10). Zu rui mite leh sa heh mite chu an la rethei-dâwn si a, nguinain puan chhia a sintîr ang' (Thuf. 23:21). Zu ruiin awm suh u, chu miah chuan insum lohna a awm si a (Eph., 5:8). Tutênge chungpik thin a, tutenge lungngai thin a, tutenge vang awm lova hliam tuar thin a, tutenge mit sen rem rum thin le? Zu hmuna awm reng thin te, zu chawhpawlh in thinte an ni' (Thuf. 23:29,30).

A thenawm hnêna zu in tûr petu chu a chung a pik e (Hab. 2:15). Zu zuarte u, ngaihtuah rawh u. Ṭhiante hnêna zu pe thintu chu inngaituah rawh se. Zu chuan a tâwpah chuan rûl angin a chu a, rûl tûr tha ni angin mi a chu thin (Thuf. 23:31-32). Mahni duhzâwng tih nân leh hurnaah te, taksa châknaahte Uaiin (zu) hehnaah te, zu hmun hlimnaah te, zu in honaah te, milem biakna tenawm takah te awm nân tûn hma hun kha tâwk tawh rawh se (I Pet. 4:3-4). Zu ruih hmangte u, harh ula tap rawh u (Joel 1:5).

In sualte thai bo a nih theih nân sim ula hawi kîr leh rawh u, (TT 3:19). Zu rui leh zu inbuaia awm lovin Lal Isua Krista chu lalah nei la, Krista chuan inthuam zâwk rawh (Rom 13:13). Kan inchhûngkhur harsatna leh tlâkranna, nupa inthenna awmtîr thintu hi zu a ni. Taksa leh mihring nunna thlengin a khawih a, lu lam thau hmuk mawngtam zuih tut, kal dir uih uih tawh mai, kum 30 leka tar thi mai tûr ho hi an tam lutuk. Nang pawh zute mai mai hi

buaipui ber leh harsat nân hmang tawh suh. Inchhîr tisei mai mai. Bible-in i nihna zawng zawng a sawi khi ngaihtuah chhiang la, a tha lo a ni tih i hria ang. Pathian chuan "Aw nangni, mi mawlte u, âtna kawng chu chhuahsan ula, nung rawh u' min ti.

14. *Nulât tlangvâlna hi la chen rih ka duh a ni.*

Inneihna huang chhûng ni lova nula leh tlangvâl inngaihna, inpâwlna rêng rêng hi Pathian duhzâwng a ni lo, 'Chuvângin Pathian chuan Uire leh inngaih hmangte chuan Pathian ram an hmu lo vang' a ti a ni. (I Kor. 6:17) Pathian hian a ngai pawimawh êm êm a ni. Pathian hmêlmaa insiamna a ni. Mahni intih chhiatna ani. 'Mi ngaih hmang chuan ama taksa chungah thil a tisual a ni' (I Kor. 6:17). Mahni chhiatna zawng thin tunge awm ngai? Mahni chhiatna tih hre hauh lo hian nula tlangvâlte hi inngaihna sualah an lût nasa lutuk. 'Inngaih chîngte chu Pathian fate zîngah chuan an tel dâwn lo. Pâwn thim chu an chang ngei dâwn (Thup. 22:15). Solomona ngei pawh kha nupui ringawt pawh 700 a nei a, hmei 300 a nei bawk a, eng lai pawha mutpui tûr chu a hmu a ni. Mahse engmah lo mai a lo ni tiin min hrilh leh tawh. Mahni tâna phûrrit insiam chawp hi bansan tawh rawh. Hri tha lo vei theih a ni a, fanau thlengin an tluang thei ngai lo.

15. *Pian thar hnuah ngaihzâwng a neih theih tawhna nge?*

Mizoten ngaihzâwng neih kan chakve viau thin te hi chu nulât tlangvâlna hman kan duh vâng a ni ber mai a. Inngaihna bawlhhlawha in hmang hauh lo hian Kristiante inkawm dân thianghlim a awm. Thianghlim

taka nula emaw tlangvâl emaw hmangaih ka lo neih chu a dik lo hran lo. Mahse kan rilrua ngaihzâwng kan hrilhfiah dân hi chuan mutpui atân, inngaihnaa sual chenpui atân tih hi a ni tlat zêl a. Hetiang rilru nei reng chung hi chuan mi piang thar chuan ngaihzawng neih a thiang tawh lo tiin kan sawi thei ang.

Mahni dam chhûnga kan kawppui tûrte hmeichhia emaw mipa emaw neih hi a thiang a. Pathian thu pawhin 'Mipain nupui bîk nei theuh sela' tiin min hrilh a, min phal sak a (I Kor. 7:2), kan kawppui tûrte chu Pathian hnênah pawh dîlin kan hre ngei ngei tûr a ni. Nula emaw tlangvâl emaw kawm loh ringawt tûr tihna ni lovin. Kristian takin awm sualpui atân maia kawm lovin Pathian duhzâwnga inkawm hlimna hi Kristiante zîngah pawh hian kan nei thiam ngei ngei tûr a ni a, kan zir bawk tûr a ni. Ngaihzâwng neih chungchâng sawi apianga awm sualpui tûr anga rilru kan pu tlat hi chu a dik lo reng a ni. Mi piang thar chuan sual lam kawng a khawih tûr a ni si lo va. Thianghlim takin ngaihzâwng a neih theih. Mahse sual tih nâna hman i tum dâwn chuan pian thar hnuah ngaihzâwng nei lo mai rawh.

16. ***Sum leh pai lam hian min tibuai tlat ṭhin a ni.***

Tûn lai khawvêl thang chho hmasâwnna sâng zêlah hian sum leh pai hi harsatna min thlentu a ni tlat mai. Chuvâng chuan a ni Lal Isua ngei pawh khân 'sum ringte tân Pathian rama luh a va harsa thin êm! Mi hausa Pathian rama luh aiin sanghawngsei hriau benga luh tlang a awl zâwk' a ti hial a ni (Mk. 10:24-25). Lal Isuaa innghat lovin an sumah an innghat tlat thin a. Bible chuan '... hausak tumte chu thlêmnaah te, thangah te, âtthlâk

leh tikhawlo thei duhna tam takah te an lût thîn, chûng duhnate chuan chhiatna leh boralnaah chuan mite a tipil thin' a ti(II Tim. 6:9).

Kan neih tam poh leh kan mamawh a tam a, duh tâwk neih tih a awm thei rêng rêng lo. Duhâm takin kan khawsa thuai a 'kan duhna hian tâwpintai a nei lo. Mi mal leh ram tlûk chhiatna pawh hi sum bawk a ni. Chuvângin Bible chuan 'Tangka sum ngainat hi sual tinrêng bul a ni si a' a ti a ni (II Tim.6:10). Boralna leh chhiatna kan zawh tan mêk a ni tiin min hrilh si. Lal Isua pawh khân 'Sum ngah hi mihring dam chhan a ni lo ve' a ti hial a ni (Lk12:15). Kan dam chhan hi kan lo hre lo a ni.

He kan dam chhûng mit khap kâr lek atân chatuan daih lo, thih ruala boral leh mai thin tûra kan intibuai lutuk hi a pawi mang e. 'Mi hausa te u, ngai teh u khai; in chungah hrehawm lo thleng dâwn mêk avâng chuan tap ula, chiau vak vak rawh u. In rote a chhe ta a, in puante sulrulin a ei zo ta; a tuiek chu in thiam lohzia hriattîrna a ni ang a, in tisa chu mei kan angin a ei ang. Ni hnuhnungah chuan ro in khâwl khâwm a nih hi' (Jak. 5:1-3). A sum ngainatu chuan tangka sumah duh tâwk a hmu lo vang a, hausak ngainatu chuan duh tâwk a hmu lo vang, hei pawh hi engmah lo mai mai a ni' (Thuh. 5:10).

Thuhriltu chuan 'Ni hnuaia thil pawi tak ka hmuh chu mahni tâna sum khawl a, a sum khawl chu peipun a tum a, a chhe ta hlauh si a, a fa hnutchhiah tûr pawh a nei ta lo hi a ni' a ti(Thuh. 5:13). Juda Iskariota pawh kha sum leh pai avângin a thi a nih kha. Zâwlnei chuan 'In kawngte chu chhût ngun rawh u, tam tak in chînga tlêm tê in seng si; in ei a in tlai si lo; in ina in kham si lo; in

sina in lum chuang si lo; inhlawhfa chuan ip pawpa thlâk atân mai a hlawh a ni' (Hag 15:5). Chutiang chu a ni, hlâwknaa duhâm apiangte chu, a neitute nun a lak sak thin' (Thuf. 1:9). Kan rilru tihlim lotu leh min timangang thintu leh min tibuaitu hian ber mai chu sum leh pai ngaihtuahna hi a ni a..Pathian i zawnna kawng dâltu atân chuan hmang rêng rêng suh. Sum zawng chatuan thil a ni lo ve.

17. *Isua chu lalah pawm ngawt mah ila ka thlamuang chuang si lo vang e?*

I va thlamuang lo awm êm êm ve? Thlamuang tûr ringawt hian a ni maw, I al Isua chu i lo zawn? Mi tam tak chuan Lal Isua hnêna an tlûkluh hma hian thlamuan lâwkte an lo tum thin a. Krista hi thlamuanna a ni si a. Krista nei duh si lo hian thinlung lam thlamuanna neih an tum a. Mahse Krista tel lo chuan thinlung lam thlamuanna neih hi a theih ngawt loh A duh anga thlamuanna chang lova an inhriat chuan an inring zo tlat lo zêl a. Krista lama thlamuang lo khan an thinlunga thlamuanna engemaw tak an neih leh neih loh kha an pian thar chhinchhiah nân hman an tum leh thin a ni. Lal Isuan 'Thlamuanna ka pe a che u, khawvêlin a pêk loh che u hi' a ti a (Joh. 14:27).

Khawvêl hian rilrua thlamuan ve mai theihna chu min pe ve bawk a. Pathian thlamuanna erawh hi chu a dang a ni. Hlauhna tihreh mai hi kan duh ber tûr a ni lo va, Krista neih hi kan duh ber tûr chu a ni zâwk. Mihring hian Thlarau Thianghlim zâra a dinhmun dik tak a hriat chuan a hlauhthawn awmin a lo derthawng reng a. Tuifinriat chunga lawng keh chhe mai tûr chunga chuang

ang leh, vân boruak sâng taka thlawhtheihna khawl engine chhe mai tûr chunga chuan ang chu a ni. Kan hmabâk chu a thimin a râpthlâk hle reng a. A hlauhawmin a muanawm loh a nih kan hre thei tlat lo mai hi a mangan thlâk chu a ni. Kan thlarau nun hian eng tik niah emaw chuan Pathian rorêlna chu a la hmachhawn ve ngei dâwn mai. Mi piang thar lo kan nih chuan chatuana boralnaah kan kal ngei dâwn si a. Nimahsela Krista thihna leh thawhlehna changtu kan nih avângin leh a khawngaihna vang chauhvin chu boralna, hremna hmun chu kan pumpelh thei a. Kristaah chuan ka him a, ka dam a, ka zalen ta a ni tih leh chatuan thihna hmun chu kan pumpelh thei ta a ni tih hriat chuan nunna thlamuang thei lo kha, Kristaah chuan thlamuanna lâwmawm chu kan nei ta a ni.

Thihna i pumpelh ta tih i hriat hian i la muang lo cheu va maw? Ama hnêna tlu lutte chu amah bawkin a lo ngaihtuah sak thin a ni a, nanga lo buai tûr a awm lo rêng rêng. Lal Isua chu i chatuan thihna atanga chhanchhuak theitute che a ni tih i rin zawh loh chuan a hranpa taka thlamuanna chu engtinnge i neih rêng rêng ang. Miin kan nihna kan hriat chian hian alâwm kan lâwm êm êm a, kan hlim a, kan thla a muang thin. Thlamuanna ringawt duha, Krista kan duh lo tlat si hi chu a dik lo a ni. Thlamuanna neitu hi nei ila, 'tichuan Pathian thlamuanna rilru rêng rênga hriat sen loh khân i thinlung leh i ngaihtuahnate chu Krista Isuaah chuan a ven sak ang che' (Phil. 4:7). Pian thar hmaa thlamuan tum hi thil âtthlâk a ni a, a riltam chuan chaw a ei hmain a puar ngai em ni? Thlamuan loh inrin avânga Krista hnêna kal theih loh tlat mai hi a dik lo. In ngaihtuah nawn leh teh.

18. *Pian thar hnu hian ṭhianten min hmusit mai ang tih ka hlau a ni.*

'Mihringte hmuhsitna leh sawi chhiatna hlau suh' (Is. 51:7). Kan hma lam huna kan awm dan tûr te kan thlîr lâwk thin a, kan zam sa tlat zêl a. I ngaihruatna a ni mai thei a ni. Ṭhianten an hmusit mai ang che tih i hlauh lai hian thianten min ngaisâng zâwk daih dawn a ni, tiin i ngaihtuah ve bawk tûr a ni. I hmaa thil la thleng lo, thleng tûra rin hi min ti dawizeptu a ni fo. Pathian thu avâng chuan mite hmusit pawh kan huam a ngai ve bawk a ni. Krista neih avângin mi thenkhatte chuan nu leh pate hnawhchhuah leh tuithlar hial an lo tawk a, an thiante zîngah pawh an awm thei tawh lo va. In chhûng luhte pawh an phal lo va, thian kawm tûr leh chhûng khat laina kawmtu tûr pawh an nei lo. Chaw ei pawh an kîlho thei tawh lo tak meuh va. Mahse Krista avâng chuan chûng zawng zawng chu an huam a ni.

"Taksa tihlum thei hlau lo la, mite hmusitna hlau bawk suh" Lalpan a ti (Mt. 10:28). I chhandamna chungchângah hian i thianten mawh an phur lo. Daltu atâna thiante leh mi dangte i hmang a nih chuan a pawi ang. Pathian thu chuan... Mi tin mahni sual avângin an thi tûr a ni, a ti (Deut. 24:16;II Lal. 14:6). Chuvângin kan thlarau boralna chungah hian mahni ngei hi mawhphurtu kan ni. Ṭhiante avânga harsatna i nei hi tu tân mah a pawi lo. I thian te tân a pawi bawk lo; nangma tân chauh hian a pawi a ni mai. Chuvângin Lal Isua Krista hi neiin, tan ve phawt mai rawh. 'Mite hmaa mi tan apiang, ka pa vâna mi hmaah ka tan ve ang. Nimahsela, tupawh mite hmaa mi phat apiang ka Pa Vâna mi hmaah ka phat ve ang.' Lalpan a ti (Mt. 10:32-33).

Lalpan "Kei pawh i vânduai ni chuan ka nui ang a, in hlauh hun a lo thlen chuan ka nuihsan ang che u" a ti (Thuf. 1:26). Vawiin nia i thiante avânga Krista i pawm ngam ve dâwn loh chuan; i sual chuan a la um pha ve ngei dâwn che a ni. 'Mi suaksual kawngah chuan kal suh' (Thuf. 4:14). Pathian mite hi khawvêl mite chuan hmusit thin mah se Pathianin a chawimawi tlat a, mite hmusitin an awm rei ngai lo. 'Chawimawi la a nin a chawi sâng ang che (Thuf. 4:8), Lalpa chu chawisâng phawt mai la, Lalpan a chawisâng dâwn che. Lalpan a chawisan mihringte chu an mualpho ngai lo va, mite ngaihsan an tling thin zâwk a ni. Nang pawh zam rêng rêng suh. Kristaa nun thurûk Kristianten kan neih hi khawvêl mite hian an awt êm êm a ni.

19. ***Krista chu lo thlang/ nei ta ila, nakin lawkah ka sual leh mai si ang e.***

Mi thenkhat Piang thar inti te, hun rei vak lo hnuah sualna kawng lamah an pêng leh thin a ni tih i hmuh avâng hian nang pawhin i lo hlau lo deuh a ni mai thei a ni. Mahse mi fel, Pathian mite pawh thlêmna kârah rinawm taka sual leh hauh lova an kal zêl theih dânte pawh hi thlîr la. Anni pawh Lalpan a hruai ngil theih chuan nang pawh a hruai ngil thei êm êm che a ni tih hi i hmuh chian ve a ngai a ni. Vawiin nia hremhmuna kal mai tûr Vân ram thlen theitu che hian ni tin i sualna lakah a vêng thei êm êm che a ni.

Lal Isua chu i nuna Lalber atân i hmang phal a nih phawt chuan tluk leh hi har tak a nia. "A kohna leh a thlanna che u hi tinghet tûrin taihmâk chhuah rawh u; chûng chu in tih zawngin engtikah maih in tlu lo vang"

min ti (2 Pet. 1:10). I tlûk loh nâna vêng theitu Krista chu kan nei a ni (Jud. 24) 'Amah ngei chuan thlêmna tâwkin a lo tuar tawh avângin thlêmna tâwkte chu a tanpui thei a ni (Heb. 2:18). 'Pathian kan lama a tan chuan tunge min do thei ang' (Rom 8:31) Ni tin sual thiltihtheihna lak atang chuan a vêng thei che a, 'Pathian thiltih theihnaa ven chuan i awm dâwn a ni' (I Pet. 1:5).

Bible chuan "Mihring tuar theih ang chauh lo chu thlêmna rêng rêng in chungah a thleng ngai lo, Pathian zawng a rinawm a ni. Ani chuan in tuar theihna tûrin thlêmna rualin tlan chhuahna a siam nghâl zâwk a ni" tiin min hrilh (I Kor. 10:13).

Mosian Israel fate a hruai chhuah khân, Kanaan ram enthla tûrin mi a tîr a. A mi chêngte an va hmuh chuan an bulah chuan khau ang chauh an nihzia te, an hlauhawmzia an report a. Mahse mi huaisen Kaleba chuan hlauhawm an nih lohzia a report bawk a. Mi huaisen tawngkam chu ring zo lovin dawizepho tawngkam chu awiin hnam pumpui chuan an lo tuar phah ta a nih kha. (Num. 13:1-33) Nakin hnua tlûk leh hlauh vânga Krista chhandamna huang chhûnga i zuang lût duh lo a nih chuan, i tân hun tha a vang ve viau mai ang. Nangmah ngei hi a tuartu chu i ni dâwn. Bible chuan "Thli pawisa tu'n chi a tuh lovang, chhum enthlatu chuan a seng hek lovang" a ti (Thuhr. 11:4). A awmzia chu: buh tuh nân thli lo tleh leh tleh loh tûr i ngai châng a nih chuan eng hunah mah i tuh lovang. Chhutiang bawkin buh seng tûrin chhum lo zîng tûr hlau rêng rênga i awm chuan buh i seng thei lovang" a tihna a ni mai e. Dâwn i ngah lutuk chuan thutlukna i siam thei lo vang.

Chuvângin Isua tân i nun pe ve tawp mai rawh. Lal Isuan Kraws-ah khân Setana chu a lo hnehsak tawh che a, Krista lama i tan chhûng chuan hlauh tûr rêng rêng a awm lo. 'Pathian kut chak tak hnuaiah chuan intihnuai ula, anin a ngaihsak thin che u avângin in manganna zawng zawng ama chungah nghat vek rawh u' (I Pet. 5:6,7). Lal Isua hnên i panna dâltu rêng rêng chu sual vek a ni. Hlau thawng rêng rêng suh.

20. ***Vawi hnih vawi thum ka lo inhlân tawh a, tihsual leh ka hlau tawh êm a ni.***

Inhlanna tling lo, a dera inhlanna hi, a tak emaw kan lo ti ve thin a, kan buaina tisei ting mai a lo nih hı. Nichinah pawh hetiang chungchâng chu ka sawi tawh kha. Counsellor hmaa Lal leh chhandamtuah ka pawm che tia kan va tawngtai theih hlauh chuan chu chu inhlân emaw kan lo ti ngawt thîn. Thinlung tak tak a, miin Pathian hnêna an inhlanna a nih chuan a dik thei ang. Mahse a tawngkam hman ang chiah hmanga tawngtai mai kha a ni emaw tia ngaihna a awm a. Hetianga kan tawngtai theih chuan kan ngaih tih that kan tum a; Thlarau pâwlna tak tak kan chang si lo. Tlâkchham nei ang tlat hian nun chhûngril a hahdam zo si lo. Kan nun a tlanchhe rilru tlat a, a nghet lova, rawngbâwlin kan inhre tak na a, rah chhuah tak tak a nei thei si lo anih hi.

Isua Krista mi zawng zawng thih aia thi kan nunna atân taka sual kawng bansan duhna rilru nei a, ama hnêna rinna avânga inpêk pumhlumna kha inhlanna dik tak chu a ni. Tûn hmaa i lo inhlan thinna kha a dik lo va, mite tih vângin i ti ve a. I tawngkamin i sawi chhuak ve ringawt a. I nun kha Isua hnênah dam chhûng atân i pe

lût chuang si lo va. Rei lo têah khawtlâng hlimna te a lo chuai a. Kohhrana inhman pawh khawhar thlâk riauvin i hria a, zawi zawiin i inthlahdah hret hret a. Kohhran rawngbâwlnaah I tel tha peih lova, I tawlh bo leh mai thin anih kha. I rin i bansan a, i chau chhe leh mai si. Sual kawng i chhu chat dụh lo va; peih loh huna sual kawng zawh leh mai thei tûrin i insiam tlat alawm. Khang kha inhlanna dik lo a ni. Chuvângin i lo tisual thin rêng a. Duhthlanna tak hmanga Lalpa i panna cháuh hi inhlanna tak tling thei chu a ni. Kan duhthlanna hi kan thinlung zawng zawng lan chhuahna a tling zo chu a ni e

Tûn hmaa i lo tihsualna chhan kha: i thinlung, i rilru, i taksa leh nunna zawng zawng pe lo va, i ka chauh i lo pêk thin vâng a ni. 'Tupawhin ka aw hria a, kawng a hawn chuan a hnênah ka lût ang' Lal Isuan a ti (Thup. 3:20). 'Engatinge thih nghâk maia i thut reng le?' Krista chu tûnah hian thlangin pan nghal rawh.

21. ***A man a sângin a harsa lutuk a ni.***

Aman a sâng tih chuan a ang viau. Nun inthleng a ngai tlat a. Mi tam tak chuan harsa pawh an ti ang. Kan nun pumhlum hi a hnêna pêk vek a, khawvêl tâna *reserve* a phal lo. Mahse Lal Isuan 'Miin khawvêl hi apumin nei sela, a nun chân si sela, atân engnge sawt ang' a ti a. (Mk. 8:36) Khawvêl thil hloh ai chuan Nun hloh hi Lal Isuan pawi a ti zâwk a. Khawvêl pumpui leh a ropuina zawng zawng ai chuan nun pakhat hi hlu a ti zâwk a ni. 'A ram leh a felna chu zawng hmasa zâwk rawh u' min ti asin (Mt. 6:33).

Miin Chatuan ro hlu hi a hmuh fuh tawh chuan thil dang zawng zawng chu chân vek dâwn mah se, pawi

a ti thin lo a ni. Lal Isuan tehkhin thu a sawi a, Ro phum rûk angin a sawi a nih kha. Chu ro chu miin a hmu a, a thukru a, a lâwm avângin a neih zawng zawng chu a va hralh a, chu lo chu a lei ta a ni tih min hrilh. (Mt. 13:44).

Kham sâng tak maiah hian Damdawi tha deuh mai hi a awm a, Khawi lai atang mah khân kal pawh mai theih a ni si lo va. Kham koah chuan thing pakhat hi a ding a, chutah chuan hruizen an thlung a, chu damdawi la tûr chuan thih leh thih tiin hruizenah chuan an uai thla thin a ni. Damdawi chu a ei apiang an dam lohna a dam zêl theih avângin a hlu êm mai a. Mahni nun hial pawh inthap (dahkham) ngam khawpin an bei thin. Chatuan ro hlu hi a hlutzia hmu chiangtu tân chuan neih zawng zawng leh mahni nun hial pawh an thap ngam a ni. Chatuan nunna nei tûr hian a man hi a tam êm mai a. Lalpa hnêna nun surrender-na a tling a ni.

Kristian nun hi a harsa hmêl viau va. Tûn hma chuan khawvêl mi, khawvêl thil leh tisa lam thil duh thin an nih avângin Pathian lam thilte duh hi a theih lo va. Chuvâng chuan piang thar nih hma chuan Pathian lam thil chu huphurhawm tak angin a lang a, Tisa mi tân chuan a huphurhawm rêng a ni. Mahse Pathian fate, Thlarau Thianghlim chenchilh mite tân chuan Pathian thilte chu kan duh a, ama zârah chuan tih theihna chu kan nei a ni. Mihringte tih theih loh hi Pathian tih theih a ni (Mk. 10:27). 'A thupêkte chu a khirh si lo va' (I Joh. 5:3) Hlima khah liamna a ni (Sam 16:11). Thlarau Thianghlim zârah thiltihtheihnaa tihchakin kan awm dâwn (Eph. 3:16) Kristian nuna nung peih tak tak mite leh Pathian a inpe pumhlum tân chuan a harsa lo; nun nuam leh hlimawm ber a ni zâwk a sin. Kristian nun a nung peih vak lo tân

hian a hahthlak a , "Pathian chuan mi suaksual te tân chuan muanna rêng rêng a awm lo a ti" (Is. 57:21)

Amaha awm rengte tan chuan a harsa lo. Amaha awm chu kumkhaw lâwmna a ni si a. Lâwmna chauh en suh, Kristaa awm hi lâwmna chu a ni mai.

22. ***Kohhranah hian a lem leh a der an tam lutuk a, kohhran upate pawh hi engmah an ni chuang lo, Biak in ah hian thu an sawi dur dur a, in lamah chuan eng kawngah mah insumna an nei si lo. Hêng hian min tiharsa tlat.***

A ni thei ngawt ang. Tute mai pawh hi vâna vântirhkohte ang kan la nih rih si loh avângin sawisêl tûr ting hi chuan kan lo awm ve bawk. Kan Lal Isua ngei pawh kha 'sual rêng rêng hre lo' (2 Kor. 5.21) leh 'thil tisual hauh lo' (1 Pet. 2:22) a ni a. Mahse khawvêla mite chuan mi sualah an chhiar ve tho mai. Chhandamtu a nihna erawh chu a bo chuang lo.

Mi piang tharte hi sawisel bo sualna nei thei tawh lo ang mai hian kan ngai thin a. Nimahsela famkim lohna khawvêl a la ni a, Pathian fate ni tawh mah ila kan famkim lo a ni tih hi kan hre reng tûr a ni. Sual khawh theihin mihring hi a la awm a. Famkimna hmun, sual awm tawh lohnaah chuan vawiin nia sawisel kai thinte pawh thianghlim leh sawisel bova len hun a la her chhuak ve ngei ang. Mi dangte nun hi kan en tûr leh kan teh tûr chu a ni na chungin, an thatna kawng tam takte hmu lo va, a ṭha lo hmuh theih riau hi a awm ve bawk. Kristian mi chak vak lo nunte i en laiin leh kan sawisel lai hian Kristian puitling leh mi thate nun hi kan entawn zâwk fo

tûr a ni ang. Mi thatna lai hmu lova mi tlin lohna lai thlir len lutuk avânga mahni dinhmun pawh siam that zai rel theih hauh loh mai chu a dik lo.

"He Officer-pa hian a hlêpru nasa lutuk a, chaw pawh ka ei duh love" lo ti ngawt ila, ka chaw ei duh loh kha tu tân mah a pawi lo va, tûman mawh an phur lo rêng rêng ang. Mi hleprûk avânga mahni tih tûr lo tih duh loh ringawt mai chu ka tisual hlauh a nih chu. Khua a dur deuh apianga i hnathawh i chawlhsan mai chuan engtikahnge i hna i zawh theih ang Krista i panna dâltu atân midangte dik lohna leh tlin lohna i hmang zêl dâwn a nih chuan khawvêl a mi hi tumah i duh ang tak chu i hmu dâwn lo rêng rêng a, engtikah mah i piangthar thei dâwn tlat lo. Nangmah ngei pawh hi mi dangin engtinnge an hmuh che i hria em? Mi nun awm dan i duhtui pui viau va, nang ngei pawh hi tunge i nih bîk? Thil ka tisual lo, sawisel bo ka ni, ka tha êm mai ti thei tunge awm? Mi tlin lohnate chu i kawng dâltuah hmang tawh rêng rêng suh.

Kohhrana a lem an awm pawhin a tak hlutna a tichiang a, mi a dera nung thinte chu a tak an ni lo rêng a ni. Mi, a dera nung thin mite i entawn vaih chuan i tisual ang. A lem leh tak tak lote chu misual dangte ang bawkin an thi ang. Chuvângin aw mihring, mi sawiseltu pawh ni mah la, chhuan lam reng i nei lo ve; midang i sawiselna ngeiah chuan nangmah leh nangmah thiamloh in chantîr i ni asin, nang sawiseltu pawhin chutiang thilte chu i ve thin si a (Rom 2:1).

23. *Kei zawng duhtui tak ka ni a, ka pian thar rau rau chuan thar tak tak nih ka duh a ni. Hêng mite anga thar hi ka hlau êm mai.*

A lâwmawm e, i tum a ruh bawk a Mi thenkhat chu an thinlung tak Lalpa hnèna pe phal si lovin kan in hlân e an ti ve a. An hun chu Lalpan a chang thei lo va, Setana duh zawng ah chuan an in pe thin a ni Hêng mite ho ang chuan awm tûr a ni lova. Mi piang thar an ni lo rêng a ni. Kumtinin Camping-ah an lût ve a, ka piang thar an ti ve ziah bawk a, engmah an ni si lo.

Duhtui leh fimkhur lutuk avânga hma lam pen thei hauh lovin a awm theih. Kei chu Officer ni ila, Officer takin ka awm ang han ti ngawt teh. Officer nih hmaa Officer taka awm lo tum chu a âtthlâk hle ang. Officer a nih hunah Officer taka awm tûr a lawm. Officer nun dân tha lo tak tak hmuh avânga Officer hna chu exam loh mai tûr a ni lo. Officer hna chu pass ngei la, officer takin i awm anga, tha takin i awm mai dâwn zâwk a ni. Thil tha lo titute avânga in ti lungngaiin buai duh suh.

Midangte nun i hmuh atangin pianthar hi i awt lo viau mai thei. Tûn lai thangthar nun dal lutuk karah hian i lo fimkhur hle hi a tha e. Mahse fimkhur lutuk avânga mahni dinhmun pensawn theih tlat loh vin a awm theih avângin fimkhur ang che. Mi pakhatin chaw a lem sual palh hlauh mai a, a thi ta a. Nula pakhat chuan, "Chaw ei zawng lem sual a thih a awl êm mai a, chaw ka ei tawh hauh lovang" ti ta sela, ama taksa bawk in a tuar ang a, a tân chhiatna a ni thei asin. Piang thar dik lo tam tak an awm a, fimkhur hle tûr a nih hi tih laia fimkhur lutuk avânga pian tharna kawng pawh zawh i tum tlat loh

chuan, i tân a tha chuang lovang. Fimkhur avânga nunna kawng zawh tum lova i thu reng a nih chuan thihna hmunah i thu reng tihna a ni mai a. Engtik niah emaw chuan thihna chuan a rawn nang ching ang chia, i tân inchhîr a sawt tawh lo. Thil tha i tih theih nân Isua pan rawh.

24.Tûn hmaa kan nu leh pate chhandam nih inhre hran lo, mahse an nun zawng zawng ramhuai biakna aṭanga inlet a, Kristian nghet tak ho te kha keini ho ai chuan an piangthar zawk daihin ka hria. Engnge I ngaihdan?

Mizoramah hian kum 1958 vêl atang khan chhandam nih inhriat or piantharna thu hi kan sawi uar tan a. Pathianin nasa takin he thu ken hmang hian Mizoram chu min nuai a. Kohhran pawhin kan tangkai pui êm êm a, kohhran min ti chak a, thlarau bo veina thûk tak min siamsak bawk a. Ramthim veina a tithar leh a. "I piangthar tawh em?" tiin kan hmuh apiang kan sawipui nghâl zêl mai kha a ni a. Miin Krista khawngaihna azâra chhandam a ni tih a inhriat chuan piangthar tiin kan sawi mai a. Mi a lo pianthar chuan chatuan nunna nei a, chhandamna chu a tân ngei a ni tih hrechiangtuteah kan dah hmiah bawk a ni.

Hun a lo kal zêl a kum 2000 hnu lam kan han dai meuh chuan inhriatchian thlarau chu kan uar ta êm êm mai a. 'Ka hrechiang' , 'kei chu ka chiang khawp' kan ti a. Camping- crusade ah pawh "I chiang tawh em" " I hlim em" tih hi kan thu inzawhna lian ber pawh a ni. Isua lama ka rilru put dân leh Isua ka neih leh neih loh lam buaipui lo hian 'chiang leh chiang lo' lam kha kan buaipui tlat mai a. Colunsellor leh Speaker-te pawhin

an nuna chhandam an nihzia tihchiansak kha kan tum lian khawp mai.

Chuvângin Pathian chhandamna zawng inti tam tak hian Lal Isua zawng lo hian nun hlimna te, lâwmna te, danglamna te an zawng zâwk a lo ni a. Isua zawng lo hian chhandam nih inhriatchian tum hian an dap an dap a. Engtin emaw taka chhandamna chan chu an duh; mahse chhandamna petu Isuan chu an duh awzâwng lo mai. Pian thar an duh, mahse Isua neih a, an nun hruaitu atân chuan an duh lo. Chhandam nih an duh, mahse an nun control tu atân Isua chu an thlang duh lo. Hlimna an zawng a, mahse an nunah Isua inrawlh an phal loh avângin an hlimna chu a thlawk bo leh mai thin. Lâwmna an zawnga, Zai hlim nawmna te an changa, an lâwm khawp mai; mahse Isua an neih duhloh avângin an lâwmna chuan kar hnih khat lekah a kian san leh mai thin.

Chuvângin kan zawn hi kan hrechiang lo a ni. Kan nuna Isua inrawlh kan phal loh hi chuan kan hlim, kan lâwm, kan thlamuang, kan danglam tih hian nun awmze nei min thlen lo anih hi.

NUN Inlehlinna (conversion) thuchah hi kan sawi uar a ngai leh zual ta a ni. Kan nu leh pa, kan pi leh pu, Kristian hmasa te kha chuan an ramhuai biakna, an inthawina, zu hmun sa hmun hlimna leh an khawsakna zawng zawng chu duh lovin Isua hnên lam ah an pakai ta a. Rinawm takin an ding nghet thin a ni. Chu chu nun inletling (conversion) kan tih hi a ni. Kha tih lai khân Krista an rin avângin chhandam an ni ta, chatuan nun an nei tawh tih lam inzirtîrna an la tlachham a, nih inringin, beiseinain an la kal thin. Ka pu Aiburha, kum 90 a upa

pawh Kristian hmasa niin kohhran upa a lo ni thin. Chhandam nih inhriat chungchâng ka han ti ti pui tak tak chuan "Rinawm taka an zui Krista chuan chatuan nunna a lo hlân der tawh che a lâwm" tia ka han hrilh chuan, AW a va mak ngai êm!!! Heti zawng hian kan lo la sawi ngai lo a ni tiin kan putu in mittui nên hlim êm êm in kan hun kan hmang a ni.

Ka pute hun laia Kristian tha leh nghet lutukte kha an nun chu a letling chiang hle. Chhandamna chu an chang ngei ang. Mahse Isua ringtute chuan chhandamna leh chatuan nunna hi an chanpual a ni tawh tih lam hi an lo inzirtîr tam lo ani. An ta tûra Lalpan a siam hi an lo la hre chhuak lova. Nun inletling ngamte ta tûr chatuan nunna chu Krista zâra a thlawna neih theih a lo ni tih na hriat chuan an lâwm êm êm a ni.

Nimahsela tûn lai hun chuan nun inletling (conversion) hi a awm mang lova. Khawvêl nawmsakna, sum leh pai, nulat tlangvâl, nawmchenna te hi an kalsan ve ngei tûr a ni. An kalsan ang a, Krista hnên lamah an lo pakai ve ngei tûr a ni. An nun Krista lalna atân pe phal si lo hian chhandam nih inhriatte an tum ve a. An nuna Lal Isua Lalbera dah phal chai si lo hian pianthar te an tum ve a. Lal Isua nei ngam tak tak si lo hian nun neih te an tum ve a. Nun hlim leh thlamuanna te an zawng a, a neitu Isua chu an hnar leh daih bawk si a. Chuvângin thalai tam tak hian vawi tam tak camping leh crusade ah te lût ṭhînin, thu ngaithla mahse an nun a inletling ngam lova, chatuan thil hi chu an hmu thei dâwn lo a ni. Lal Isua hi engtinnge an tih, tih hi a pawimawh lai chu a ni. Lal Isua lama an rilru put dân kha tih danglam a ngai a ni.

Mi tam tak piangthar inti, ka hlim ka lâwm intite hi engvângnge an daih rei theih loh êm êm? A chhan lian tak pakhat chu an nun hlui an kalsan loh vang a ni. Nun hlui kalsan lova chhandam nih hriatchian ve mai an tum a. Engemaw ti ti chuan thu leh hla ah anmahni khawihtu eng eng emaw an tawng ve a, chhandam ka ni ve ta tiin an lâwmpui ve phian a. Nimahsela an nunhlui kalsan duhlohna avâng chuan an nunah thlarauvin hmun a chang tlat lova. An nun thlakthlengin a awm lova, an daih rei lova. A hlui nun khân an nung leh thuai mai zêl anih hi. Hêng mite hi chu an piangthar lo. Piangthar an inti ve mai mai a ni.

An mihring hlui tisa duhzâwng chu duh tho siin Thlarau mi nih an tum a. Kan mihring hlui chu an chhawm nung zêl a, Krista a lal thei lo a ni. Nun inletling ngam leh nun hlui kalsan ngam tak tak kan awm loh avâng hian thalai tam tak chu an piangthar thei lo.

Thuthlung thar huna ringtu hmasa, Isua zirtîrte pawh khân nun inletling (conversion)hi an lo thupui hle a ni tih kan hmu: Paula leh Barnaba ten Lustra khuaa rawng an bâwl khân a pian tirh ata kebai, kea la kal ngai lo chuan an thusawi ngai thlain damna a lo chang ta a. A zuang tho va, kein a kal ta mai a. Khaw mipui te chuan "Pathiante chu mihring angina kan hnênah an lo chhuk ta anih hi" an ti a. Sebawngpa te, pangpâr thihruite rawn kengin mipuite chuan biak nân talh an tum ta mai a. Paula leh Barnaba chuan an puan an pawtthlêr a, mipui zîngah chuan an zuang lût a, an au va, "Pute u, hêng thil hi engah nge in tih? Keini pawh in nungchâng ang pu mihring kan nih hi; hêng thil lawilote hi in ***hawisan*** a,....Pathian nung hnênah chuan ***in lo pakai na tûrin***

Chanchin Ṭha kan rawn thlen che u anih hi" an ti a. Hetah hian nun kawng dik lo leh pathian dik lo biakna hawisan a Pathian dik lama an lo her let na(convert) hian Chanchin Ṭha an hrilh chhan an sawi lang a ni.

Paula'n a pianthar thu a sawi pawh khân Lal Isua a hnên a inlâr chuan heti hian a sawi: "mi zawng zawng leh Jentailte mit tivâr tûrin an hnênah ka tirh che hi, chutichuan *thim chu* êng lamah an *hawisan* ang a, *Setana* thuneihna chu Pathian lamah an *hawisan* ang, sual ngaihdamna an hmuh nân leh mi rin avânga thianghlim tawhte zînga rochan an neih nân" a ti a(Tirh.26:18) "Judate leh Grik te hnênah pawh Pathian lama *rilru lamlêt thu* leh, kan Lalpa Isua Krista lam *rin tûr thu* ka hriattîr thin kha" (Tirh.20:21) tiin a thuhril chhan a sawi leh a. Tirhkoh Petera chuan, "In sualte thai bo (ngaihdam/ tlenfai) anih theih nân *sim* ula *hawikîr* leh rawh u" tiin a hrilh a ni (Tirh.3:19). Apostol te thu hril kha tûn laiah pawh hian kan chhawm nun zêl hi a pawimawh hle a ni.

BUNG 7

KRISTA HNEN PAN DAWNA HARSATNA TE

1. *Kristaah chuan engtia innghah tûr nge ni ang?*

A ni tak a, hmuh chian chiah hma hi chuan innghat rawh han tih ringawt pawh hi hriatthiam chu a har viau reng a ni. 'Ring rawh' kan tih a, ring ta mai lova, *rin tum* leh tlat ang deuh kha a ni a. Innghat rawh tih pawhin 'innghat ta mai lo hián, innghah kan han tum leh hran pa thin a. Mahni va chet chhuah kher tum a beih vak hi awl tak a ni reng a ni. Rilru suangtuahna leh ngaihruatnain Krista hnêna nghah tûr zawng zawng ni awm a i rinte i fawmkhâwm a. I rilru ngaihtuahna chuan Krista Kraws a thi hnênah chuan va invawm bei ngheh tlat i tum a, nghet taka in nghah i tum chiam thin a ni lo maw?

Hetiang zawnga innghah i tum chuan i buai fo mai ang. I han ngaihtuah thin ang a, Krista hnênah chuan nghah theih loh i neih leh neih loh te i rilruin i zawng khâwm ang a. Innghat phal hlein i in hria ang a, in nghat nghet hle pawhin i in hria ang. Mi dangte pawhin heti bâk chuan an ir nghat nghet bîk chuang lovang i ti thin ang a. Nangma lam in hriat dâna nghat nghet hlea i in hriat chuan chhandam ka ni ve ta, tiin sawi chhuah mai i tum ang a. Mahse innghat nghet hle inti mah la, rilruin thil hrang hrang a hana ngaihtuah kual leh vêl ang a. I in nghah nghehna êm êm pawh chu nghet leh lo dâwn hian i hre leh thin ang. Chhandam nih tling khawp chuan

innghat nghet tâwk dâwn lova in hriatna i nei leh thin dâwn a ni I ngaih a tha tak tak thei lovang

I rilruin khawvêl thil dang ngaihtuahna i hman apiang khân Kristaa innghat lo leh dâwnin i in hre thin ang. Pathian thu chauh lo pawh mahni zirlai leh mahni hnathawhna kawnga rilru sen a ngaih hun khân i innghahna kha der thawng dâwn zêlin i hre thin ang Chuvângin nangma lam che chhuak a, va in paihluh thlawp mai i han tum khân i in vawm lût thiam tâwk lo va hriatna i nei leh thin ang. I tumna kha bansan rawh Innghah *tum* lo la, in nghat mai rawh.

Innghat tih chu Pathianin a fapa thihna avânga a ringtu apiangte hnêna chatuana nunna a pêk chu mahni chanpual chiaha lo neih ve ngam hi a ni mai. Pathian thuin kan nihna Bible a min hriattîr ang chiah a, mahni nihna leh mahni ta ngei a lo neih ve hi a ni. Bible chuan 'Tupawh Fa ring apiangin chatuana nunna a nei tawh' (Joh. 3:36) tiin min hrilh a. Pathian Fapa Isua chu ka ring ti ti mah la, chatuana nunna ka nei tawh i lo tih ngam hauh loh kha. Engvângnge ni? Pathian thu sawiah hian innghat ngam hek lo che. I rin chuan chatuan nunna chu i ta a a nih chu. Lal Isua thusawiah i innghat ngam hauh lo a nih kha. Isua thusawiah hian innghat ngam hmiah la chuan a sawi ang hian chatuana nun ka nei i ti mai ang.

Tripura ram buai lai khân Mualthuam ho chu Vai hlauvin ram hnuaiah an tlan chhia a. Vêng himtu Sipai Major pakhat chuan kan missionary pakhat hnênah chuan 'Ramhnuai atang khân lo chhuak vek sela, pawisa chêng sawmnga theuh ka pe dâwn che u nia' a ti a. Missionary chuan ramhnuaia Mualthuamho zîngah

chuan va kalın a va sawı ta a Mahse tak tak a nı lovang, Vaiho hnênah mı mantîr vek ı tuma a nih hı an lo tı maı a. Mahse an zînga pa pahnih chuan kan missionary berın mın hrılh a nı a, dawt a sawı lovang tın an kal chhuak ta a. Major pa chu an va hmu a Missionary pa sawı ang ngeı chuan pawısa cheng sawmnga (Rs 50/-) chu a lo pe ta tak tak a An let leh chuan nıdangte chuan 'A pe tak tak che u a nı maw? Naktukah kal ve ngaı ang' an ın tı a

A tûkah chuan an va kal a, mahse engmah a lo pe duh tawh sı lo va Hemı teho zîngah hıan mı pahnih chıah khân missionary thusawı kha an rıng a, Innghahna tlak a ni tih an pawm a, lâwmman an lo hmu ta Major pa hnên lam pana an kal nghâl ngam maı kha Missionary pa thusawiah khân an ınnghah ngam vang a nı Mıdang zawng kha chu an kal ngam ta lo va, Missionary pa thusawiah an ınnghah ngam loh vang a lo nı reng maı Chutiangin Lal Isua tawngkam ngeı nun hnutchhıah a, "Tupawh Fapa rıng apıangın chatuana nunna an neı tawh" tiin mın hriattîr maı a nı a Chatuana nun ka neı tawh la ti ngam lo ho hi chu Isua thusawıah hıan an lo innghah ngam loh vâng a nı tlat maı

Naupangte pawh an nu leh pateah an ınnghat thlap mai. Kan Lalpa Isua Krısta chuan chatuana nun min pe a ni tih hi ringa innghah ngam maı tûr a nı Innghat tih hi ring tih te nên hian a ın ang a, tawngkam hrang maı a ni. Innghah i tumna kha tawp la, ınnghat maı rawh Chhûngril nunin 'a ni tak e' tıa a lo dawnsawnna kha a pawimawh a, chu chuan nunchawlhna mın pe thın a nı Miin 'Chhandam ka ni ta' a tih hıan Isua Chhandamna siamna kha ama tân ngei a lo neı ta tihna a nı I ngaıh a ngam tawh em? I thinlung a muang em?

2. Lal Isua chu Lal leh Chhandamtuah ka pawm thiam lo.

'Pawm' tih hi 'innghat', 'ring' tih te nên khân danglamna a awm chuang lo. Awmze in ang, tawngkam hrang mai a ni. Mi Kristaa a innghah ngam chuan a lo ring reng tawh a, Krista a rin chuan a lalna leh chhandamtu anih kha a lo pawm tawh reng zâwk a lo ni.

Keimah ngei pawh hi ka lo buai ve hrep tawh a. Lal leh chhandamtua pawm tih hi ka hre thiam thei lo va. Lal anih chu ka hnial lo, ka ringhlel hran lo. Chhandamtu anih pawh ka hriain ka hnawl lo, mahse Lal leh chhandamtua 'PAWM' tak mai kha ka thiam tlat lo mai a. Ka mitthla in Calendar a Isua Kross-a thi lai thlate kha ka hmu a. Saw ngei saw ka chhandam nân ka pawm tlat teh ang ka ti a. Ka rilru ngaihtuahna zawng zawng ka sâwm khâwm a, ka mitthlaa ka hmuh Kross a Isua thi ngei chu ka va pawm ta a. Pawm ngheh êm êm ka tum a, ka pawm nghet tha tâwk zo dâwn lovin ka hre leh deuh va. Ka rilru chuan ka in sangsek hle mai a. Ṭawngtai ka han tum a, lal leh chhandamtuah ka pawm che ka ti thei ta lo. Ka pawm dân bâka pawm chu ka han tum leh a. Mahse ka duh ang tâwkin la pawm nghet tâwk lo tlat hian ka in hria a. Ka hah a dam lo, ka rilru lam a chawl thei lo, ka ngaih a ngam zan thei tlat lo mai a.

Nang pawh hetiang hian i rilru tumna hmang a va in pawm ngheh tlat i tum a nih ka va ring êm. Nangma va in pawm nghehna lam a ni lova. I va in pawm bei tumna lam kha a ni lo. In pawmbei i tum chhûng chuan i rilru lam a hahchawl dâwn lo tih a chiang a. I tang fun fun mai ang. I pawm nghet a i inngaih chhûng chuan chhandam nih i inring ang a; i pawm nghet tâwk ta lo

deuh va i in hriat apiangin i hlauthawng rilru dâwn a ni Pathian chhandamna hi i va pawm chhuah a ni hlei nem. A thlawnin Lal Isuaah chuan pêk i ni daih tawh. Chu khawngaihna chu leilung pian hmain Krista Isuaah chuan min pêk a ni tawh' (2 Tim. 1:9). I hnêna pêk anih tawh chuan khawi lai hmun a mi va lak hran a ngai lova, i awm hmunah khân i chanpualah i lo neih ve mai kha a nih zâwk chu. I lo in tumchawp a ngai lo va, Lal Isuan a tumsak tawh che. Pawm ngheh i tumna lam kha bân la, i tâna chhandamna siam zawh tawh chu i chanpualah lo seng ve rawh le.

Tih a ngai lo, Kristan a ti zo tawh. I pawmnghehna lam ni lovin Kristan a ringtute chu a lo pawm nghet êm êm zâwk a lo ni. Ngai teh u, Pain min hmangaihna chu ava nasa êm! Pathian faahte min vuah tak hi' (I Joh. 3:1). Mahni in vuah chawp a ni lo, Pathianin amah ringtute chu faah a pawmin a vuah a ni. I pawm ngheh lam ai mahin, amah ringtute chu Pathianin min pawm nghet zâwk a ni.

Zawngte pawh hi a nu tai bawrah hian nghet takin a pawm a, a nu kalna apiangah chuan a tel ve zêl thei a, a nu taibawrah khân pawm nghet zo lo sela chuan thing zâr sâng tak atang khân a tla nghâl mai ang. Hetianga Lal Isua pawm tum tlat thintute kan awm thin. Mahse keini Chhandamna kawng a Isua kan pawm dân chu kan rin chiahin aman min pawm ta zâwk thauh va, Keimahni chakna leh tih vena lam ni lovin Ama chakna chuan min hualhim zo êm êm a ni.

Zawhte note pawh hi a nu tai bâwrah inpawm tâng lovin a nuin a nghâwngah a seh a, a duhna apiangah a

kalpui mai a. A chakna rin chhanin a kal lova, a nu chakna rinchhanin, a nu kalna apiangah chuan a tel ve zêl thei a ni. Hetiang hian keini lo in pawm bei vete hi chu a nghet tâwk lo. Mahse amah zâwkin a hnêna lo kalte chu a lo pawm thîn a, 'tuman ka kut ata min chhuhsak lo\ ıng' tiin min neih nghehzia chu min hriattîr nghâl ta (Joh 10:28). Lal Isua ang chhûnga awm tawh ber chuan a muanawm a ni lâwm ni. Kan tih ve ngai lovin mın lo tihsak zâwk a ni e. I chhandam nâna Lalpa hnathawh zawh sa chu duh tâwk mai la, chu chu i chhandam nân a tling tâwk a ni.

3. ***Isua chu ka Lal leh ka Chhandamtua ka pawm dâwn chiah hian min dâltu a awm tlat ṭhîn.***

Min dâltu tam zâwk hi chu keimahni lam in siam chawp hi a ni duh hle. Setanan hmun dang daih atanga harsatna a rawn thlentîr pawh a ni chuang lem lo thei a ni. Chûng min dâltu awm theite chu:-

(i) Mahni lam in duh tâwk lohna:

Hei hi a awm duh hle a. Krista chu Lal leh chhandamtua pawm dâwn chuan thinlung lama min rawn nawrtu awm ngei tûra ngaihna kan nei a, chutiang kan beisei min nawrtu, min turluitu a awm lem loh chuan ka pawm tih mai kha tâwk zo dâwn a hriat lohna a awm a, dâltuah kan in siam thin.

(ii) Mahni lama chhinchhiahna:-

Han pawm dâwn chiah hian keima lamah ka piangthar ve ta a ni tihna tûr chhinchhiahna tha leh duhawm tâwk a awm mang si lo va. Entir nân- mittui tlâkna, tahna, hla chang lo lang, Bible chang lo lang a

awm si lo va. Chu chuan hlauh thawnna min pe a, harsatnaah kan hmang leh thin.

(iii) Duhthlanna taka thlan loh vâng:-

Ka duhthlanna pumhlum a Krista chu ka thlan duh loh avâng hian harsatna a awm ru tlat thin. Khawvêl thiante khawvêl nawmna zu leh sa, nulât tlangvâlna nun han inhlip thla chiah tûr chuan zuam lohna kan nei deuh tlat thin a ni. Chatuan nun neih chu tha ti ve siin khawvêl thlah phal lohna neih rûk tlat si hian rilru a khur thin a ni.

(iv) Sual zep rûk:-

Sual zep rûk kan nei a, kan hmabâkah hian la tih chhunzawm zêl duhna neiin kan inzawmna hrui han sahchah chiah hreh rûkna kan neih vâng a ni duh hle.

(v) Hlauhna:-

He hlauhna hian mi tam tak chu a tikîr thin a ni. Setana hna thawh a ni a. Kum tam tak Setana thu hnuaiah sual rawngbâwlin i lo awm thin a. Sual kawng tâwpsana Krista hnêna i han inpe tûr hi Setana hian a ui ve êm êm ṭhin che a, nasa takin ṭan a la ve a ni. Hnuh kîr che tumin a bei nasa che a; hlauhna te, khurhna te, engmah i ni chuang lo vang titein, i rilruah a rawn sawi thin a ni. Tûn mai lovah pawh nakin hnuah pawh ila pawm thei tho alawm, mi dangte awm lai kher kher a tûl chuang hlei nem, fianrialah pawh a tih theih tho tiin kawng hrang hrangin a rawn tikhawtlai thin che a ni. Hetiang hi i tawn phawt chuan Setana hnathawh a ni a, hnuhkîr che a tum a ni tih hriain Lal Isua Krista hmingin paltlangin huaisen takin Krista hnênah chuan i inpe tûr a ni.

(vi) Zahna:-

I thinlung chu Krista hnêna tlu lût tûrin ı inbuatsaih fel viau tawhin i hria a; mahse mite hmaa Isua han tan chhuah chiah chu zak si hian a awm theih. Ṭhiante leh mahni bula mi dangte hi Setana hian a hmang duh viau a nia. 'Tupawh mite hmaa mi tan chu ka Pa vâna mi hmaah ka tan ve ang' Lal Isuan a ti (Mt. 10:32).

Hmeichhe pakhat kum 12-thi puta dam lo kha hre reng rawh. Doctor tam tak hnênah a inenkawl a, a neih zawng zawng pawh a dek ral tawh a; dam a hnekin a zual zâwk mah. Tidamtu Isua mipui zînga a rawn kal khân kha hmeichhia khân mi tenawm a ni a, mi dangte zîng pawha awm tlak lo a ni tih a inhre reng ang. Mipui kal tlanga Isua va khawih chu a zahthlâkin a ngamawm lo hle ang tih a rin theih. Mahse a dam lohna atanga dam a châk lutukna chuan dâltu dang engmah ama lamah a in siam thei lo. Pâwn lama dâltu pawh a zah hlei thei tawh lo va, Isua a va pana, a kuta a han deh chuan a taksaah damna a lo thleng nghâl ta. Lal Isua pan hi a man hla ber a ni. Hlau thawng tak chung pawh a Isua hi pan mai chi a ni. Thlarau Thianghlim sâwm lai che hian minute khat pawh tlai suh. Isua hi mite hmaah kan mualphopui ve hi a dik a ni.

4. ***A thu hriatna lamah chuan ka chiang tawh vek a, mahse keima lamah chiang leh zual ka la beisei tlat a ni.***

A thu lamah chuan a chiang kan ti a, mahse mahni nunah a tlang thei tlat si lo. A hriatna lama chiang leh zual kan zawng leh ṭhin hi zawn âwm chu a ni nain thinlung zawng zawnga i zawn loh vang a ni e. A thu i

hriat loh hriat tharna lam ni lovin i hriat tawhsa lamah khân, mahni nun ngei pêk phal leh phal lohna lamah khân a innghat tawh a ni. Bible chuan 'mi zawng ang a, in thinlung zawng zawng a mi zawn hunah chuan mi hmu ang' a ti (Jer. 29:13).

A thu hriatna lamah chuan i zawng tha hle a ni thei. Mahse i nun tak taka i zawnna lamah i la tlabal deuh a ni ngei ang. Thinlung zawng zawnga i zawn chuan i hmu ngei ngei tûr a ni. Lalpan a sawi tlat tawh. Lal Isuan ' Pathian lehkha thu in chhiar ngun thin, a chhûngah chatuana nunna awmin in rin avângin:... nimahsela nunna nei tûrin ka hnênah in lo kal duh si lo, a ti a (Joh. 5:39). A thu lam hriat viau hi a tha e, mahse i nun hi Isua hnênah i pe ngam lova, i hum ru tlat a nih hi. Chu nunna nei tûr chuan kan nunna, thinlung zawng zawng a duhna nei a, a hnêna inpêk a ngai tlat si. A thu lamah chuan hriat tûr thar pawh dap tawh lo la. Nangma nun ngei hi chin fel a ngai zâwk a nih hi. Sim phal loh sual zep rûk la tih chhun zawm duh i nei tlat a ni maw? Chumi i neih chhûng zawng chuan i chiang thei dâwn lo a nih hi.

Pathian khawngaihna (chhandamna) thlâwn pêk mahni nuna a taka chang tûr chuan kan sualna hlih kian phal a, chumi kan phalna thinlung takah chuan Thlarau Thianghlim lo lûtin Pathian fate kan ni tih min hriattîr thin a ni (Rom 8:16). He hriattîrna chang tûr hian mahni nun ngei hi Lal Isua hnêna pumpêk vek ngamna leh phalna a ngai a ni, Pathian min hriattîrnaah chuan chianna min pe a. Chu chianna chu rinhlelh theih loh khawp a chiang a ni.

5. *Thinlung zawng zawng chu engnge maw ni le?*

Bible hian thinlung zawng zawng tih te, rilru zawng zawng, thlarau zawng zawng tih te hi a uar viau. Zawng zawng tia han sawi hian thil tam tak ni angin a lang a. Mihring nih phung in a huam zawng zawng hi a ni mai a. Thinlung zawng zawng chuan kan nunna te, kan taksa te, kan rilru te, kan theihna, duhthlanna te lam hian a huap thei vek a ni. Thinlung zawng zawng a Lalpa rin chuan kan taksa, rilru, thlarau leh kan theihna zawng zawng Lalpa hnêna hlan a, pumpêkna a huap hmiah a ni. Mihringin hnuchhiah awm hauh lova Lalpa hnathawh zawh saa, a inpumpêk thlawpna kha a ni.

Khawvêl thila hlim leh lâwmna; damchhûng ropuina leh sanna te, nawmchenna kawng tinreng, sum leh pai zawnga rilru leh thinlung luah thintu zawng zawng aia Lal Isua duh ber a neih a, thlanna kha a ni. A tawi zawngin mihringin thil dang zawng zawng aia Lal Isua a duhthlanna ngei a thlanna, duhthlanna chiah kha, a thinlung zawng zawng chu a ni mai.

Duhthlanna hian mihring rilru, ngaihtuahna leh thinlung, mihring pumhlum chu a khawih vek a. Duhthlanna hi a lal ber a ni. A duhthlannain a thlan tawh chuan taksa, rilru, thinlung ngaihtuahna chuan a zui nghâl ṭhin a ni. Eden huanah khan Evi leh Adama pawh khan Pathian nên lêng dunin an duhthlanna ngeiin Pathian nun dân leh awm dân leh thupêk chu thlangin an lo nung a. Chutianga an nun chhûng chuan harsatna awm hauh lovin Pathian lamah ṭangin an lêng dun a, an inbia a ni.

Kan duhthlanna hian kan taksa, rilru leh nunna, thinlung zawng zawng a kaihruai thei vek nghâl a, duhthlanna chiaha Lalpa thlanna chuan mihring nun hi pawn lamah pawh a tidanglam lo thei lo a ni, Duhthlan danglam chuang si lo rinna hi, rinna tak a ni lo. Duhthlanna taka Isua panna chuan mihring pum pui hi a khawih che nghâl hmiah thin a ni.

6. ***Eng hunah emaw chuan Krista chu ka la pawm ang a, ka la piang thar ve mai ang.***

Nakinah ka la piang thar ve mai ang i ti a ni maw? I hmaah hian thil ruahman lâwk i nei deuh a nih hi? Chu i thil tih tûr ruahman lâwk avâng chuan i thinlung i hawng phal tlat lo a nih ni.

I nunna hi chhûtin ngaihtuah chiang ang che. I dam chhûng kum hi a tlêm a, khual zin ang chauh a ni (Gen 47:9). "Tuisik leia baw hnu ruh leh theih tawh loh ang hi a ni' (Sam 14:14). Kan nunna hi thli mai a ni a (Job. 7·7) 'Chhum' a kiang duak ang mai hi a ni (Job. 7:9). 'Ka nite hi puantahtu khawhthei aiin a liam rang' tiin Joba chuan a sawi nghe nghe a ni (7:6). Hlim thla angina a thlawk bo va, a awm hlen lo (Joh. 14:2; Sam 144:4). I nunna chu tui lian angin len bo a ni ang a, thang khat mu ang chauh a ni. Zînga hlobet chawr chhuak ang a ni, zîngah chuan a chawr chhuakin a lo duah a, tlai lamah chuan ahthlûkin a awm a, a lo vuai thin. Thawnthu sawi ang chauh mai a ni a, a ral thuai a, a thlâwk bo thin (Sam 90:5,6,9,10).

Mihring zawng a dam chhûng nite chu phûl pangpâr ang chauh a ni, a vul thin a, thliin a chhêm bo thin. A awmna chuan a hre leh tawh lo (Sam 103:15;

Job.14:2; Is. 40:6-8; Jak. 1:10; I Pet. 1:24) Engmah tham a ni lo (Sam 39:5). Naktukah chuan engnge lo awm dâwn i hre si lo. In nunna chu engnge ni? Chhûm rei lo tê lo lang a, ral leh ta mai thin ang hi in ni si a' (Jak. 4:14) A tûk lama thil lo awm tûr chhuang suh. Chumi ni chuan engnge a rawn chhuahpui dâwn i hre si lo (Thuf. 27:1). Kan nun ah hian kan thu lo êm mai a, chutiang bawkin kan hun chungchângah pawh thuneihna kan nei lo. Nangin i duh hun huna Pathian i pan mai theih pawh a ni lo (Joh. 6:44). Hun hi kan ta a ni lo va, kan thu hnuaiah a awm bawk hek lo. Hun tha i neih laia i ring i tih khawng luih tlat chuan vawi leh khatah tihtliahin i awm mai ang. Nite hi a that loh avângin remchanna lei zêl rawh u min ti zâwk a ni (Eph. 5:16).

Nakinah tiin I muang dâwn em ni.
Thihna nun rawng thliar bîk nei lo chuanin;
A nghâk reng che thlân ko tlângah,
Muang lo la hun ṭha i neih lai hian.

tiin hla phuah tute chuan an ti a ni. Thlarau Thianghlim sâwm lai hian i thinlung tikhauh rêng rêng suh. Mi a hausa pawh kha "Thlarau, kum tam tak chhûng atân sum tam tak i khawl hi chawl la, eiin bar la, hlim takin awm rawh" a ti ngawt mai a. Pathianin a hnênah "Mi a, zaninah hian i thlarau an laksak dâwn che a ni" a tih mai kha. Nang pawh khawtlai miah lovin Lal Isua chu pan mai rawh.

7. ***Ka hrethiam thei mawlh lo mai.***

I hre thiam thei lo maw? Hriatthiam chian ringawt pawh a ni lo. Pathian thu hi ring lotute tân chuan a fiah lo rêng a ni. Bible chuan Krista...Chanchin Ṭha êng chuan anmahni a chhun en theih lohna tûrin chûngahte chuan he khawvêl pathian hian ring lotute rilru a tidel ta a ti (2

Kor. 4:4). He Chanchin Ţha Pathian thu hi boral mêkte tân chuan khuhin a awm fo reng asin. Khawvêl mite chuan Pathian thlarau lam thilte chu a lâwm thın lo, anni ngaih chuan âtthlâk a ni si a. Thlarauva hriatfiah a nih avângin a hre thei lo rêng rêng bawk a ni (I Kor 2:14). Nang pawh hi thlarau thianghlim hmun i kian tha duh lo va, i in phal lo tlat a nih hi. Thu sawi chu ngaithla ın lehkha bute chu chhiar nasa hle mah la, i chhiar leh i ngaihthlâk atang khân i hrethiam tawh viau chuan i inhria ang a, mahse i thinlung lamah a tlang lo vang a, thinlung hahchawlhna dam thlep thlawp, muanna nun chu i nei thei dâwn lo a ni.

Thinlunga i hriatfiah theihna tûr chuan i sualna kawng chu kirsan tawh la. Lalpa tân i nun pe vek phal la, i nuna lalber atân hmun kian tawh la, tichuan amah chuan a rawn pâwl ngei ngei ang che. 'Ngai teh kawngkhar bul a dingin ka kik hi; tupawhin ka aw hriaa kawng a hawn chuan a hnênah ka lût ang a, a hnênah zanriah ka ei ang a, ani pawhin ka hnênah a ei bawk ang' Lal Isuan a ti (Thup. 3:20). A ni chuan min hlat lo (TT 17:27). Thu chuan a hnaih a che, i kaah pawh a awm (Rom 10:8).

8. ***Pian thar hi ka duh ve a, mahse ka piangthar thei si lo: mi ţhenkhatte chu zu hmunah pawh an piang thar leh mai si a, Pathian hian duhsak bîk a nei a ni lo maw?***

Pathian hian duhsak bîk a nei lo tih Bible-in chiang takin min hrilh a ni (TT 10:34). Zu hmuna chêngkual tam takte hi an rilru beidawng tih tûr hre tawh si lote engemaw zât an awm reng asin. Khawvêl hi an ning a, mahse tih tûr an hre tlat si lo va, zu an in leh mai

thin a ni. Hêng mi hi ngaihtuah awm lo tak hian an khawsa na hian, a rûk chuan zawn an nei ve tlat asin. Ṭhenkhatte erawh chu nuam ti êm êm mai hian zu an in hlawm a, zu in lote pawh hmusit zaw mah hian an awm. Zu in rau rau pawh an dinhmun hi a inang lo êm a ni: Chhandamna chu a duh apiangte tân a ni a, duhsak bîk pawh awm hauh lo hian athlawna pêk vek kan ni. Chhandamna hian mi tinte hi a huap vek a. Hnar theih a ni a, pawm theih a ni bawk. Tupawh a ring apiang...tupawh a lâwm apiang tiin tute pawh huapin a sawi zêl a. Pathian hian tumah duhsak bîk a nei lo. ' Ani chu mi zawng zawng chhandamtu a ni a, a ringtute chhandamtu a ni ber nghe nghe' (1 Tim. 4:10).

Pian thar ka duh kan ti ve mai thin a, duh dân chi hrang hrang a awm thei.

i) Pian thar chu vân ram kai theihna a ni tih hriat avânga duh ve a, mahse Pathian thu hnuaia awm erawh chu peih rêng rêng si lo a awm theih a, chûng mite chuan a duh tak tak lo a ni.

ii) Pian thar hi rual pâwlna pakhata ngai ve a, tûn lai kan ramah phei chuan piang thar lo nih chu zahthlâka ngaihna a awm a. A hming chauhva ka piang thar ve tia puang chhuak tûra danglamna engemaw chan ve hi chu kan hnial lem lo. Mahse nun pumhlum inlet vek (about turn) tûr chuan kan inphal chuang lo. Hei hi duh tak tak a ni lo.

iii) Mahni nun pawh ning tawha, mahni lâwmna mai zawnga buai buai ringawt hi a hlâwk tawh lova, engmah hian hlimna lâwmna min pe lova, khawvêla

thil awm tinrêng hi engmah lo mai a lo ni tih hria a, nun thar Kristaa nun thara nun duh tak takna leh Thlarau Thianghlim kaihhruaina hnuaia nun inthlâk thleng tak tak duhna nei a, kawng thar leh nung chu zawh duhna nei hian a awm theih bawk

Thih ai chuan nun chu ka duh ang chu. Ka duh ti ti mah ila, Lal Isuan nunna nei tûrin ka hnènah in lo kal duh si lo a tih kha. Nun chu ka duh, mahse Krista nunna chu kan duh si lo. "I upawh a nun humhim duh chuan a chân ang' Lal Isuan a ti (Mk. 8:35).Chatuana nun nei tur chuan miin thil dang zawng pawh hloh vek huamin a dahkham tûr a ni. 'In hmaah nunna leh thihna, malsâwmna leh ânchhia ka dah.. chutichuan nunna chu thlang rawh u, in nun theih nân' Lalpan a ti (Deut. 30:19)

Mi hausa fanu sum leh pai leh ropuina te chu duh hle mah ila, amah nula chu ka nupui tak tak atân chuan duh ta hauh si lo ila, engti kawng mahin a thil neih chu ka chen thei dâwn lo a ni tih chu a lang reng mai Chatuan nun neih chauh duh a, chatuan nun neitu Isua duh leh tlat si loh zawng eng tihna mah a ni lo. Isua chu ka lo duh tak tak lo a ni tih a chiang êm mai. Ani chu zawngtute hnêna lâwmman pêk hmang a ni a. 'Mi zawng ang a, in thinlung zawng zawnga min zawn hunah chuan mi hmu ang, tin, nangmahni hmuhin ka awm ang' Lalpan a ti (Jer 29:13,14).

BUNG 8

CHHANDAM NIH INHRIATCHIANNA KAWNGA ZAWHNA TE

1. *Chhandam nih hi ka inring nghet ve tlat asin..*

Chhandam nih i inring viau mai maw? Chhandam i ni tawh tih i hre lo va, chhandam nih ı inring tlat thin alâwm. Hei hi rinna awmzia i man loh vang a ni. Ring ve tlata i inhre thin hi hetiang a ni. Isua chu kan sual avângin mantirin a awm a, thiam kan channa tûrin kaihthawhin a awm (Rom 4:25) tih hi ka ringhlel lo va, kan rıng vek mai; chu chu mahni chhandam nân hmang nghâl ta maı lo chuan han rin hranpa kan tum ngial thin a. I 'tum' leh thin. Tum tawh suh. Chhandam nân rın tum lo la, Isua chhandamna siam zawh tawh chu i chhandam nân hmang nghâl rawh. I rin dân a dik lo a ni

2. ***Rin dân dik lo a awm thei em ni? Rin tlat tûr a ni mai lawm ni?***

Rinna dik lo a awm theih hle asin. Bible-in rinna a sawi thin hi kan ngaihtuah dân kan han tih mai nên chuan a inang lo riau asin. Ring nia kan inhriat dân dik si lo te chu:-

a) Kan ngaihtuahna thinlung chuan Isua a hmu a, mahni lam ngaihtuahnaa rinna chu kan han sâwm khâwm a. Isua chu kan va ring ta chiam thin a; heti bâk chu mahni lam han indap mah ila rinna dang a awm tawh chuang lo. Kan rilru ngaihtuahna zawng zawng chuan

kan va ring ta a, ring nghet ve hlein ka inhria a, hetianga ka rin tlat chuan chhandam ka ni ve mai ang kan ti ngawt thin a nih kha. Foot ball tuia nem pil ang deuh a ni a. I nem peih chhûng chuan tuiah a pil ang a, I nem peih loh rual rualin a lo lang chhuak leh zuk mai ang. Mahni ṇun tha ve deuhva inhriat lai chuan chhandam ka ni mai ang kan ti a, sualna kawng han zawh hlek ila chhandam ka ni lo leh mai awm mang e, kan ti leh a. Ring ve hlea hriat lai chuan chhandam nih kan inring mai: mahse kan inthlahdah deuh chuan kan chhandamna chungchângah kan buai leh mai thin a, ka rinna a phai, ka rinna a chak lo, ka rinna a tlem kan ti chung mai nia. I va rin chiam a, i va inrin bei tum tlat kha a ni lo.

b) **Rinna hi rin thu ang lek hi a ni lo:** Nakin zânah ruah a sûr dâwn leh dâwn loh kan inrinsiak a Ṭhenkhatten a sûr an rin êm êm laiin thenkhat chuan a sur an ring lo hle thung. Tute mah khân a sûr dâwn leh dâwn loh an hre chiang si lo. Rin thua ring huai zâwk zâwk khân an ring zual bîkin kan han ngai deuh ngawt a. Ruah chu sur mai thei sur lo mai thei a ni reng a, hetiang thil chiang lova innghat ring intih hi rin thu huaisen mai a ni.

c) **Mahni rinna chhandam nâna rin:** Mahni chhandam nâna rinna kha rin tlat tum a awl hle. I rinna ring lo la, Isua ring rawh: I rinna hian a chhandam lo che a, i rin Isua khân a chhandam che a ni. 'Lalpa Isua Krista ring la, tichuan chhandamin i awm ang'tih a nih kha (TT 16:31). Chhandama awm tûr chuan Isua rin a ngaiin kan hre ve a. Isuaa rinna nghat ta lo chuan ka rinna kha a lian tâwk em, chhandam nihna tûr

khawpın a lian tâwk em, a rinawm tâwk em tiin kan teh kan teh thin. Ka rinna chu ka malpui tiat zeta lian nia ka hriat chuan chhandam nihna tling khawp rinna a nih ve tawh mai dâwn hi ka ti a. Ka ngaih ka ti tha lui vêl a. Mahse hun a lo kal zêl a, khawvêl lam hîpna te a lian zêl a, ka rinna kha ke zungpui tiat chauh niin ka hre leh ta a. Chhandam ka ni leh lo mai awm mang e, ka ti rilru a, ka buai leh thin. I rinna len leh tet vanga i chhandamna chan kha danglam zêl a nih dâwn chuan i thinlung a hahchawl thei dâwn lo.

Isuaah innghat rawh. I rinna lam kha teh teh suh. I rinna ring suh. Isua chhandamtu kha ring rawh, I rinna lam kha i 'X' Ray thin a, tling zo dâwn lo hian i hre thin a ni. I rinna lam kha a len leh têt lam en lovin i rin Isua kha i chhandam nân Vân khian tling zo a ti asin. Chhandamna tâwk zovah chuan awmhmun khuar ve tawh mai ta che.

d) **Rin ngheh êm êm tumna:** Mahni lamin rin ngheh êm êm tumna hi a awm thin a. Rinna hi mahni lam rin ngheh êm êm a inhriatna lam kha a ni lo. Keimahni lama kan fiah tlat tawh chuan rin ngheh tum tlatna lam kha a awm tawh lo va, mahni lamah a chian tawh tlat avângin.

Vawi khat pawh tlangvâl rual kan lo awm khâwm laih lạih mai a, dâwt sawi hmang tak pa pakhat hi a lo tlan a, "Khua atanga mêl khatah sâwn motor a accident a, mi pali an thi" tiin a rawn nui hoh hoh mai a. Tlangvâlho chuan dâwt a sawi leh a nih an ring tlat a, engah bar an khawn lo. Mahse thenkhat te chuan chutia lo zualko ta chu tak tak a ni mai lo maw

an ti a. A ngaihna hre lo chuan an inkhâp thlu reng mai a. An kal dâwn loh chuan a lo nih tak tak hlauh chu an hlau rilru si; an kal dâwn chuan dâwt a nih an hlau bawk si. An thinlung lamah a chiang thei tlat lo va. Rilru dam takin an kal thei tlat lo mai A chhan chu thu râwn hlâng chhâwngtu kha mi rinawm lova an ngaih vâng a ni mai. Minute 10-hnu chuan Kohhran upa pakhat mi tinrêngte rin kai chu a lo kal a, accident-a mi pali thih thu chu a rawn report ve ta a Chu veleh chuan tlangvâlho zawng zawng chuan 'taktak maw' pawh ti hman lo chuan rang takin accident-na hmun lam chu an pan ta a ni.

Engvângin nge tlangvâlho chuan thu an hriat ve leha an tlan nghâl mai? Kohhran Upa report rawn petu chuan dawt a sawi lova, a thusawi chu taktak a ni tih an pawmna chuan a tlantîr nghâl mai a ni. Chu chu kohhran upaah chuan an innghah ngam avâng leh an rin tâwk vang kha a ni mai. Rin ngheh êm êm an tum hranpa lova, kohhran Upa thusawi an hriat ve leh khân an ring tâwk a, eng sawi lo chuan an tlan ta mai a nih kha. Keimahni lamah kan chian chuan thil min tih tîr nghâl mai thin a ni. Upa chuan thu a rawn thlen veleh chuan 'Motor a accident a, tlangvâl zawng zawng chu kal vek tûr a ni' tiin an tlangau nghâl ta a Mite hnêna an tlangaupui nghâl mai thei chu zualko thusawi an rin tâwk vâng kha a ni mai. Accident-na hmuna mitthi an hmuh hma khân an thih thu chu an puangzâr ngam a ni.

Lal Isua ring tâwk chuan a chhandamna siam pawh chu duh tâwkin ama chhandam nân a lo seng nghâl mai a. A ring thiam lo ho hian ahrana rin ngheh êm

êm an tum leh thin. I rilrua i va inrin ngheh tum êm êm lam ni lo khân, i va tih ve chiam ngai lo khân Krista chhandamna hnathawh zawh sa chu nangma tân tâwk tiin lo nei ve rawh.

I rin tâwk loh avângin rin ngheh tlat i lo tum mai mai a nih hi. Hêng ka sawi takte hi ring inti ve si rin dân dik lo chu a ni.

3. ***Chutiang chuan asin rin ka lo tum tlat ni. Chutiang rin dân chu a dik si loh chuan engtinnge ka rin tak ang le? Engnge rinna dik chu? Rinna awmzia pawh han sawifiah teh.***

Rinna hi Pathian Thlarau Thianghlim hnathawh zâra Mihringin Krista chu a chhandamtua a lo pawmna hi a ni. Chhandamna tûra rinna chu hetiang hian lo sawi zau ta ila:

Hriatna: I rin dâwn chuan i rin tûra chu i hre phawt tûr a ni. Bible chuan 'An hriat lohva chu engtinnge an rin ang' a tih kha (Rom 10:14). Mizote pawhin Sâp ram atanga Missionary-te thusawi kan hriat hma chuan Ramhuai biain kan lo awm thin a. Isua Krista chanchinte an rawn tlângaupui ta a, miten kan hria a, kan lo ring ta a ni. A hmasa berin kan rin tûra chu Pathian, Isua Krista chu a ni tih kan hre ta.

Awihna: A dawt lehah chuan Pathianin Isua Kristain kan chhandamna tûr chu a lo buatsaih fel vek a ni tih kan âwih leh tûr a ni. Mahse Pathian thu chu a dik a, dâwt a ni lo tih âwih ringawt hi chhandamna a ni lo. Ramhuai hote pawhin 'Isua chu an âwih' asin (TT 19:15).

Pathian Fapa a ni tih pawh an ring ve. 'Pathian Fapa, hun tiam thlen hmain min nghaisa tûrin hetah i lo kal em ni' an tih kha (Mt. 8:29). Mahse chhandamin an awm lo. Mizoramah phei chuan naupan têt lai atangin Isua chhandamna chanchin hre lo kan awm lo. Mahse piang thar vek chu kan ni-si lo. A thu kan hriat, 'a ni khawp mai', kan ti ringawt a, kan awi kan tih hi kan ring emaw kan ti ve a mahse a ni lo.

Beihna tel lo: Chhandam ni tûra mahni lam lo tum vakna, lo bei ve vakna lam chu a ni lo. Vawi khat pawh ka fanuin kan khumah pawisa 50 a chhar a, 'Ka pa pawisa sâwmnga hi ka nei dâwn a nia' a rawn ti a. Engtin mah ka chhâng lo va. Rei lote hnu chuan, 'Ka pa, pawisa hi ka nei tak tak a nia' a rawn ti leh a. Ka chhâng chuang lova. Nakinah chuan, 'Ka pa, ka nei tawh tak tak a ni a', a rawn ti leh a. Ama lamah chuan nei hlein a inhria a. Mahse pawisa chu a hmang ngam hauh lo mai a. Pawisa kha ka ta a ni tih a hria a, nei ta che tiin aw pawh si lo va, neih hle a han tum thin a, mahse mahni ta neih chuan a nei ngam tlat si lo. A ngaih a ngam thei chuang lo.

Chhandam nih tuma lo beih ve chiam chiam kha a sawt lo. Nangma lam chuan chhandamna chu nei hlein i inngai a, mahse i chhûngril nun a chawl chuang lo, a dam zen zawn lo a ni. Nakinah chuan, 'Ka pa, ka nei tak tak tawh a nia' a rawn ti leh a. Ka khawngaih deuh va, 'Nei ta che,' ka ti ta a. A bag-ah a dah a, dawrah thil lei tûrin a tlan ta nal nal mai a. Nei ta che ka tih a chiang a, ngaihngam takin a hmang ngam ta a ni. Neih a tum êm êm lam a tâwp a, "Nei ta che" ka tih ve leh chuan a ring ngam a, ama ta ngei a ni tih a chiang ngam ta a ni.

Krista hnêna innghah ngamna: A hma lama ka sawi tawh thin ang khân, Krista hnêna innghah ngamna chu rinna a ni ka tih tawh kha. Innghat ngam khawpa rinna chuan thil min tih tîr thin a ni. Hruizen zawh thiam chanchin an sawi thin a. Khawvêla tuikhawhthla sâng ber Niagara Falls chungah hrui an thlung mar po mai a. Khawvêla hruizen zawh thiam berin a zawh dâwn avângin mipui nasa tak chu tuikhawthla bulah chuan an lo pung khâwm ta chiam mai a. Hruizen chu a zawh tan ta a, mipui chuan an thlîr thuap mai a, a tlâk an hlauh pui êm avângin an ngawi thup mai a, tawng leh au thawm rêng rêng a awm lova.

A tâwp a tâwpah chuan ral leh lam chu a zawh kai ta mial mai a. Chu veleh mipui chu nasa tak maiin an au ta dur dur mai a. Mipuite hnênah chuan "Mi pakhat lo kal ula, ka pua ang a, ral leh lam ka zawh kaipui theih in ring em?" a ti a. Mipuite chuan 'Thei lutuk ang, i zawh kai pui theih kan ring lutuk' an ti a. Hruizen zawhthiam Charles Blodina chuan, Tlangvâl pakhat hnênah chuan, "Nang kha lo kal ta che" a ti a. Tlangvâl chuan 'kei chu ni love, hei ka ṭhianpa zâwk hi zawh kaipui rawh' a ti a. Charles Blodina chuan, 'Ka zawh kaipui theih loh che i ring lo em ni?' a ti a. Tlangvâl chuan, 'Min zawh kaipui thei ang tih chu ka ring,' a ti tlat si. Mipui zawng zawng chuan puak kai theih ngei an inring vek a, mahse tumah an pen chhuak duh si lo. Nakinah chuan ama peon chuan, "Ka pu, tumahin an duh lo a nih hi, an innghat ngam lo va, keimah hi min paw mai rawh" a ti ta reuh va. Tichuan Peon'naupang chu paw chungin hruizen chu a zawh ṭan leh ta a. Tuikhawhthla chu a sâng si. Tui chu a so but but mai a, lung khawkrawk kâra tui chu a intel thla suau suau mai si a.

Tlâk palh vaih chuan tui thlen hma pawha thih hmanna ngei tûr hi a ni a. Mipuite chuan an tlâk an hlauh thawnpui avângin mit pawh khap ngam lo khawp chuan an lo thlîr thuap mai a. Zawitêin a kal phei zêl a, ral leh lam chu him takin an zawh kai leh ta a. A thlîrtu mipuite chuan mak an ti lutuk a, an au leh ta dur dur mai a "Ka ring reng a" an ti a.

Kan Lal Isua Krista hi Chatuan hmun Vân rama min paw kai theitu a nih hi kan ring vek a. Nimahsela a thihna leh a thawhlehna thiltihtheihna chu mahni chhandamna atân chiaha tling zo tih hi kan ring ngam lo va, kan innghat ngam lova, amahah chuan kan invawm lût ngam thin lo alâwm Amahah chuan innghat ngam rawh.

Isua Krista hnêna inpêk luh vekna: Rinna avânga khawngaihnaa chhandam in ni han tih hian, thenkhat chuan rinna mai maw an ti thin. Rinna hi a mai mai lo Krista hnêna kan pumhluma kan pêk luh vek (inpumpêk) a ngai tlat a ni.

Nula leh tlangvâl inhmangaih tak hi an awm a. Tlangvâl chuan Palai tîrin nula chu nupui atân chuan a va dîl ta a, a lo rem hlauh mai bawk a. Inneihna ni a lo thleng a, Biak inah chuan Pastor leh Pathian hmaah mipuite hriatpuiin inneihna thu an thlung ta a. Dam pawhin dam loh pawhin, that pawhin that loh pawhin, retheih pawhin hausak pawhin tiin nula chuan tlangvâl hnênah chuan thu a tiam ta.

Tlangvâl hnênah chuan a inpe lût thlap a. Tisa pumkhat an lo ni ta a. Nula chuan a thiamna, a finna, a felna, a theihna, a thatna zawng zawng chu tlangvâl hnênah chuan a pumpêk ta vek a ni.

Mahni nun hlân thak khawpa a inpe lût ang khân Isua Krista hnênah mahni nun pe lût vek huama rinna hi a mamawh a ni. Ka âwih ve, ka ring ve viau, ti mai mai lovin i nun pumpêk vek huama rinna hi a ngai a ni e. Unau duh tak, Nazaret tlangvâl hnênah hian i nun hlân vek khawpin i ring duh em? Amah chu pasal atân i duh em? Amah chu nupui atân i duh em? In inneih hnuah a nuam emaw nuam lo emaw, i hlim emaw hlim lo emaw, i hausa dâwn emaw i rethei dâwn emaw, engpawh huamin thu chu i thlung ve dâwn lâwm ni? Nulain a hma lam hunah a nih nih ni ngam khawp a, tlangvâl a hmangaih a vuan ta ang khân i nih tûr ang ang chu ni ngamin Krista chu vuan ve rawh.

Thlarau Thianghlim Palai chuan Krista mo atân min sâwm a, Krista chu hmangaih ber leh thil dang zawng aia duh berah i nei dâwn em? Mi tam tak hnênah ka hrilh ve tawh thin a, nimahsela nula tlangvâlte hian Krista mo nih ai chuan he leia lal leh mi hausa leh zu leh sa chên thintu te Mo nih hi an thlang zâwk tlat thin. Imanuela Bank, tawmpui leh chen ve theia mi siam tumin duhsak êm êmin min sâwm a, keinin kan lo duh thin si lo. I hmangaih leh duh ber tlangvâl chu i nun hruaitu atân tling zo leh innghahna tlâkah i ruat tak tak em? Kei zawng Lal Isua lei leh vân Lalber hruaitu leh enkawltu a tân hian ka thlang tawh a ni.

Thlarau Thianghlim hruaina: Kan han sawi tâk zawng zawng hriatna te, âwihna te, beihna tel lo, Krista hnêna innghah ngamna te, inpêk luh vek ngamnate hi mihring lamah chuan a ngai a. Hêng thil zawng zawnga mihringin Lal Isua Krista lam kan pannaah hian Thlarau Thianghlim chuan min puiin Chhandam kan nih leh Pathian fa kan

nih min hriattîr thin a ni. Mihringte tih theih ni lovin Thlarau Thianghlim tanpuina zârah chuan a khawngaihnain min chhandam a ni. 'Thlarau chuan kan chak lohnate a pui thin' tih kan hria (Rom 8:26). Thlarau chuan thutakah min hruai lût thin a ni (Joh 16:13).

4. *Kan inthlang nung thei em ni?*

Ka sawi tawh kha. Duhthlanna hi mihring lamah chuan a pawimawh hle. Mahse mihring hian a duhthlannaa Isua a thlan vâng a, inthlang nung chu a ni lo va. Thlarau Thianghlim puihnain a khawngaihna ang zêlin min chhandam a ni. Pian tharna hi Pathian hnathawh a ni a. Pathian chhandamna hi mi zawng zawng tâna Kristaah chuan pêkin kan awm vek a. Chu chhandamna chu mihring nuna ataka thleng tûr chuan rin tûra chu a hriat a, a awi a, a lo thlan ve a ngai a. Chu duhna thinlungah chuan Thlarau Thianghlim chuan chi nung a rawn tuh thei ta thin a ni. Miin Isua Krista a thlan avângin Chhandam nia a inhriat chuan Thlarau Thianghlim hnathawh vang liau liau a ni tih hi a hre tel tlat tûr a ni.

5. ***Rinna chu Krista hnêna inpumpêk vekna a ni maw?***

Ni e. Mi thenkhat chuan Chhandam nihna chu athlawn a ni an ti a, inpumpêk vek a ngai a nih si chuan Chhandam nih chu a va harsa dâwn ve an ti thin Mahse kan ramah hian Chhandam nih rinna hian Krista hnêna inpumpêkna a thlen a ni tih an hriat loh avâng hian ka ring, ka ring, an ti à. An nun chu Krista hnênah an pe chuang si lo va. Ring ve maia an inhriat avâng khân chhandam ni ve tûra inngaihna an nei ve tawh laklawh

si a. Nun Krista hnêna pe phal si lova, ka Piangthar inti kan nei tam lutuk tawh a, hei hi kan harsatna a ni tlat mai. Inpumpêkna aia tein chhandam nih rinna hi a sawi thei loh.

Julias Ceasara Rom lal chuan England ram rûn a tum thin a, mahse vawi tam tak a sipaite chu an tlâwm a, an hneh thei der lo mai a. Ṭum khat che England ram rûn tûrin a inbuatsaih leh ta a. England ram thleng tûr chuan Tuifinriat a (English channel), lawng inkar kai a ngai a. Sipaite hnênah chuan, 'England ram tuifinriat vaukam lawnga in inkar kai ve leh in lawng chu chhu chhe vek ang che u' tiin thu a pe ta a. Chutiang chuan Lawng chuan an inkar kai ta hlawm a. Vaukam an thlen ve leh chuan an lawng chu an tichhe ta vek a. Chu veleh chuan English sipaite chu an bei ta a. Chak dâwn lo mahse an kir lehna tûr lawng an nei tawh lo a ni tih an hria a, thih leh thih tiin an nun hlân ngama an chet tak tak chuan a tâwp a tâwpah English sipaite chu an hneh ta a ni. Kir leh thei tawh hauh lo tûra indona hmuna an nun hial pawh inpêk huamna chuan hnehna a siam sak ta a ni.

Chhandam nih rinna pawh hi mahni nun ngeiin pumpêk vek huam rinna, Krista hnêna mahni nihna ang anga inpêkna a ni e.

6. ***Ka dam chhûng hian chhandam nih kan inhre thei dâwn em ni? Kan thih hnuah chauh kan hre chiang tûrah ka ngai asin.***

Engtinnge tûnah kan hriat ang, Isua ka ring ve a, chhandam chu ka la ni ve mai chuan ka ring i ti a ni maw? Chhandam i nih tawh leh tawh loh i la hre lo a ni maw? I

la hre chiang ve lo a nih chu. Chhandam nih i inring a, Chhandam i ni tawh tih i la hre lo a nih hi. Hei hi alâwm tûnlai kan ram pawh hian harsat rûkna lianpui kan neih. 'Thlarau chuan keimahni thlarau nên Pathian fate kan ni tih min hriattîr thin a ni' (Rom 8:16). Thlarau chu chang vein i inhria a, mahse i thlarau chan chuan Pathian fa i ni a, Kristaah chhandam i ni tawh tih hi a hriattîr lo che a ni maw?

Pathian Thlarau hriattîrna chu a'ropuiin a chiang a ni. 'Pathian Fapa ringtu chuan mahniah hriatna a nei a ni' (I Joh. 5:10). Nupui i neih tawh leh tawh loh pawh i hre chiang a ni a, Pathian Fapa i neih leh neih loh chu i hre chiang ngei ngei tûr a ni. Mihring hriattîrna mah kan pawm chuan Pathian hriattîrna phei chu a chiang leh zual a ni. 'Fapa chu neitu chuan nunna chu a nei' a ti a (I Joh. 5:12) Fapa chu i neih chuan nunna chu i nei tih Pathianin a hriattîr che. Bible kha chhiar zawm leh rawh. 'Chatuana nunna in nei tih in inhriat theih nân nangni Pathian Fapa hming ringtute hnênah hêng thu hi ka ziak a ni' a ti (I Joh. 5:13). Chatuan nun kan nei tih hi Pathian pawh hian mi hriattîr hi a duh a ni. 'Mi zawng zawng chhandama awmah leh thutak hriaah a duh a ni' (I Tim 2:4).

He leiah hian i inhre chiang thei a, Bible-in kan nihna chiang takin min hrilh alâwm.

7. Engtinnge chhandam nih kan hriat chian theih ang?

Mi zawng zawng Adama atanga chhuakte chu thil tisual, Pathian nêna inrem tawh lo, Pathian hmêlma, kawng bo, bawhchhetu, ânchhedawng fate, Pathian hmaa thiam loh chang, boral vek tûr kan lo ni tawh a. Nimahsela Pathian hmangaihna chuan 'tuma boral duh

lovin, mi zawng zawng lo sim duhin keimahni lamah a dawhtheihzia a la tilang cheu mai (2 Pet 3:9). Bible chuan, 'Hêng mite zînga pakhat boral pawh hi in pa vâna mi duhzâwng a ni lo' tiin min hrilh a (Mt. 18:14) Thil tisualtu chu a thi tûr a ni a (Ezk. 18:20) 'Mahse mi sual thihnaah hian lâwmna rêng ka nei si lova' tih hi Lalpa Pathian thuchhuak a ni (Ezk. 18:23,32)... mi sualin a awm dân a kalsan a, a nun hi ka lâwmzâwng a ni zâwk' a ti (Ezk. 33:11).

'Pathianin khawvêl a hmangaih êm êm a, chutichuan a Fapa mal neih chhun a pe a, amah chu tupawh a ring apiang an boral loh va, chatuana nunna an neih zâwk nân' tiin khawngaihna aw kan hre leh ta. Tupawh a fel apiang an boral lovang ti sela, keini ho tân chuan nun theihna tûr kan nei lo vang. Tupawh a tha apiang leh sakhaw ngaihsak apiang an boral lovang ti sela chuan keini ho tân chuan beisei tûr rêng rêng kan nei thei dâwn lo. Pathian hmangaihtu chuan 'tupawh a ring apiang' a ti a ni. Chhinchhiah rawh aw. Nang pawh a huam che a ni.

8. Engvângin nge a ring apiang a tih kher kher?

Eden lam kha thlîr kîr leh ta la. Thlahtute khân Pathian rinna an lo hloh tawh a. Pathian an lo ring ta lo. Rin chu nunna a ni a, rin lohna avâng khân nunna chu an hloh ta. Nunna an nei ta lo. Mitthi an lo ni ta. Keini Adama thlah zawng zawng lei mihringte hi 'kan sual leh bawhchhiatna avâng chuan thi' min lo ti ta. (Eph. 2:1). Sêrthlum chu a kungpui aṭanga i lawh chuan la tha pualin lang mahse a kungpui nunna ber nêna an inzawm tawh loh avângin rei lo têah a vuai a, a tawih mai thin. Kan nunna Pathian nên chuan kan inzawmna a lo chat

tawh a, hla takah kan lo awm ta a. Chhiat ni, boral ni kan la nei ngei dâwn. Nimahsela Pathian chuan min hmangaih êm avângin thlahtute avânga Pathian rinna ka lo hloh tawh chu khawngaihna avângin rin leh theihna hun tha hnuhnung ber a Fapaah chuan min lo pe leh ta. Chhandamna kawng min lo hawnsak leh ta a nih chu. Rinna avânga khawngaihnaa chhandamna chu

9. ***Naupang ka nih lai aṭang khân Isúa chu Pathian fapa a ni a, mi zawng zawng thih aiin a thi tih chu ka ring reng a; tûn thleng pawh hian rin loh lai ka la nei lo rêng rêng asin. Engnge tih leh tûr?***

Rin tûr chu i ring zo vek tawh a, a nih chhandam i ni em? Isua chu Pathian Fapa a ni a, mi zawng zawng thih aiin krawsah a thi a, tupawh amah ring apiangin chatuana nunna an nei tih i ring vek. Mahse chutiang chu ring mah la chhandam i ni tawh a, chatuana nun i nei tawh tih i hre tlat si lo. Kawr i ha tih i hrechiang ang khân chhandam i ni tawh tih hi i hre chiang ngei ngei tûr a ni.

Rin dân dik lo ka sawi tawh ang khân rin leh i tum a ni ang ka ti. Mahni inrin chhandam tum chiam hi a awl hle ka tih kha. Chhandam nih theihna tûra rinna chu 10 Kgs ni ta sela, Crusade leh Camping tiak hlim chuan chhandam nih ve theihna khawp hial 10 Kgs chu nei vein i inhria a. I ngaih i ti tha lui a. Heti bâk chuan rin ngaihna i hre tawh si lova, chhandam ka ni ve tawh i ti mai mai a. Mahse mi dangte nun chu ang zo lo deuhin i hre tlat a. I hlim deuhin chhandam ka ni ang i ti a. I hlim loh deuh chuan chhandam ka ni lo mai âwm mang e i ti leh a. Sual lam ngaihtuahna leh sual kawng i han zawh

zeuh zeuh lahin hetiang hi piang thar nun dân tûr a ni lovang i ti a, nangmah ngei pawh i inringhlel leh tlat thîn. I neiin i inhria a, a changin nei lovin i inhre leh thul a. I thinlung chhûngrilah i la muang, i la chawl hahdam ve lo. Hetiang hi rinna dik a ni lo.

10. Engnge Rinna dik chu:

'Chutichuan rinna chu hriatna avângin a lo awm thîn a, tin, hriatna chu Krista thu avângin a lo awm' tih kan hmu a, (Rom 10:17). 'Rinna hi thil beiseite awm ngeia hriatna, thil hmuh lohte hriatfiahna a ni' (Heb. 11:1). Chuvângin rinna dik chu Krista thu hriatna atanga lo awm a ni.

Kum 10 lai kal ta khân tlangvâl pakhat Liana hian tual a that tlat mai a. Police-ten an man a, lung in (jail) ah an tân tîr ta a, Rorêltu hmaah a thiam thu sawi tûra an koh ni chuan Liana chuan Dân hre mi (Lawyer) a ruai a, sawipuitu atân a ruai a, nimahsela Liana tualthat lai chu mit ngei a hmutu an lo awm si avângin thiam a chang thei ta lo va. Dân angin tualthat chu hrem tûr a ni a, khaihlum tûra a chung thu chu rêl a lo ni ta a. Liana lungngai chu a lo indawm kun reng mai a.

Rorêltu chuan Liana chu a khawngaih êm êm mai a. Kawng a dap sak ta a. Liana chuan Rs. 100,000 (nuai khat) rorêltu hnênah a pêk theih chuan khaihlum lovin Tân in aṭang chuan a chhuak thei ngei dâwn a ni tih thu a puang ta a. Liana chu a lâwm hle mai a. A chhûng khat lainate a han hrilh kual a. Mahse an thawh khâwm theih zawng zawng chu Rs. 50,000 chauh a ni si. Chêng nuai khat a tlin loh kha chuan awmzia a nei ta chuang si lo va.

Vânneihthlâk tak maiin Liana hmêlhriat mi hausa pakhat chuan Liana chungchâng chu a lo hria a. Tin chuan Bankah a tlân thuai a, chêng nuai khat chu a va la chhuak a, rorêltu hmaah chuan a tlân nal nal a, "Ka pu, hei Rs 100,000 Liana tlan chhuah nân ka rawn pe a che," a ti a Chêng nuai khat rorêltu hnênah chuan a rawn pe ta a

Rorêltu chuan a lehkhabu lianpui chu a la chhuak a, Liana hming khaihlum tûr hming ziak tlarnaa mi chu Pen tuisen chuan a thai chhe ta vek a. Lehkha phêk pakhatah chuan, 'Liana, hei, mi hausa pa hian chêng nuai khat i chhuah nân mi pe a, tûnah hian lungin a ta i chhuak thei nghâl a, khai hlum tûr i ni ta lo ve' tiin a ziak a, mi hausapa hnênah chuan a pe a; Tân in (Jail)ah chuan a va kal a, Liana chu va chhuah nghâl mai tûr chuan rorêltu chuan a hrilh ta a. Chu veleh chuan Mi hausa chu Tân in lam pan chuan a tlân leh ta vang vang mai a.

Police hote chuan Gate an lo hawn sak a, Liana chhuahna lehkha pawh chu an lo hmu ve a. Liana chu lungngai tak mai chuan a pindan thim tak maiah chuan a lo thu ran mai a. Mi hausa pa chuan, "Liana, tunl i thah avângin khaihlum tûr i ni tih ka lo hria a, chêng nuai khat chu rorêltu hnênah ka pêk sak ta che asin. Khaihlum tûrte zînga i hming ziak pawh kha a thai chhia a; lehkha pawh a ziak nghe nghe asin. Han chhiar teh khai," a ti a. Liana chuan lehkha chu a chhiar ta a. Mi hausain chêng nuai khat rorêltu hnêna a pêk leh hrem tûr hming ziaknaa a hming chuang chu thai bo a ni tawh tih leh chhuak thei nghâl mai a ni tih a han hre ta a. Rinhlelh rual loh chuan a nemnghettu atân rorêltu SEAL chu a lo inchhu a rorêltu hming ziak pawh chu a lo chuang kiau mai a. Chu chu a chhiara a hmuh veleh chuan, "Thiam chang ka ni ta, ka

chhuak thei ta, a va lâwmawm êm' ti a au chung chuan a tlân chhuak ta nghâl a.

Eng vânga tlân chhuak nghâl ngam mai nge a nih le? Mi hausapa a rin ngam vâng kha a ni mai. Chêng nuai khat a pe ngei tih leh rorêltuin i chhuak thei e, thiam i chang ta tia thu a rawn ziak kha a ring ngam a, a chhuak ta mai a ni. A chhuak nghâl ngam mai kha a rinna vâng kha a ni. A hriata chu innghahna tlak a ni tih a pawm a, thiam ka chang a, ka chhuak ta tiin a au chhuak a nih kha. Rinna tak takah chuan mihring hi a che chhuak nghâl thîn.

Liana chuan lehkha chu chhiarin rorêltu Seal leh hming ziak chu hmu reng chungin chhuak duh tlat lo mai sela, mi hausa pa chêng nuai khat pêk sak leh rorêltuin thiam a chantîrna lehkha ziak chu a rin ngam loh vang a ni mai. Liana chuan, 'Pawisa chu i pe ngei a, rorêltu pawhin i chhuak thei e min ti a, a dik ngei chu ka ring khawp mai ti ti chung si khân a chhuak ngam chuang lo. A va dawizep êm. Mi hausapaiṇ harsa êm êmin chêng nuai khat sêngin a chhuah theih nân a lo insênsona chu a ngainep a nih hi. A hnâwl a, a pawm duh lo tihna a nih hi. Hei hi a ni rin lohna chu.

Liana chu a chhuak ta a. Nu leh pa leh nula leh tlangvâlte chuan, 'Liana i chhuak ta a ni maw, a va han lâwmawm ve' an ti a. Liana chuan 'Chhuak ta e, tûnah chuan thiam chang ka ni ta a, ka lâwm êm êm mai' a ti mai a ni. Ani tân chuan thiam chang ka ni tih hi sawi a harsa lo vang. Thiam chang nih ka inring êm mai pawh a ti lo va. Thiam ka chang a, khaihlum ka ni dâwn lo a ni tih hi a chiang a ni. Krista'n kan ai a awha kan thihna ngei tûra a lo thihna hi kan tân chuan damna a lo ni tih

ring ngamtu tân chuan chhandam ka ni ta tih hi a harsa lo. Chhandam nih inring lovin chhandam nih kan hre chiang zâwk a ni.

Unau duh tak, he khawvêl hi Pathian mithmuhah chuan Tân in Jail lianpui mai, mi sual leh tualthat thiam loh chang hrem mai tûrte dah khâwmna hmun chu a ni a. Tumah mahni thatna leh felna leh sakhaw mina avângin kan chhuak thei lo. Hrem tûr leh chatuana boralna hmuna kal mai tûr chu kan ni vek a. Nimahsela Kristan mihringte hi a hmangaihin a vei si a, Rorêltu hmaah chuan ama thisen ngei chu kengin Vân rorêlna lehkhabua hrem tûr hming ziak tlara i hming ngei chu a han thai bo ta a. 'Thisen chhuak lovin ngaihdamna reng a awm lo' (Heb. 9;22). 'Kan bawhchhiatna zawng zawng min ngaidam a, batna lehkha thupêka ziak, kan chunga awm min dodâl thintu chu a thai bo tawh si a, chu ngei chu kraws-ah khengbetin a la kiang ta' (Kol. 2:13,14).

Lalpan a Fapa thisen chu a la hmuh chuan "An sualte leh an bawhchhitnate ka hre reng tawh lo vang" a lo ti ta si(Heb. 10:17). Kan sualte chu min lo ngaihhnathiam ta nih chu. Mi sual hrem tûr i ni a, mahse kum 2,000 lai kal tawhah khân i sual leibat hremna tûr chu Isuan a lo tlak sak vek tawh che a. I sualna chu en kânin a fapa thisen chu enin hremtu Pathian chu a lungawi tawh bawk si. Thiamchan loh ka hlau tawh lo vang ka pa lung a awi ta tiin i au chhuak ve thei tawh mai em? Krista i ai awha a thihna chu nangma sual ngaihdamna leh i thiam channa tûr a ni tih i rin ngam chiah khân Pathian chuan lâwm êm êmin sualna rêng nei lo, thiam changah a ruat nghâl ta che a ni. Chhandam ka ni ta, thiam ka chang ta i ti ve thei tawh em?

11. *Kei zawng ka sual êm mai a, Pathianin min ngaidam duh lo vang.*

Nangma lam i inbih châng chuan mi sual, tual that, thiam loh chang mi dangte aia sual zâwk i ni tih i inhmu reng mai ang. Vân rorêlna dânin thi tûra ruat i ni reng mai a. Mi a thiltih ngaihtuah lo va, Isua a rin avâng chauhva Pathianin fela a ruat thu Davida pawhin 'An bawhchhiatnate ngaihdama awm leh, an sualte khuha awm chu an eng a thawl e' a ti a ni (Sam 32:1:2). Pathianin a Fapa Isua Krista thihna lo tawmpui a, amah ringtute chu an bawhchhiatna a ngaidam nghâl a, an rin rual chiahin an sualte a khuh bo sak a, khawlohna leh sualna nei hauh lo angin a lo pawm nghâl thin a ni. 'Aw Lalpa, nangin kan khawlohnate i chhinchhiah chuan Aw Lalpa tunge ding zo ang le (Sam 130:3). Mihring thiltihte hi chhinchhiah la, Lalpa tunge chhandam ni thei ang' tiin hla siamtute chuan an lo phuah a. Mahse kan thiltih angte ni lovin ama ruat leh khawngaihna ang zêlin min chhandam a ni (II Tim. 1:9)

Ni khat chu Martin Luthera hnênah Setana hi a lo kal a, lehkha phêk hlai zet mai a ziala zial chi, a phêk leh hniha ziak khat tlat mai hi a rawn keng a. Luthera chuan kha kha engnge ni tiin a lo zâwt a. Setana chuan "I sualte chhinchhiahna a nih hi, heti khawpa sual si che, thiam ka chang a, chhandam ka ni ta engtinnge i tih theih reng reng. Vân ramah chuan sualna nei lote chauh an lût dâwn asin' a ti a. Luthera chuan lehkha inziak chu a han en chian chuan, thil sual a lo tih tawh, a lo theihnghilh tawh zawng zawngte chu a lo in ziak chhuak vek mai a. Luthera chuan, "Heti zawng hi em ni?" a ti a. Setana chuan a hmasaa a lehkha ang chiah kha a va la leh a, a

inziak khat leh ta dul mai a. Luthera chuan, 'Setan a dik e, hêng zawng zawng hi ka sual a ni, a dang a la awm em' a ti leh a. Chutiang chiah chuan a dang a va la leh a, Luthera hmaah chuan a pharh leh ta a. Luthera chuan a en leh chuan a lo la inziak tlar put mai a. 'A dang a la awm em Setan' a ti a. 'Awm tawh lo ve, khati zawng kha a ni e' a ti a. Luthera chuan ngawi rengin a dawhkana pen (kawllawm) chu a la a, lehkhatui sen a hnim a, a lehkha zial lianpui pui a sual ziak chhuahna chu a mal malin a la a, heti hian a ziak ta a: "A fapa Isua Krista thisen chuan kan sual zawng zawng min tlenfai sak thin a ni" tiin (I Joh. 1:7). Setana chu beidawng leh thinrim zet chuan a kal bo ta daih a.

I sualte chu Luthera sualna ang mai hian lo tam pawh nise, a aia tam pawh ni rawh se, Lal Isua i rin chiah khân Pathianin nang mi sual kha a ngaidam nghâl che a ni. Mi fel sualna rêng rêng nei lovah a lo ruat ta che. Pathian thu hi ring ngam rawh. Nangma lam i inbih chuan engmah chhuan tûr rêng rêng i nei lovang Mahse Krista lam i han en chuan Mifel famkimah a lo pawm reng tawh che a ni. Mi sual ber pawh ni mah la, Isua Krista ringtute chu Pathianin a ngaidam, an sualte chu sen lar angin sen tawh mah sela vur angin a var ang tih min hrilh a ni (Is. 1:18).

An sualna leh âtnate chu ka hre reng dâwn tawh lo tia a sawi hian i la duh tâwk lo va, i la ring zo lo fo maw? Pathianin mangmah chhandamna tûr hian harsa êm êmin a Fapa neih chhun chu mi sualte thihna Kraws-ah chuan i sual ai ngei chuan a lo thi ta si. Mi fel chu mi fel lo ai chuan a lo thi ta si a. (I Pet. 3:18). Sual rêng rêng hre lo chu nangmah avângin mi sualah a siam a ni (II

Kor. 5:21). Heti taka i tih ve pawh ngai rêng rêng lova i chhandamna tûra Isua Krista tuarna hi vawiin ni thleng hian i la ngainep ang maw? Amah chu hnar tawh lo la, i lal leh i chhandamtu atân lo pawm ve rawh.

I CHATUAN HMUN REL FEL VE RAWH LE

Vawiin ni.......thla.........kum............hian Lal Isua chu ka nuna Lalber atân leh min hruaitu atân ka lo thlang ta a. Ka taksa, ka nunna leh thlarau zawng chu a hnênah ka pe ta a. Lalpan a thiltum chu ka nuna a hlen theih nân a hnênah ka in pumpêk e. Pathianin a fa atân min pawm a, chatuana nunna ka nei ta a. Vân nun thianghlimin ka lêng tawh ang.

Hming____________________

Khua____________________

Sample Copy of RRRLF Book (124)

Dahtu Hming : Siamte-a

Address kimchang : C/o Baptist Book House, Khatla, Aizawl.

Telephone Number : ______________.

Book Title : Khawsiel Mam hi Chhuina

Dahluh Ni : 27 · 7 · 2010. A man(Price) 70/-

Year of Edition : 2010